

**Zwezi-Kərisə suywánú sagi tə,
Matïə
nə púpúní
Matïə sagi tə yuu wa sɔgʊ**

Lìù tə, v nə púpúní sagi kv tə

Matïə yɪn lanpolɪnʊ. Zwezi kúrí wá, sə v ya v karbiu. Marəkə də Likə yà boŋə wá Levi ba suywánú tə wa. Matïə yɪ *Zwifə v jigə *Kərisə lìù. U yèé Zwifə-ba Yɪ saga zəni, v ga yèé ba yofwamɪnan tə də.

Lìà tə nə, Matïə nə púpúní

U púpúní suywánú tə, v bɪrɪ *Zwifə-ba nə jigə Kərisə lìà tə nə.

Sagi tə wa sɔgʊ

Ba mù *Zwifə-ba tə yèé Yɪ sagi nədwán tə zəni. Matïə bɪrɪ də, Zwezi yɪ lìù tə, ba nə mɛ, sə ba twá v nə, ba ma lwarɪ cwəŋə də nətʊ, ba nə mɛ, sə ba twá ka nə. Zwifə-ba yɪjɔncwəŋə tə yáá tìán tə ba kàrà təntə yáá yoo swə. Matïə yà ja Zwezi v boŋə *Kərisə, nə à yèé *Davidə nàú, nə à yèé Zwifə-ba pìú tə. Lìà tə, ba nə sèe də, Zwezi yɪ lìù tə, Yɪ nə tun, Yɪ wá jon ba ba cuna wa, də ba nə yɪ Zwifə-ba, nə à yèé də ba nə tà Zwifə-ba. Zwezi bwin v nan tɪan wa. U yɪ *Yuu-Tiu tə, v nə wulə də nəba kv ja vɛli lʊʊ zaŋʊ. U jon bara də kana ba cuna wa, v ga zwèe ba yayɪran. U kwɛn ba cuna tə, v lɪ ba mù də Yɪ pwərə wa. U tə wulə v jɔŋə nəba nə cuna

wa, zèn ku tē dē. Zwezi karbia tē dē wàrì yìèn tēntē mama ba janì ba cìcì con. Ba dē dàñ mē, sē ba bɪrɪ Yɪ sonu tē lɔɔ mama nē, dē Yɪ-*Sɪnju tē diàn ndē Zwezi nē.

Zwezi dwíí dəkúu
(*Likē 3.23-38*)

¹ Nèñ, Zwezi-*Kərisē dwíí tē dəkúu nē yɪ nətɔ: Zwezi-Kərisē yɪ pìú *Davidē nàú, Davidē yɪ *Abərahāmē nàú.

² Abərahāmē lɔrɪ *Yɪzakē,
Yɪzakē lɔrɪ *Zwakəbē,
Zwakəbē lɔrɪ Zwida dē ɔ nubɪa.

³ Zwida dē ɔ kan Tamarē lɔrɪ Pere dē Zera.
Pere lɔrɪ Esəron.

Esəron ma lɔrɪ Aramē.
⁴ Aramē ma lɔrɪ Amɪnadabē.
Amɪnadabē lɔrɪ Nasɔn.

Nasɔn lɔrɪ Saləma.
⁵ Saləma dē ɔ kan Rahabē lɔrɪ Bozē.
Bozē dē ɔ kan Rutē ma lɔrɪ Ɔbedē.

⁶ Ɔbedē lɔrɪ Yɪzayi.
Yɪzayi lɔrɪ Davidē.

Pìú Davidē dē Yiri kan tē ma lɔrɪ Salɔmɔn.

⁷ Salɔmɔn lɔrɪ Rɔbɔamē.
Rɔbɔamē lɔrɪ Abɪa.
Abɪa lɔrɪ Aza.

⁸ Aza lɔrɪ Zwɔzafatē.
Zwɔzafatē ma lɔrɪ Yoramē.
Yoramē lɔrɪ Ɔziāsē.

⁹ Ɔziāsē ma lɔrɪ Yotamē.
Yotamē ma lɔrɪ Ahazē.
Ahazē lɔrɪ Ezekiasē.

¹⁰ Ezekiasē lɔrɪ Manasē.
Manasē ma lɔrɪ Amɔn.
Amɔn lɔrɪ Zwɔziāsē.

11 Zwɔziase ma lɔri Yekunia, dɛ ɔ nubia tɛ
Yizɛrayelɛ lɛ tɛ ka pɛɛ ka ja va *Babilɔnɛ
mɛnɛ tɛ wa.

12 Ba Babilɔnɛ vɛli kwa nɛ, Yekunia lɔri
Swialɛtiɛlɛ.

Swialɛtiɛlɛ ma lɔri Zɔrɔbabelɛ.

13 Zɔrɔbabelɛ lɔri Abiudɛ.

Abiudɛ ma lɔri Eliakimɛ.

Eliakimɛ ma lɔri Azorɛ.

14 Azorɛ lɔri Sadokɛ.

Sadokɛ lɔri Ahimɛ.

Ahimɛ lɔri Eliudɛ.

15 Eliudɛ ma lɔri Eliazarɛ.

Eliazarɛ lɔri Matanɛ.

Matanɛ ma lɔri Zwakɔbɛ.

16 Zwakɔbɛ lɔri Zwɔzɛfɛ Mari bari.

Mari tɛ nɛ lɔri Zwezi, ba nɛ boŋɛ Kɛrisɛ.

17 Yizɛrayelɛ lɛ dwiɔ fugɛ bania nɛ wulɛ
Abɛrahame dɛ Davidɛ pwɛrɛ wa, tɛ fugɛ bania
dɛ ga ya Davidɛ dɛ Yizɛrayelɛ lɛ tɛ ka pɛɛ ka ja
va Babilɔnɛ pwɛrɛ wa, tɛ fugɛ bania duɛn dɛ yi
tɛ zigi ku mɛ Babilɔnɛ vɛli tɛntɛ ku ja va Kɛrisɛ
lɔrɔ.

Mari pɛɛ tɛ yoo

(Likɛ 2.1-7; Galasi tiɛn 4.4)

18 Nɛn nɛtu, ba nɛ lɔri Zwezi-*Kɛrisɛ. U nuu
Mari yɛ yi Zwɔzɛfɛ bwɛlɛ, ɔ nɛ cɛrɛ, sɛ ɔ swe.
Ku twɛ Yɛ-*Siŋu tɛ diɛn nɛ, Mari ma ja pɛɛ, dɛ
ɔ dɛ Zwɔzɛfɛ tɛ yɛrɛ duɛn ndɛ kan dɛ bɛɛ nɛ.

19 U bari Zwɔzɛfɛ ɔ nɛ yi ciɛn tiɛ, yɛ ba piɛ, sɛ
ɔ kɛ cavira Mari nɛ. Ku mɛ nɛ pin, ɔ yɛ piɛ, sɛ
ɔ twɛ tia tia ɔ ma yɛ wa.

20 Zwɔzɛfɛ yɛ nɛ jɛ ka pubɔŋa tɛntɛ, *Yuu-Tiu
*malika twi, ka swɛn ɔ con ɔ pandwɛ wa, ka wɛ:

«*Davidə nàú Zwɔzefə, Mari biú tə pùè tə, ɔ nə jə, yɪ ka twi də Yɪ-Sɪnju tə dɪàn. Kɔ m̀ nə pɪn, d̀àn ká pa fən ja mú, sə n tì wá ndə n kan nə.
²¹ U wá lura bibee, n ga wá kə ɔ yɪrɪ Zwezi, kɔ m̀ dèñ nə yɪ ɔ wá jon *Yɪzərayelə là ba cɔna wa».

²² Tə m̀ yìèn təntə mama twi tə tɔn, sə Yuu-Tiu sɔgɔ tə, ɔ nə twá ɔ nii *s̀s̀s̀ǹǹ tə nə, ɔ ma sẁn tə nii ma sú. U sẁn, ɔ wó:

²³ «Nèñ, kacɪn tə, ɔ nə tə yèrì beɛ, wá ja pùé, ɔ wá lura biú, ba ga wá bon wá Emanuwelə».

(Kɔ m̀ dèñ nə yɪ: <Yɪ wulə də nəba>.)

²⁴ Zwɔzefə nə zàn dwɪan nə, ɔ twá kɔ tə nə, Yuu-Tiu malka tə nə sẁn, ɔ ga ja ɔ kan tə ɔ kə ɔ con. ²⁵ Yá ba d̀àn nə wá duən yəni ndə kan də beɛ nə, kɔ ja va Mari biú tə, ɔ nə dɪga ɔ yɪrɪ Zwezi tə, lɔrv.

2

Yənu tián twi, sə ba na Zwezi (Likə 2.22-38)

¹ Májá tə, ba nə lɔrɪ Zwezi Betələhemə nə, kɔ nə wulə Zwide nagwanaa wa, kɔ yɪ piú *Erodə pàrì májá wa. Yənu tián nan yɪ yɪpɪan con, ba bà *Zwerizalemə wa. ² Yənu tián tə bwe ba wó: «*Zwifə-ba piú tə, ba nə lɔrɪ tə wa yèn? Nə nɪ ɔ kacɪlacɔ yɪ yɪpɪan con, mə nə twi, sə nə pa wá dun».

³ Piú Erodə nə nì ŋwɛn təntə, ɔ də Zwerizalemə tɪv là mama pwií c̀g̀. ⁴ U ken Zwifə-ba Yɪ *jonwana yun tián də Yɪ nii *yənu tián tə mama duən nə, sə ɔ bwe ba ɔ lwarɪ bwálí tə, ba

nə mɛ, sə ba lɔra *Kərisə. ⁵ Ba ma swìn v con, ba wú: «Kv yi Betələhemə tiv nə, kv nə wulə Zwide nagwanaa wa, ndə Yuu nii *sòsònù tə nə púpúní nətɔ tə, v swìn v wú:

⁶ «Kv mù Betələhemə təntə, kv nə wulə Zwida luv wa kv cígá jə funə Zwida tian təntə wa. Kv mù wa nə piú wá nan, sə v yìrì *Yizərayelə là tə nə yi à mù Yuu là.»

⁷ Erodə dàń ma twá tia tia v bon yənu tián tə, sə v bwe ba zəni v lwarı kacılacɔ tə nanɔ máná.

⁸ Yá v dàń tun ba Betələhemə nə, v wú: «Á vələ á bwe á lwarı bèsíná tə yoo zəni. Á nə nı wá, sə á pií á bà á swìn à con, sə à də va à pa wá dun».

⁹ Ba nə cugv piú tə nii ba zwèe, ba kèen ba zv cwəŋə. Yá kacılacɔ tə, ba nə nı yu yiptan con tə, wulə ba yáá kv vəli. Máná tə, kv nə yí bèsíná tə yipaa bwálí, kv cén kv zıgı. ¹⁰ Ba nə nı kacılacɔ tə, ba pwí poli zənzən. ¹¹ Ba zva diè tə wa, ba ga na bèsíná tə də v nuu Mari. Ba tua tia bèsíná tə yáá con, ba pa wá dun. Ba kùrì ba zıla, ba lı wiən tə, tə kwənə nə dáá, ba ma də zilé bèsíná tə yuu wa. Ba pın wá sían də tırah yirə duən, ba nə ma bonɔ «ansansə» də «mirə».

¹² Kv kwa nə, Yuu dàń bırı ba ba pandwıa wa, də ba kúv dàń ká twá Erodə con ba ma víí. Ba dàń ma tí cwəŋə don ba va ba luv.

Zwuzefə-ba dəri ba va Ezwipətə luv

¹³ Yənu tián tə viru kwa nə, *Yuu-Tiu *malıka nan ka swìn Zwuzefə con v pandwıa wa, ka wú: «Zàn, n tí bisımaa tə də v nuu, n ja dəri, n va *Ezwipətə luv wa. Vəli, n ya lá, də n ma dànì à kori, *Erodə nə wá pià wá, sə v pa ba gv tə yırı».

14 Zwɔzefə zàn tɪtun nə, ɔ tì bisɪmaa tə də ɔ nuu ɔ ja va Ezwipətə lɔv. 15 U yɪn lá kv ja va kv yí Erodə tɪan, sə kv tə Yuu-Tiu nə twá ɔ nii *sùsùnù tə nə, ɔ ma swìn tə nii sú. Yu nii sùsùnù tə swìn Zwezi yoo, ɔ wú: «À bon à biú à lɪ Ezwipətə lɔv wa».

Erodə pɪn ba zàn bisɪmaa gvri nə

16 Májá tə wa, *Erodə nə twi ɔ bà ɔ lwarɪ də, yənu tɪán tə yɪ ba gɪgarɪ wá, ɔ lɪɲa zàn zənzən. U dán tun, sə ba gv Bətələhemə də kv lɔv nii bisɪmabarɪ tə mama, ba nə yí bɪna bələ də ba tə, ba nə tə wà yí. Erodə fwa kv nətv, ndə ɔ nə nì yənu tɪán tə nii nə.

17 Mə kv twá nətv, Yu nii *sùsùnù Zweremi sɔgv tə nii ma sú. U swìn, ɔ wú:

18 «Ba nì bubwiə Rama tɪv wa, kwirə də zɪra. Kv yɪ bisíná tə nuu Raselə nə kwi ɔ bisíná nə, yá ɔ ga ba sèe, sə ba kòrɪ wá, ba kúv nə təlɛ lɔv wa yɪrɪ».

*Zwɔzefə-ba pù ba nan Ezwipətə lɔv
(Likə 2.39-40)*

19 Kv kwa nə, Erodə tɪga. Yá *Yuu-Tiu *malɪka twi Zwɔzefə con ɔ pandwɪa wa *Ezwipətə lɔv wa, ka swìn ɔ con, ka wú: 20 «Zàn, n tì bisɪmaa tə də ɔ nuu n ja va *Yɪzərayelə lɔv. Lìà tə, ba yà nə pìà, sə ba lɪ bisɪmaa tə mu tə, ba tɪga».

21 Zwɔzefə ma zàn, ɔ tì bisɪmaa tə də ɔ nuu ɔ ja va Yɪzərayelə lɔv. 22 Fən jɪn wá, sə ɔ jèñ Zwɪde nagwanaa wa, ɔ nə nì də, Arəkelayisə nə jèé ɔ nyɪna *Erodə padav tə yuu wa yɪrɪ. Yá Yu kwè Zwɔzefə ɔ pandwɪa wa, də ɔ vɛli Galile nagwanaa. 23 U vɛli ɔ jèñ tɪv don nə, ba nə bonə

⟨*Nazarətə⟩. Mə kv twá nətʋ Yıı nii *sùsùnà tə sʊgʋ tə nii ma sú, ba swìn Zwezi yoo, ba wú: «Ba wá bon wá Nazarətə tíú».

3

Zwan-Batisə kàrà tə yoo

(*Marəkə 1.1-8; Likə 3.1-18; Zwan 1.19-28; Tʋtʋnan 19.4*)

¹ Máná don wa, bɛɛ don yɪn lá, ʋ yɪɪ nɛ yɪ *Zwan-Batisə. Kv bɛɛ tɛntɛ twi ʋ nan Zwide kasɔɔ lanworu tɛ wa, ʋ kàrì Yıı yoo, ʋ bɪɪ lìa nɛ. ² U yà swìn, ʋ wú: «Máná bwələ, sə Yıı dé ʋ pàrì tɛ lìa mama yuu wa. Kv mù nɛ pɪn, á vɛvɛrə á kwa, á ma sá á cuna!» ³ Mə Zwan-Batisə yoo nɛ Yıı nii *sùsùnù *Ezayi yà swìn Yıı sagɪ tɛ wa, ʋ wú:

«Kv yɪ bɛɛ nɛ bubwi kasɔɔ lanworu wa, ʋ wú: «Á kwíán *Yuu-Tiu cwɛŋə tɛ, sə á cɛɛ ʋ cwɛmɪɪ tɛ, sə tɛ ya mɛnɛ mɛnɛ.»

⁴ Zwan yà zʋa nyɔgʋma kuran gànù, ʋ ga vwa tànù voru ʋ tàǵá* nɛ. U yà dé jɛrɛn dɛ tʋran. ⁵ Kv nɛ zɪɪ *Zwerizalɛmə, kv ja va Zwide nagwanaa, kv va kv kɪkari Zwurəden mʋnaa tɛ nii mama, lìa yà twi ʋ con. ⁶ Ba dàń swìn ba cuna tɛ, ba bɪɪ Zwan, yá ʋ ga zɪga lá ʋ li ba Zwurəden mʋnaa tɛ wa, kv twá dɛ Yıı yɪɪ.

⁷ Zwan-Batisə nɛ nɪ *Farɪzian-ba dɛ *Sadɪsɪan-ba dɛ, ba nɛ twi zɛnzɛn ʋ con, sə ʋ lɛ ba dɛ níá tɛ wa, ʋ swìn ba con, ʋ wú: «Á mù dɛkwaa dwíi-ba! Wàà nɛ bɪɪ aba dɛ, á wàá á dɛrɪ á jɛn Yıı lɪɲa tɛ yáá nɛ, tɛ nɛ biàn?» ⁸ Kv nɛ yɪ nɛtʋ, sə á twá

* **3:4** 3.4 Mə nətʋ nɛ, Yıı nii sùsùnà tɛ yà zʋɪ tanan ganan dɛ ba vve tanan vwɛrɛn ba tàǵá nɛ.

á tutunan nə, á ma biri də, á vəvəri á kwa á ma sá á cuna. ⁹ Á jə cígá, sə á swìn də, *Abərahame yí á nıβεε, yá kv cıci tə wà yí. À mù nə swìn kv á con də, Yı wàá kapana tə tə v lwàní, v pın tə jı Abərahame nıán. ¹⁰ Nə wàá kv nətı tə nə tí, nə ma maɲa ndə dèrí nə manwarı kv wulə tíán dəkurenə nə. Tıú tə mama, kv bıa nə ba ywán, ba wá gonji kv, ba kə mən nə. ¹¹ À mù li aba nı́a wa, sə kv ma biri də, á wulə á vəvəri á kwa, sə á ma sá á cuna. Yá liú don, v dıán nə dáá, tə doni nə, wà pú à kwa v bà. À jıın mùrı, sə à tí v nεε natura, à ja pú v kwa. U mù nə wá lə aba Yı-*Siɲu də mən wa. ¹² U jə v wocəri fıyav v jıán wa, v kwen v cèrı v wobıa tə, v pwèe tə də wopulə tə, v lı duən wa. U pèe wobıa tə, v kə v pulu wa, v ga surı wosanan tə mən wa, tə nə ba dèɲı».

Zwan-Batisə ləgə Zwezi nı́a wa

(Marəkə 1.9-11; Likə 3.21-22; Zwan 1.32-34)

¹³ Zwezi dàń ma nan Galile nagwanaa, v bà *Zwan-Batisə con Zwurəden mɔnaa tə nii nə, sə Zwan lə wá nı́a wa, kv twá də Yı yırı. ¹⁴ Yá Zwan yà ba pıà, sə v sèe, v swìn, v wú: «À mù nə mε, sə n lə nə nı́a tə wa, mə kv nə n mù nə pıı n bà à con?» ¹⁵ Zwezi ma le wá, v wú: «Yá, sə kv ya nətı síún nə, kv nə mε, sə nə tın won tə mama, kv nə zıən kv pa Yı nə yırı». Zwan dàń ma sèe.

¹⁶ Yá máńá tə, v nə ləgə Zwezi nı́a tə wa, v nan v zwèe, də nèń, lanworu nə kv súrı, Zwezi ga na Yı-*Siɲu tə, kv cwi v yuu wa ndə gunpwənə nə.

17 Yá kori dàń ga nan Yui sàń nə, ku wú: «D tə yi à biswənə tə, ɔ nə poli à pùé».

4

Sitana dádén Zwezi

(*Marəkə 1.12-13; Likə 4.1-13; Ebərə-ba 4.15*)

1 Yui-**Sinju* tə dàń ma ja Zwezi, ku ja va kasoo lanworu wa, sə **Sitana dádén*, sə ɔ yigu wá, ɔ pa ɔ tun yokukwɪɪn. 2 U vwə nii dɪan sapwilə, yɪcav də tɪtɪn, yá niən dàń jɪn wá. 3 Sitana ma boli ɔ nii, ɔ swɪn ɔ con, ɔ wú: «Də n nə yi Yui-Biu cígá mama, sə n pa nii, sə kapana tə tə jì wodiu». 4 Zwezi ma le wá, ɔ wú: «Ku púpúní Yui sagɪ tə wa, ku wú:

«Ku tà wodiu cɪcɪ nə wàá mi ku pɪn liù nə. Ku yi sugɔ tə də mama, ku nə nanja Yui nii, nə pɪn mi liù nə.»

5 Sitana dàń ma ja wá, ɔ va tiv* tə, ku nə yi Yui nyiən tə wa, ɔ tún **Zwifə-ba* Yui **diè* tə yuu wa, 6 ɔ ga swɪn ɔ con, ɔ wú: «Ku púpúní Yui sagɪ tə wa, ku wú:

«Ku tə, ku nə yi n yoo, Yui wá pa nii ɔ **malɪkə* nə, sə tə tì mú tə jìàn wa, n naa dàń ká mà kapan nə.»

Ku mù yiri nə, n nə yi Yui-Biu cígá mama, sə n fan n tu tia». 7 Zwezi ma le wá, ɔ wú: «Ku kùb púpúní Yui sagɪ tə wa, ku wú:

«N wà mɛ, sə n dádén, sə n yigu n **Yuu-Tiu* tə, ɔ nə yi Yui, n pa ɔ tun yokukwɪɪn.»

8 Sitana ma kùb ja wá, ɔ dɪ paan nɔdaru nɔdaru yuu wa, ɔ ga pa ɔ ywáń ɔ na lɔɔ pàrì

* 4:5 4.5 Ku yi **Zwerizalemə* yoo nə ku swɪn.

də tə zəni tə mama. ⁹ U ga swìn v con, v wú: «À wá pa mú wiən tə tə mama, də n nə tua à yáá con, n pa nə dun». ¹⁰ Zwezi ma le wá, v wú: «Kèéñ lá nə, Sítana! Kú pópóní Yú sagi tə wa, kú wú:

«Pa dun n Yuu-Tiu nə, v nə yí n Yú, sə n dàn ká tən won don, də kú nə tà kú tə cíci, v nə SWƏ.»

¹¹ Sítana dàn ma yá Zwezi, malíke ga fàrú tə yí Zwezi yira, tə tɔŋa tə pɔn wá.

Zwezi wulə v tɔtɔŋi tə wa Galile nagwanaa tə wa
(*Marəkə 1.14-15; Likə 4.14-15*)

¹² Zwezi twi v nì máná don wa də, ba ken Zwan bán diè wa. Kú mù nə pɔn, v zàn v va Galile nagwanaa wa. ¹³ U nan *Nazarətə, v va v jèé Kaperənayimə nə, kú nə bwələ Galile mɔnaa tə nii Zabulon də Nefətali nagwanəe tə wa. ¹⁴ U tən kú nətv tə, sə Yú nii *sùsùnù *Ezayi sɔgv tə nii ma sú, ndə v nə swìn, v wú:

¹⁵⁻¹⁶ «Ba mù là təntə, ba yà nə jèé yikunu wa Zabulon də Nefətali nagwanəe tə wa, tə nə wulə mɔnaa tə cwəŋə tə vən nə, də Zwurəden mɔnaa tə kwa con, də ba tə, ba nə wulə Galile nagwanaa tə wa, kú nə yí là tə, ba nə tà *Zwifə-ba, bwálí, dàn nɔ poni nəfarv. Poni nan ba là təntə nə, ba yà nə jèé kú yikunu lɔv nii† tə wa, kú nə yí tɔn bwálí».

† **4:15-16** 4.15-16 Là tə mama, ba yà nə wulə tə nagwanəe təsntə wa, yà yí ndə ba wulə yikunu wa, ba yà nə yèrì Yú yoo yiri. Zwezi nə vèli ba con, v sùrí ba yíá, v pa ba lwarì Yú.

¹⁷ Ku mù máná tǝntǝ wa nǝ, Zwezi zàn v wulǝ v kàrì, v wú: «Máná bwǝlǝ, sǝ Yu dé v pàrì tǝ lià mama yuu wa. Ku mù nǝ pɪn, á vǝvǝrǝ á kwa, á ma sá á cɪna!»

Zwezi bon fǝlijana banɪa

(Marǝkǝ 1.16-20; Likǝ 5.1-11)

¹⁸ Zwezi nǝ wulǝ Galile mɪnaa tǝ nii nǝ, v vǝli, v nɪ nubɪa bǝlǝ, ba nǝ yɪ fǝlijana. Ku mù nǝ yɪ Simon tǝ, ba nǝ boŋǝ Piyǝrǝ, dǝ v nubiu Andǝre. Ba dǝn yǝ wulǝ ba dɪlɪ ba fǝlǝ gǝgǝlǝ mɪnaa tǝ wa, ba ma janɪ fǝlǝ. ¹⁹ Zwezi ma swɪn ba con, v wú: «Á biàn á twá à nǝ, à dǝn wá pa, á pìà lià, sǝ ba twá à mù Zwezi nǝ».

²⁰ Lala dǝ ba dugv ba fǝlǝ gǝgǝlǝn tǝ lá, ba ga twá v nǝ. ²¹ V kǝǝn lá, v va yáá mancɪn, dǝ v na lià bǝlǝ duǝn dǝ, ba nǝ yɪ nubɪa. Ku mù nǝ yɪ Zwakǝ dǝ Zwan, ba nǝ yɪ Zebede bɪa. Ba dǝ ba nyɪna Zebede yǝ wulǝ níá yuu bori wa, ba kwɛn ba fǝlǝ gǝgǝlǝn. Zwezi ma bon ba. ²² Lala dǝ, ba dǝ kúv yá ba níá yuu bori tǝ dǝ ba nyɪna tǝ, ba ga twá v nǝ.

²³ Ku kwa nǝ, Zwezi jiru Galile nagwanaa tǝ mama wa, v ma kàrì *Zwifǝ-ba *jǝrǝ dii tǝ wa. V dǝn swɪn suywǝnǝ tǝ, v bɪrɪ dǝ, Yu wá dé v pàrì tǝ lià mama yuu wa. Yá v ga zwǝǝ yayɪran mama, v ga pɪn yazurǝ ba tǝ nǝ, ba nandaran nǝ wà ce. ²⁴ V yɪrɪ nan Siri lɪv nii tǝ mama wa. Ba dǝn ga ja lià tǝ mama, ba nǝ dé càn, ba twi v con. Ku mù nǝ yɪ lià tǝ, yayɪran yiri mama nǝ jǝ, dǝ lià tǝ, *zinǝ nǝ jǝ, dǝ ba tǝ, ba nǝ twɪ kwaran, dǝ gwanɪ. Zwezi dǝn ga zwǝǝ ba mama yayɪran tǝ. ²⁵ Lalɪv nan Galile nagwanaa wa, dǝ

Tian Fugə nagwanaa tə wa, də Zwide nagwanaa wa, də *Zwerizalemə wa, də Zwurəden muna a tə vən don nə, ku bà, ku twá v nə.

5

Zwezi kàrà paan yuu wa

¹ Ku májá tə wa, Zwezi ni lalbu. U dàń ma dī v jèé paan yuu wa. U karbi a tə fàrú ba yí v yira.

² Yá v dàń wulə v twá yìèn tə tə nə, v ma kàrì ba.

Pupwən lià yoo

(Likə 6.20-26)

³ Zwezi swìn, v wú:

«Pupwən lià nə yí lià tə, ba nə yèé də, ba yí zura
Yi yáá con, Yi pàrì tə nə yí ba mù nyiən
yírì!

⁴ Pupwən lià nə yí lià tə, ba nə yí pucunì lià, Yi
nə wá zùrì ba bicanì yírì!

⁵ Pupwən lià nə yí lià tə, ba nə yí pubwanu tìán,
ba nə wá tını lbu yírì!

⁶ Pupwən lià nə yí lià tə, ka tun Yi fira nə yí
ndə wodiu nə, ku niən nə jə ba, ku ga yí
ndə níá nə, ku nanyunì nə jə ba, ba mù
lià təntə yira nə wá zùrì yírì!

⁷ Pupwən lià nə yí lià tə, ba nə dəri ləzwənə
yinəgə zənzən, Yi nə wá dəri ba də
yinəgə zənzən yírì!

⁸ Pupwən lià nə yí lià tə, ba nə yí bicapon lià,
ba nə wá na Yi də ba yíá yírì!

⁹ Pupwən lià nə yí lià tə, ba nə pìà, sə nimarv
ya lá, Yi nə wá ja ba v bon v bia yírì!

10 Pupwøn lià nè yì lià tɛ, ba nè twá Yì cígá tɛ nè, kù pa ba dé càn, Yì pàrì tɛ nè yì ba mù nyiæn yiri!

11 Á yana pupwøn wa, máná tɛ wa, ba nè twìn aba, ba nè ken aba càn wa, ba nè swìn kunkun yolwan yiri mama, ba pìn aba, à mù yiri. 12 Á pìan á sú dɛ pupwøn, á ñwírán nè dáá, tɛ dànì aba Yì con yiri. Yì nii *sùsùnà tɛ, ba nè yìn á yáá, mè nɛtu nè ba ken ba càn wa».

*Zwezi karbia tɛ ya ndɛ nakwan nè
(Marəkə 9.50; Likə 14.34-35)*

13 Zwezi kù swìn, v wú: «Á yì ndɛ nakwan nè lɔu wa, sɛ kù ma ya ywání. Yá nakwan nyaŋa nè nan, bɛɛɛ nè ba kù wá fwa, sɛ ka ma ja nii? Ka kù ba funə jə, dɛ kù nè tà, ba wá dɪlɪ ka kàrà wa, sɛ lià nɪŋɪ ba kèen».

*Zwezi karbia tɛ yì ndɛ poni nè
(1 Piyerə 2.9-12)*

14 Zwezi kù swìn, v wú: «Á yì ndɛ poni nè lɔu wa. Ba nè lwè tɪ paan yuu wa, kù tɪ tɛ wàrì kù sègè.

15 Ba bá surv cànú, ba tì, ba sègè cənbo dèñ. Kù yì ba yáá tì kù ba zɪgɪ canzɪlɔu yuu, sɛ kù poni pìrù ba tɛ mama, ba nè wulə diè tɛ wa. 16 Mə nɛtu nè á poni tɛ mə, sɛ kù pəpəli ləzoni yáá con. Kù mə, sɛ ba na á zəni tɛ, á nè fwa, sɛ ba ma pa dun á nyina Yì tɛ nè, v nè wulə Yì *sàñ nè».

*Yì nii tɛ, v nè pìn Moyizə nè, yuu wa kàrà
(Romə tìán 8.3-4; Likə 24.44)*

17 Zwezi kùò swìn, v wú: «Á dànà ká bún də, à yɪ à twi, sə à pa Yɪ *nii tə, v nə pɪn *Moyizə nə tə, də Yɪ nii *sùsònà tə kàrà tə jén. Kɔ tà à twi, sə à pa tə jén, kɔ yɪ à twi, sə à pa tə cígá. 18 Cígá mama, à mù nə swìn kɔ á con: Mánǎ tə mama, lanworu də tɪa tə mɛ nə wá yà lá, Yɪ nii tə, v nə pɪn Moyizə nə, tə wa yobiə də tətə wà̀rì ka lɪ, halɪ ka nə swə ka yɪ nəmənbiə nətɔ mama, kɔ ja vələ tə nii ka sú. 19 Kɔ mù nə pɪn, liù tə mama, v nə pɪn Yɪ nii təntə wa yobiə də tətə jén, v ga kwè lià duən, sə ba fwa ndə v nə, v mù liù təntə wá jì talɪkwa liù Yɪ *sàń nə. Yá liù tə, v nə twá tə nii nə, v ga swìn, sə ba sèe tə nii, kɔ tiú tə wá yà ləzwənfərv Yɪ sàń nə. 20 Kɔ mù nə pɪn, á nə ba Yɪ cígá tə nə twá, á doni *Zwifə-ba Yɪ nii *yənu tìán tə də *Farɪzɪan-ba, á bá zv Yɪ pà̀rì tə wa, abada».

Zwezi kà̀rì lɪɲa yoo

(Likə 12.57-59; 1 Zwan 3.15)

21 Zwezi kùò swìn, v wú: «Á nì də, ba swìn nɪbara-ba tə con* nə, ba wú: «N wà mɛ, sə n gu liù. Liù tə, v nə gua liù, kɔ mɛ, sə ba b̀r̀r̀ì v b̀r̀r̀à, sə ba c̀g̀g̀ wá.» 22 Yá à mù swìn kɔ á con: Liù mama lɪɲa nə zàn v nubiu yuu wa, kɔ mɛ, sə ba b̀r̀r̀ì v b̀r̀r̀à, sə ba c̀g̀g̀ wá. Də liù nə twɪn v don, v wú: «N yɪ lakɔkwɪɪn», v mɛ, sə ba b̀r̀r̀ì v b̀r̀r̀à *Zwifə-ba yun tìán, ba nə b̀r̀r̀ì *b̀r̀r̀à tə, yáá con. Də liù nə wú v don «yuu t̀l̀l̀ó», v mɛ, sə v va mən diè wa. 23 Mə kɔ mù nə pɪn, n nə pìà,

* 5:21 5.21 Yɪ sagi tə wa, kɔ yoo təntə púpúní Yɪ *nii tə wa, v nə pɪn *Moyizə nə.

sə n fwa n *jonji Zwifə-ba Yu *diè wa, n ga bún də, n nubiu zıga n nə, ²⁴ n me, sə n yá n jonji tə Yu diè tə wa, n ga va n də n nubiu tə kə duən nə. Kú kwa nə, n dǎn wǎá n twi, n fwa n jonji tə.

²⁵ Kə cígá, sə n mù də n jarı don kə duən yuu, máńá tə wa, á nə wulə cwəŋə wa, á ma vəli là tə nə bǔrì bǔrà yáá con, sə ʋ dǎn ká kə mú ba jìàn wa. Kú dǎn ká yà talıkwa kú pa mú, də ba nə wá kə mú bǎn diè nəcıra jìàn wa, sə ba kə mú bǎn diè wa. ²⁶ Cígá mama, à mù nə swìn kú n con: N bá nan ka bǎn diè təntə wa, də nə wà kú jıŋı təntə talıkwa darısı mama ɲwìn n zwèe».

*Zwezi kàrì ka cwàrì yuu wa
(Marəkə 9.43-48)*

²⁷ Zwezi kúò swìn, ʋ wú: «Á nì də, ba swìn, ba wú: «N wà me, sə n cwàrì». ²⁸ Yá à mù swìn kú á con nə də: Bεε mama nə wá ywǎn kan, ʋ fira ga zu wá, ʋ mù bεε təntə dí yáá ʋ cwàrì də kú kan tə ʋ waa con. ²⁹ Kú nə yı, kú wá twá n jızən yii nə, n ma tun cuna, kú me, sə n vuru kú n dugu yıŋıni də mú. Kú kúkwa kú pa mú, də n nə zua Yu *sǎn tə wa də yii nədu, kú doni də, n nə zua mən diè də n yıra tə mama. ³⁰ Də kú nə kúò wá twá n jızən nə, sə n ma tun cuna, sə n gwəŋə kú n dugu yıŋıni də mú. Kú kúkwa kú pa mú, də n nə zua Yu sǎn tə wa də jıkuku kú doni də, n nə zua mən diè də n yıra tə mama».

*Zwezi kàrì ka dugu kana yoo
(Matie 19.9; Marəkə 10.2-12; Likə 16.18)*

³¹ Zwezi kúò swìn, ʋ wú: «Kú tə swìn, kú súrì lá: «Lìù tə, ʋ nə dugu ʋ kan, ʋ me, sə ʋ pa wá

υ dugυ tə sagı.› ³² Yá à mù dàń swìn ku á con: Bεε tə, υ nə dugυ υ kan, ku ga tà υ cwàrì, ku pın cwəŋə, sə kan tə fwa kacwan, də υ nə swe bεε don nə. Yá liù tə, υ nə tì kan, bεε don nə dugυ, υ də tətə cwàrì də ku kan tə».

Zwezi kàrì ka dù dùrè yoo
(*Matie 12.36; 23.16-22; Zwakə 5.12*)

³³ Zwezi kùb swìn, υ wú: «Á nì də, ba swìn nıbara-ba tə con† nə, ba wú: «N wà mε, sə n dù də won tə, n nə yəé də, n bá fwa. Də n nə duə, n wà mε, sə n kwìán n nii *Yuu-Tiu yáá con.» ³⁴ Yá à mù dàń swìn á con də, á wà mε, sə á dù. Á dàná ká tì lanworu tə á ma dù, ku nə yı Yı padaυ tə yı. ³⁵ Á dàná ká tì tia tə á ma dù, ku nə yı Yı nə tuŋə υ nεε lá yı. Á dàná ká tì *Zwerizalemə yı á ma dù, ku mù nə nə yı più nəfarυ† tə tu yı. ³⁶ Dàn ká dù n kə n tián yuu wa, n nə wàrì n yukυυ nədu tətə, n pa ka pìrì, nə à yəé ka beri tə yı. ³⁷ Á nə mε, sə á swìán ndə awo, á swìn ndə awo. Á nə kùb mε, sə á swìán ndə ɔn ɔn, á swìn ndə ɔn ɔn. Á nə sùrí yoo don lá, ku yı ku nan *Sıtana».

Zwezi kàrì ka bvlı duən nə yoo
(*Likə 6.27-36*)

³⁸ Zwezi kùb swìn, υ wú: «Á nì də, ba swìn, ba wú: «Də liù nə lá n yii, sə n də lá υ yii. Də liù nə kén n yeli, sə n də kén υ yeli.» ³⁹ Yá à mù dàń wú: Á dàná ká zıgı wulwanyına tə nə. Də liù nə

† **5:33** 5.33 Yı sagı tə wa, ku yoo təntə púpónı Yı *nii tə wa.

‡ **5:35** 5.35 Più nəfarυ təntə nə yı Yı.

mà n jizən pɪpara nə, sə n vəvəri n jigwiə nyiən tə, də n pa ʋ mə kʊ nə. ⁴⁰ Də liù nə pià, sə ʋ pa ba bʊrì n bʊrà, sə ʋ ma jon n gànù, yá kʊ tíú, sə ʋ jon n gasɔɔ də. ⁴¹ Də liù kálú mú, sə n ja wá n va kilomətərə nəduʂ, sə n ja wá n va kilomətərə bələ. ⁴² Pa liù tə nə, ʋ nə lòrì won n con. Dàn ká vi, sə n jɪŋa liù tə, ʋ nə pià, sə ʋ jɪŋa won n con».

Ka sóní dɔŋa kàrà

(Likə 6.27-28, 32-36; Romə tián 12.17-21)

⁴³ Zwezi kúò swìn, ʋ wú: «Á nì də, ba swìn, ba wú: «N mə, sə n sóní n yɪra liù tə, n ga zɪɪ n dɔŋɔ nə». ⁴⁴ Yá à mù dān swìn á con, à wú: Á swənə á dɔŋa, á ga lòrì Yɪ á pa ba tə nə, ba nə kenì aba càn wa. ⁴⁵ Kʊ nətu nə wá pa, á wàní á ya á nyɪna Yɪ tə, ʋ nə wulə Yɪ *sàń nə, bia. Kʊ yɪ cígá, ʋ mù Yɪ tə nə pɪn yɪcaʋ pɛn wʊlwanyɪna də pubwanʋ tián mama yuu wa. ʋ pa dʋà nì ba tə yuu wa, ba nə yɪ cígá tián, də ba tə, ba nə yɪ kʊnkʊn yìèn tián yuu wa. ⁴⁶ Də kʊ nə yɪ ba tə, ba nə swə aba cɪcɪ nə á swə, kʊ ba ŋwírán jə, á nə mə, sə á dān Yɪ con. Lanpolɪna tətə də fwa kʊ nətu. ⁴⁷ Də á nə jònì ba tə nə yɪ á nubɪa *Kərisə yɪrɪ cɪcɪ, kʊ nətu ba liù mama gwárí. Ba tə, ba nə yèrì Yɪ tətə, də fwa kʊ nətu tə. ⁴⁸ Á mə, sə á ya lià tə, á yoo mama nə zìən, ndə á nyɪna Yɪ tə nə wulə Yɪ sàń nə, yoo mama nə zìən nətu».

§ 5:41 5.41 Kʊ yoo tətə yɪ, *Romə-ba pamana tə də ba yun tián nə jə nii, sə ba kálí *Zwifə-ba liù, ba pa ʋ bɪrɪ ba cwəŋə, nə à yèò sə ʋ zɪn ba zɪla.

6

Zwezi kàrì ka pa won zvra nè yoo

(Likè 12.1-2; Kolosè tián 3.23-24)

¹ Zwezi kùbè swìn, v wú: «Á cia á tián nè, sè á dànà ká tun á cígá yìèn tè ləzoni mama yáá con, sè lià mama na aba. Də á nè fwa kv nətʋ, á bá na ŋwírán á nyina Yui tè con, v nè wulə Yui *sàñ nè.

² Də n nè pià, sè n pa yilori won, dàn ká fwa zuzugu, sè kv pa lià mama yíá ya n yuu wa, ndə níé bələ tián tè nè fwa nətʋ *Zwifə-ba *jéré dii tè wa, də coŋi yuu. Mə ba fwa nətʋ, sè ləzoni ma pa ba dun. Cígá mama, à mù nè swìn kv á con: Ba lià təntə dí yáá ba na ba ŋwírán, ba zwèe.

³ Də n dàn nè pià, sè n pa yilori won, fwa ndə n jɔgwíə tè wà mɛ, sè ka lwarɪ won tè, n jɪzən tè nè fwa. ⁴ Pa, sè yilori won təntə, n nè pɪn, ya yosəgu n mù də n nyina Yui ciɪ pwərə wa. Yá n nyina Yui tè, v nè ni kv tè, n nè sègè n fwa tè, wá pa n ŋwírán».

Zwezi kàrì yijvni yoo

(Matie 18.21-35; Likè 11.2-4)

⁵ Zwezi kùbè swìn, v wú: «Májá tè wa, á nè jùnè Yui, á dànà ká ya ndə níé bələ tián tè nè, ba nè swə, sè ba zàn ba zɪɪ yui nè *Zwifə-ba *jéré dii tè wa, də coŋi yuu, ba jvɪn Yui, sè lià mama na ba. Cígá mama, à mù nè swìn kv á con: Ba dí yáá ba na ba ŋwírán, ba zwèe. ⁶ N mù dàn nè pià, sè n jvɪn Yui, zv n dəyaa wa, n pɪn n mimii, n ga jvɪn n nyina Yui tè, v nè wulə kv yisəgə bwálí təntə wa. Yá n nyina Yui tè, v nè ni kv tè, n nè sègè n fwa tè, wá pa n ŋwírán.

⁷ Də á nə jònì Yıı, máńá tə wa, á dànà ká pa á níé sùràn tə doni juın, ndə ba tə nə, ba nə yèrì Yıı. Ba mù nə buńa də, ba níé sùràn ka bwé də ka bwé nə wá pa, sə Yıı le ba. ⁸ Á dànà ká ya ndə ba nə, á nyına Yıı tə nə dí yáá ɔ yèé kɔ tə, kɔ nə me də aba, də á tə wá kɔ lòrì ɔ con tə yırı. ⁹ Á nəńə, á nə me, sə á juın Yıı nətɔ:

Nə nyına Yıı tə, n nə wulə Yıı *sàń nə! N yırı me də dun. ¹⁰ Bàá, n dé n pàrì tə tia yuu wa. N fıra tə me, sə kɔ tɔn tia yuu wa, ndə Yıı sàń nə. ¹¹ Pa nəba nə zèn nii wodiu, kɔ nə me nəba. ¹² Kwen nə cuna, n lı nə mù də n mù pwərə wa, ndə nə də nə kwen lwanı tə, lià nə tɔn nə yıra, nə lı nə mù də ba pwərə wa. ¹³ N dǎń jon nəba kɔ tə wa, kɔ nə lwara*. Dàn ká pa yoo yí nəba, kɔ nə wá yigu nəba, kɔ kə yokɔkwıɔn wa. [N mù nə tı pàrì, də dıàn, də dun, tə nə ba zwèe abada. Amına!]

¹⁴ Á nyına Yıı tə, ɔ nə wulə Yıı sàń nə, ɔ wá kwen á cuna ɔ lı á mù də wá pwərə wa, də á də nə kwen ba tə, ba nə cùgù á nə, cuna á lı á mù də ba pwərə wa. ¹⁵ Yá á nə vıga, sə á kwen ba cuna tə, á lı á mù də ba pwərə wa, á nyına Yıı də bá kwen á cuna tə ɔ lı á mù də wá pwərə wa».

Zwezi kàrì nivori yoo

¹⁶ Zwezi kùb swın, ɔ wú: «Máńá tə wa, á nə vwə á nii, á dànà ká cùgù á yáá, ndə níé bələ tıán tə nə. Ba mù yáá lwanı ba yéé, sə lià mama

* **6:13** 6.13 Yıı saga duən wa bwálı kɔ tə wa, kɔ yı: jon nəba *Sıtana juın wa.

yəni də, ba vwə ba níó. Cígá mama, à mù nè swìn ku á con: Ba dí yáá ba na ba ηwírán, ku zwèe. ¹⁷ Yá n mù, máṅá tə wa, n nə vwə n nii, sə n pùli n yáá, n ga zàṅá n yuu, ¹⁸ sə là dàn ká yəni də, n vwə n nii, də ku nə tà n nyina Yı cıci, v nə wulə ku yisəgə bwálí təntə wa. Yá n nyina Yı tə, v nə ni ku tə, n nə sègè n fwa tə, wá pa n ηwírán».

Jijə yoo

(Likə 12.33-34; 1 Timote 6.9-10)

¹⁹ Zwezi kùò swìn, v wú: «Á dànà ká pa tıa ka tə yuu wa wiən tə, tə kwənə nə dáá, ka pià nə ja á bian nə. Wiən təntə mama wá zwèe, ndə kwiù nə dí tə, ndə lugu nə sını ku pu nə. Nwına də wàá tə ba zwi ba ηwìn diè tə wa. ²⁰ Á pià jıjə tə, ku nə wulə Yı con, á tún á tìàn nə, ku mù nə kwiù wàrì ku dé, ku ga ba sını ndə lugu nə ku pu. Nwına də wàrì ku ba zwi ba ηwìn Yı *sàń tə wa. ²¹ N wiən tə, tə kwənə nə dáá, tə wulə lá nə, n waa də yáá ya lá».

Ləzwənə yía nə yı v cànú

(Likə 11.34-36)

²² Zwezi kùò swìn, v wú: «Ləzwənə yía tə ya ndə n yıra cànú nə. Də n yía tə nə zurə, n yıra tə mama yáá pìrì də poni. ²³ Yá də n yía tə nə ba ziən, n yıra tə mama yáá ya yikunu wa. Də n poni təntə, ku nə wulə n yıra wa, nə yı yikunu, tə yikunu tə yiri lwara».

Á jèlú Yı yuu wa

(Likə 16.13; 12.22-31)

24 Zwezi kùò swìn, v wú: «Liù tèlè, v nè wàá v tɔŋa, v pɪn yun tián bələ nè. U nè fwa ku, v wá sóní v don, v ga dún v don tɔ. U wá sèe v don nii, v ga vɪ v don nii. Á wàrì á twá duən, á tɔŋa á pɪn Yɪ dɛ tia yuu jɪjə nè. 25 Kɪ mù nè pɪn, à wú: Á dānà ká pa, á mu tɔ twara ja aba, dɛ ku tɔ, á nè wá dé, nè à yèé á nè wá nyu, nè à yèé dɛ ku tɔ, á nè wá zɔ á yɪra nè. Á mu tɔ jɛ funə ku doni wodiu. Yá á yɪra tɔ dɛ jɛ funə tɔ doni gànù. 26 Á ywàŋá zənbii, tɛ nè pəri yu nè! Tɛ ba dwì, tɛ ga ba ce, tɛ ba pèe, tɛ keni təkələ wa. Yá á nyina Yɪ tɔ, v nè wulə Yɪ *sàh nè, pɪn tɔ nii wodiu. Á ba zənbii kukwa zənzən, naaa? 27 Á wà twara tɔ, v nè jɛ nè wàá v mu tɔ, ku tɛni mancɪn tɛtɛ?

28 Bèèèe dān nè pɪn, á pa gànù twara jɛ aba? Á ywàŋá á jén kárí gapunə nè naŋa nɛtɔ, tɛ ba tɔŋa, tɛ ma ba gànù dɛ swɪ. 29 À mù nè swìn ku á con dɛ, pìú *Salumɔn tɛtɛ dɛ v jɪjə tɛ mama, v wà gànù zwɪ, ku nè zɪən ku doni tɛ gapunə tɛntə nɛdɔ dɛ. 30 Yá Yɪ dān nè ywàŋá tɛ mù gɛɛ tɛntə yuu, tɛ nè yɪ tutɔ, dɛ á mù á nè ja funə zənzən á doni tɔ, v wá ywàh á yuu nɛtɛ? Tɛ mù gav, tɛ nè wulə kárí wa zən, wá kù, ba kə mən wa jwɪan nè, Yɪ dān wá zɔ aba dɛ ganan nɛtɛ. Á wà á waa ken à nè wuuu! 31 Á kùò dānà ká pa twara ja aba, dɛ ku tɔ, á nè wá dé, dɛ ku tɔ, á nè wá nyu, dɛ ku tɔ, á nè wá zɔ á yɪra nè. 32 Tɛ wiən tɛntə yɪ ba tɔ, ba nè yèrì Yɪ nè pìà tɔ, ba ba síí. Yá á mù nyina Yɪ tɔ, v nè wulə Yɪ sàh nè, yèé ku tɛ nè mɛ aba. 33 Á kənə dīàn á dí yáá,

á pià Yü pàrì tē dē v cígá tē, yá kv kwa nē, Yü wá pa aba tētē mama, tē nē mùrì aba. ³⁴ Á dànà ká pa twara ja aba dē jwian yoo, jwian nē wá ja kv yoo, kv ja bà yiri. Dün mama dē kv yoo!»

7

Á dànà ká b̀r̀r̀ duən b̀r̀r̀ (Likē 6.37-42)

¹ Zwezi kúv sẁn, v wú: «Á dànà ká b̀r̀r̀ duən b̀r̀r̀, sē Yü dē dàn ká b̀r̀r̀ á b̀r̀r̀. ² Ba wá b̀r̀r̀ á dē b̀r̀r̀, ndē á nē b̀r̀r̀ lià tē duən b̀r̀r̀ nētv. Won tē, á nē ja maṇa, á p̄n lià tē nē, kv m̀ nē Yü wá ja man, v pa á dē nē. ³ Bèèè nē p̄n, n ywàṇá gabiu tē, kv nē wulē n nubiu yii wa, yá n ga ba baṇa tē na, ka nē wulē n m̀ yii tē wa? ⁴ N dán wá twá nētē, n ma sẁn n nubiu con, n wú: «Yá, sē à li gabiu tē n yii wa», n ga jē baṇa tē n tētē yii tē wa? ⁵ Níé b̀l̀ tíú! Dí yáá, n li baṇa tē n yii tē wa. Kv kwa nē, n yíá wá na lá zēni, sē n ma li n nubiu tē yii gabiu tē.

⁶ Á dànà ká pa wiən, tē nē ya Yü nyiən, kukuri nē, sē tē ma p̄i tē d̄ṇi aba. Á dànà ká d̄li á kana bian zanan twərən yáá nē, tē nē wá nuṇa tē, tē kē tē nēè dēn yiri».

Á j̀nà á nyina Yü (Likē 11.5-13; 18.1-7)

⁷ Zwezi kúv sẁn, v wú: «Á lwərē, yá ba wá pa aba! Á pià, yá á wá na! Á mà mimii nē, yá ba wá súrí, ba pa, á zv! ⁸ Liù mama nē lòrì, ba wá pa mú. Liù mama nē pià v wá na. Yá ba ga wá súrí, ba pa liù tē nē, v nē mà mimii nē. ⁹ Á wàà

nə wulə lá, ʋ nə wá sèe, ʋ tì kapan ʋ pa ʋ biú nə, də ʋ biú tə nə lòrì wodiu ʋ con? ¹⁰ Nə à yèé ʋ wá pa wá dən, də ʋ nə lòrì wá fəli? ¹¹ Á mù ləzwənwulunyɪna-ba, á nə yèé ka pa wozəŋə á bisíná nə, kɔ dān wá yà nətə kɔ pa á nyɪna Yɪ tə nə, ʋ nə wulə Yɪ *sàń nə, də á nə lòrì wá won? ʋ mù dān wá pa aba wiən tə, tə nə ziən tə doni.

¹² Kɔ tə, á nə pìà, sə ba fwa á yɪra, á də fwa kɔ á duən yɪra. Mə nətɔ nə Yɪ *nii tə, ʋ nə pɪn *Moyizə nə, saga tə, də Yɪ nii *sùsùnà saga tə, bɪrɪ, sə ba fwa».

Mimii pɪpɪan
(*Likə 13.23-28*)

¹³⁻¹⁴ Zwezi kùd swɪn, ʋ wú: «Mimifarɔ wulə, kɔ cwəŋə nə wala, kɔ twagɔ nə yɪ mwálí mwálí. Yá kɔ ja aba, kɔ vələ jíún bwálí nə, là zənzən ga dáá ba nə twá kɔ. Mimii pɪpɪan də ga wulə, kɔ cwəŋə tə twagɔ nə cà. Yá kɔ mù nə ja aba, kɔ vəli mɪ bwálí nə, kɔ nə ba zwèe Yɪ con. Yá là ga ba dáá, ba nə twá kɔ. Á dān twá mimii pɪpɪan tə, á ma zɔ!»

Tíú bia nə bɪrɪ, kɔ yiri nə yɪ nətɔ
(*Likə 6.43-45; 2 Timote 3.5-9; 2 Piyerə 2.1-3*)

¹⁵ Zwezi kùd swɪn, ʋ wú: «Á cia á tìàn nə də kunkun sùsùnà-ba! Ba wá bà á con ndə pee nə vəli pee con, yá ba ga yɪ ndə buyurən nyankwan nə, tə nə wá ja pee tə. ¹⁶ Á wá twá ba tutɔnɛɛ nə, á ma lwarɪ ba. Ba ba lwe, nə à yèé kacan kwe casɔɔ yuu wa. ¹⁷ Tɪzəŋu yáá zɪn bizəŋə. Yá tɪkɔkwɪɔn də yáá zɪn bia kɔkwɪnan. ¹⁸ Tɪzəŋu wàrì bia kɔkwɪnan kɔ zɪŋa, yá tɪkɔkwɪɔn də

wàrì bia tē nē zìen, kù zìŋa. ¹⁹ Tìù tē mama, kù nē ba bia, tē nē zìen zìŋa yì, ba wá gwəŋə kù, ba dì mən nē. ²⁰ Mē nətù nē, á wá twá, á ma yəni là tē, ba nē yì kunkun sùsùnà tē».

Á fwa kù tē, á nē swìn!
(*Likə 6.46; 13.25-27*)

²¹ Zwezi kùù swìn, v wú: «Kù tà ba tē mama, ba nē boŋə nē <*Yuu-Tiu, Yuu-Tiu> nē wá zù Yù pàrì tē wa. Kù yì ba tē cìcì, ba nē fwa à nyina Yù fira tē, v nē wulə Yù *sàń nē. ²² Yù bərə tē dún nē wá yí, là zənzən wá swìn, ba wú: <Yuu-Tiu, Yuu-Tiu! Nē wà n yiri tē, nē twá, nē ma swìn Yù nii sùràn, naaa? Nē wà n yiri tē, nē twá, nē ma lɪ *zinə là yuu wa, naaa? Nē wà n yiri tē, nē twá, nē ma fwa yomilan, naaa?> ²³ Kù kwa nē, à dàń wá swìn də ba nəpon nəpon, à wú: <À mù wà aba yəni, abada. Á vələ kwa à səpuni nē, á mù yokukwɪnan-ba!> »

Pìù yuu diè də kasɪv yuu diè yoo
(*Likə 6.47-49*)

²⁴ Zwezi kùù swìn, v wú: «Kù mù nē pɪn, liù tē mama, v nē cɔga à sùràn tē, v ga twá tē nii nē, v wá yà ndə wɔbɔŋa tíú nē, v nē lwè v diè pìù yuu wa. ²⁵ Dwà nəfarv nē twi, bun sú tē palɪ. Dwà vɔv nəfarv tē firv diè tē, yá won mama wà ka fwa, ka dəkuu nē zìga pìù tē yuu wa yiri. ²⁶ Yá liù tē, v nē cɔga à sùràn tē tē, à nē swìn síún, v ga ba tē nii nē twá, v wá yà ndə ləyigə nē, v nē lwè v diè kasɪv yuu wa. ²⁷ Dwà nəfarv nē twi, bun sú tē palɪ. Dwà vɔv nəfarv ma fuli, kù

zıgı ka diè tə nə, ka làn ka tu, booo! Ka cùgò míámíán».

²⁸ Máná tə wa, Zwezi nə swìn tə yìèn təntə, ɔ zwèe, ku gwárí là tə zənzən də ku kàrà təntə yiri. ²⁹ Ka də Yı nii *yənu tìán tə kàrì tə nə tà nədu yırı. Zwezi kàrà tə yà bırı də, Yı nə ken dìàn ɔ jıın wa, sə ɔ swìn tə sùràn təntə.

8

Zwezi zwèe bæ don dayan

(Marəkə 1.40-45; Likə 5.12-16)

¹ Zwezi nan paan yuu, ɔ cú. Yá lalɔu dān púé ɔ kwa. ² Ku máná tə wa, də nəń dayaru don nə ku twi, ɔ tu ɔ yáá con, ɔ ga wú: «*Yuu-Tiu, də n nə swə, n wàá n pın à dayan* tə zwèe, sə à də jì ləzwənzəŋu». ³ Zwezi ma te ɔ jıın ɔ nə, ɔ dwen ɔ yıra, ɔ ga wú: «À swə, sə n dayan tə zwèe». Lala də ɔ dayan tə zwèe. ⁴ Zwezi ga swìn ɔ con, ɔ wú: «Ja n nii zəni! Dān ká swìn ku liù con. N dān nə vəli, n bırı n tìàn *Zwifə-ba Yı *jonwanu tə. N dān ga pa wiən tə, ɔ nə wá ja fwa *jonj tə, ndə Yı *nii tə, ɔ nə pın *Moyizə nə, nə bırı Yı sagı tə wa, sə dayaran pa, də ba dayan tə nə zwèe. Ku mù nə wá bırı də, n dayan tə cígá zwèe».

Zwezi zwèe pamanu yuu tíú don tvtnbiu yayıgv

(Likə 7.1-10)

* **8:2** 8.2 *Zwifə-ba con, dayan nə jə liù, ɔ yı ba yáá lı wá ba dwíı wa. ɔ dayan tə nə zwèe də ku tə jə *jonj, ɔ nə mèe, sə ɔ fwa, sə ɔ ma píı, ɔ zu ɔ dwíı tə wa.

⁵ Máná tē wa, Zwezi nē zwī Kapērōnayimē, *Romē-ba pamana bíi yuu tíú don twi, v lòrì wá sanj, ⁶ v wú: «*Yuu-Tiu, à tutunbiu tégé sàñ nē, v nandε tīga, v ga dé càn zēnzēn». ⁷ Zwezi ma swìn, v wú: «À wá va, à zwèe v yayıgv tē». ⁸ Pamana yuu tíú tē ma swìn, v wú: «Yuu-Tiu, à jun mùrì, sē n zv à diè wa. N dàñ pa nii cıci, yá à tutunbiu tē yayıgv tē wá zwèe. ⁹ À dē tētē yı lià duēn nē tı nē, à dē ga tı pamana duēn. À nē swìn pamanv tē don con, à wú: «Vəli!» U wá va. À nē bon wà don, à wú: «Bàá!» U wá bà. Yá à nē swìn à tutunbiu con, à wú: «Fwa kv tē!» U wá fwa kv».

¹⁰ Máná tē, Zwezi nē nì tē sùràn tēntē, tē poli v pùé zēnzēn, v ga swìn ba tē con, ba nē twá v nē, v wú: «Cígá mama, à mù nē swìn kv á con: Liù tēlé *Yızərayelə luv nii tē wa, v nē ken v waa Yı nē, ndē bεε wà tē nē. ¹¹ À mù nē tē swìn kv, á con nē: Lià zēnzēn, ba nē tà *Zwifē-ba, ndē Romē-ba pamana yuu tíú wà tē nē, wá nan yı yıptan con dē yı yızwıa con, ba bà ba jēñ Yı pàrì tē wa dē *Abərahāmē dē *Yızakē dē *Zwakəbē. ¹² Yá Yızərayelə lià tē, Yı *sàñ tē yà nē kwēn, kv tún ba nē, wá na dē, ba dıı ba kàrá wa yı kunu tē wa. Kv bwálı tēntē wa, ba wá bubwi, ba ga dıŋa ba jıfwı ba fıfaga.»

¹³ Zwezi dàñ ma swìn pamana yuu tíú tē con nē, v wú: «Vəli n bwálı! Yoo tē n nē lòrì, kv wá tun, n nē ken n waa à nē, tē yıru». Yá mē kv mù máná tēntē wa nē, pamana yuu tíú tē tutunbiu tē nı v tìàn.

*Zwezi zwèe Piyerə tɪnkan yayıgv
(Marəkə 1.29-34; Likə 4.38-41)*

¹⁴ Ku kwa nə, Zwezi vələ Piyerə sàñ. Máná tə wa, v nə zva Piyerə diè, v nı də, waran jə Piyerə tɪnkan, v ga tégó. ¹⁵ Zwezi dwen v juñ nə, yá waran tə zwèe, v ga nyí v zàn lala, v wulə v tanı, sə v ma lı Zwezi vəri.

¹⁶ Máná tə, dədəni nə yí, ba ja là zənzən, *zinə nə wulə ba yuu wa, ba bà Zwezi con. U nii sɔgv cıci nə ken tə zinə təntə mama cwəŋə nə, yá yayıran tə tian mama ga zwèe. ¹⁷ Mə ku twá nətv, Yıı nii *sòsònù *Ezayi nii tə ma sú, ndə v nə swìn, v wú:

«D mù nə jon nə càn, də nə yayıran mama v zıñ.»

*Ba tə ba nə pìà, sə ba twá Zwezi nə yoo
(Likə 9.57-62)*

¹⁸ Zwezi nı də laluv twá v kwa. U dän ma pa nii v karbia tə nə, sə ba ben munaa tə bəbərü tə don nə. ¹⁹ Ku máná təntə wa, Yıı nii *yənu tíú don ma fărú v yí v yıra, v ga swìn, v wú: «Karnyına, à mù wá twá n nə, bwálı mama, n nə vələ». ²⁰ Zwezi ma le wá, v wú: «Ciləcərən jə tə buran tə zwı, zənbii də ma jə tə pwalan, yá *Ləzwənə-Biu† tə mù ba bwálı ja, v nə wá kə v yuu lá». ²¹ U karbiu don də ma swìn, v wú: «*Yuu-Tiu, pa nə cwəŋə, sə à dé yáá à va à gürı à nyına, sə à ga fwa v luə». ²² Zwezi ma le wá, v wú: «Twá à nə! Yá, sə tıga tə tian tə, ba nə ba mı tə, ku nə ba zwèe Yıı con, jə gürı ba tıga».

† **8:20** 8.20 Zwezi yı v tətə yoo nə v swìn.

Zwezi pɪn, mɔnaa vɔv nɛfarv zɪgɪ
(Marəkə 4.35-41; Likə 8.22-25)

²³ Kɔ kwa nɛ, Zwezi dɛ v kərbɪa tɛ dɪgà níá yuu bori wa, sɛ ba bɛn vàn tɛ don nɛ. ²⁴ Naa nɛdɔ, vɔv nɛfarv nɛ kɔ zàn, kɔ jɛ níá tɛ, kɔ mà kɔ pɔwí níá yuu bori tɛ yuu nɛ. Yá Zwezi mù yà dwèè. ²⁵ U kərbɪa tɛ dàñ ma yí v yɪra, ba zìn wá, ba ga wú: «*Yuu-Tiu, jon nɛba, nɛ pìà, sɛ nɛ tɪ!» ²⁶ Zwezi ma le ba, v wú: «Bèèèè nɛ pɪn, fɛn jɛ aba nɛtv? Á ba á waa kenì à nɛ wuuu, naaa?» U ma zàn, v baa vɔv tɛ, dɛ mɔnaa tɛ nii nɛ. Tɛ dàñ ma zɪgɪ. Yá bwálí tɛ mɛ siii. ²⁷ Kɔ gwárí là tɛ mama kɔ bwálí tɛ wa, ba ga bwe ba tìàn, ba wú: «Bɛɛ wà tɛ tà ndɛ là mɛ nɛ. Vɔv dɛ mɔnaa mɛ zìlí v nii!»

Zwezi li zinə bara bələ yuu wa
(Marəkə 5.1-20; Likə 8.26-39; 1 Zwan 3.8)

²⁸ Kɔ kwa nɛ, Zwezi galɪ mɔnaa tɛ, v lɛ v zɔ Gadara nagwanaa wa. Kɔ mánjá tɛ wa, dɛ nɛñ bara bələ *zinə nɛ jɛ, ba twi ba jérí Zwezi. Ba mù bara tɛntɛ yà yɪ ba wulɛ pìràn bɔran wa, ba nɛ kɔa, ba ma kɛni tɪga. Yá liù dɛ mama yà kwàrì kɔ bwálí tɛntɛ wa v twá ba yɪrɪ, ba yà nɛ tɔŋa yolwan zɛnzɛn yɪrɪ. ²⁹ Ba dàñ ma bubwi, ba wú: «Yɪ-Biu, bèèèè nɛ n pìà dɛ nɛba? Kɔ yɪ n twi, sɛ n kɛ nɛba càn wa, dɛ kɔ mánjá tɛ wà yí, naaa?»

³⁰ Twɛrɛn zɛnzɛn yà wulɛ yáá nɛ, tɛ dɛ wodirɛn. ³¹ Zinə tɛ ma lòrì Zwezi, tɛ wú: «Dɛ n nɛ wá dɪŋa nɛba, sɛ n yá, sɛ nɛ va nɛ zɔ twɛrɛn tɛ». ³² Zwezi ma le tɛ, v wú: «Á vələ!» Tɛ dàñ ma nan tɛ yá ba bara bələ tɛ, tɛ va tɛ zɔ twɛrɛn

tə wa. Lala twərən tə dərü, tə bəbēli paan tə yuu, tə tu mūnaa tə níá tə wa, tə ti.

³³ Twərən nəcira tə dəri, ba va tiu tə wa. Ba vəli, ba man ku tə mama, ku nə yí ba, də ba mù bara bələ tēntə. ³⁴ Tiu tə tián mama dān nan, ba va ba jóri Zwezi. Yá ba nə twi, ba na Zwezi, ba dān lòrì wá, sə u nan, u yá ba tiu tə nə.

9

Zwezi zìn gwànú don

(Marəkə 2.1-12; Likə 5.17-26)

¹ Zwezi kúò píí u zu níá yuu bori tə, u ben mūnaa tə, u va u yí u tətə tiu Kaperənyimə.

² Ba juu gwànú don, ba bà u con titav wa. Májá tə, Zwezi nə ni də, là tēntə ken ba waa u nə, u swìn gwànú tə con, u wú: «À dabεε, pa n juu dān! À kwēn n cūna tə, à li n mù də Yu pwərə wa». ³ Ku mù tēntə yiri Yu nii *yənu tián tə dān ma swìn ba waa con, ba wú: «Bεε wà tə swìn, u twi Yu nə!»

⁴ Zwezi nə lwarı ba pubuı tə, u dān ma bwe ba, u wú: «Bèèèe nə pın, á ma jə pubuı tətə yiri á waa nə? ⁵ Ku kwà nə yi mwálí, ku doni ku don, də à nə swìn, à wú: À kwēn n cūna, à li n mù də Yu pwərə wa, nə à yèé də à nə wú: Zàn yu nə, n va! ⁶ À yi à pìà, sə á yəni də, Yu ken dīàn *Ləzwənə-Biu* juu wa, tia yuu wa yəbə, sə u kwēn cūna, u li là də Yu pwərə wa». U dān ma swìn gwànú tə con, u wú: «Zàn yu nə, n ti n titav tə, n va n sán!» ⁷ Bεε tə nyí u zàn, u vèlè

* **9:6** 9.6 Zwezi yi u tətə yoo nə u swìn.

υ σαń. ⁸ Mánǵá tē, lalυυ tē nē nı kυ nētu, fēn zwa lià tē. Ba dǎń ga wulē ba pın dun Yı nē, υ nē ken diàn nētu lēzwēnē dē nyan don jıun wa.

*Zwezi bon Matie, sē υ twá υ nē
(Marəkə 2.13-17; Likə 5.27-32; Matie 4.18-22)*

⁹ Zwezi nē kēēń υ vələ yáá, υ nı bεε don, ba nē bonǵə Matie†, dē υ jēó υ jonǵə lanpoo υ tutunan diē wa. Zwezi ma swın υ con, υ wú: «Zàn n bǎ, n twá à nē!» Matie ma zàn, υ twá υ nē.

¹⁰ Zwezi dē υ karbıa tē vǎli Matie sań. Ba nē wulē υ diē wa, ba dé mánǵá tē wa, lanpolına tē duən dē cuna lià tē duən dē twi ba yà wulē ba dé dē ba. ¹¹ *Farızıan-ba tē nı ba nētu, ba dǎń bwe Zwezi karbıa tē, ba wú: «Bēēē nē pın, á karnıyna tē ma dé dē lanpolına dē cuna lià tē?»

¹² Zwezi nē nı kυ, υ le ba, υ wú: «Lià tē, ba yıra nē zurə nē ba dımütürυ pià. Kυ yı yayııa nē pià dımütürυ». ¹³ Zwezi ma kúv swın, υ súrı lá, υ wú: «Á vələ, á pià Yı sagı tē wa yoo tē dēń, kυ nē wú: «Á swē, sē á dəri duən yinǵə zēnzēn, à ba á *jonı won pià.» Cıgá, kυ tà à twi, sē à bon cıgá tián, kυ yı à twı, sē à bon cuna lià tē».

*Zwezi bırv kàrà nǵdvn nivori yuu wa
(Marəkə 2.18-22; Likə 5.33-39)*

¹⁴ Zwan‡ karbıa twi Zwezi con, ba bwe wá, ba wú: «Bēēē nē pın, nē mù dē *Farızıan-ba tē yáá vwe nē níó, yá n mù karbıa tē ga ba ba níó vwe?» ¹⁵ Zwezi ma le ba, υ wú: «Bεε nē pià υ vwa υ kan fúrú, υ dabara yáá bǎ, sē ba twá ba

† **9:9** 9.9 Matie yıı don nē yı Levi. ‡ **9:14** 9.14 Kυ mù Zwan tēntē nē yı *Zwan-Batisē, υ nē li lià níá wa, kυ twá dē Yı yıı.

dé fúru tē diŋə tē. Á buŋa dē, ba wá vwe ba níó, ba dàn ká dé wodiu tē, yá fúru bæ ga wulə dē ba? Yá máŋá dàn wá bà, fúru bæ tē bá ya lá. Ku mù máŋá təntə wa, ba dàn wá vwa ba níó.

¹⁶ Liù təlél, v nə wá tì gantwandun, v ma pú gangwɪrɔ, gantwandun tē nə wá vuri gangwɪrɔ tē vən don yɪrɪ, yá ku buɔ tē dàn wá doni dé yáá tē tətə. ¹⁷ Ba ma ba swana, tē nə wulə tē zaŋa, lwé ba kəni purə§ nədwarə wa. Ku nətu tē nə fwa, purə tē wá pwin. Swana tē mama wá lwá tɪa, yá purə tē wá va bwàná. Ba mɛ, sə ba kə swana, tē nə wulə tē zaŋa, purə nədura wa, sə swana tē, dē purə tē mɛ dàn ká cùgù».

*Zwezi bwin bùá don, v ga zwèè kan don yayigu
(Marəkə 5.21-43; Likə 8.40-56; Zwan 5.21, 28)*

¹⁸ Dē Zwezi tē nə zɪga lá, v swìn tē sùràn təntə *Zwan-Batisə karbɪa tē con, *Zwifə-ba *jéré diè don yuu tíú don twi, v tu Zwezi yáá con, v ga wó: «À bùá tɪga, ku nə díán mancɪn. Yá n ya bà, n tún n jìàn v yuu wa, sə v mu ga ya lɔɔ». ¹⁹ Zwezi dē v karbɪa tē ma zàn ba pú v kwa.

²⁰ Ku máŋá tē wa, kan don yɪ lá, v tàŋá nə twi, ka ba zɪga, ku nə yí bɪna fugə bələ. V ma twá Zwezi kwa, v fàrú v yí v yɪra, v ga dwen v gànù nii nə. ²¹ Kan tē yà swìn v waa con: «À nə ken cígá, à dwen v gànù tē cɪcɪ nə, à yayigu tē wá zwèè». ²² Zwezi nə píí v vəvəri, v na wá, v swìn, v wó: «À nakva, dàn n jìàn! N ken n waa à nə,

§ 9:17 9.17 *Yɪzərayelə lɔɔ wa, ba swana yà yɪ ba kəni purə wa.

ku mù nò pɪn, n na yazurə». Də naa nədu, kan tɛ yayigu tɛ zwèe.

²³ Zwezi ma kèen, ɔ yí jéró diè tɛ yuu tíú tɛ sàń. Ku máńá tɛ wa, də wuwurə də lalɔ, ba nə bubwi, yà súé lá nə. Zwezi ma swìn, ɔ wú: ²⁴ «Á nańa lá nə, búa tɛ wà tɪ, ku yɪ ɔ dwèe». Lìà tɛ dàń yà ma wulə ba muńa Zwezi. ²⁵ Máńá tɛ wa, ba nə lɪ lalɔ tɛ kàrá wa, Zwezi zua diè tɛ wa. Ʋ jɪn búa tɛ jɪn nə, búa tɛ ga nyí ɔ zàn. ²⁶ Ku mù yoo tɛntə kúvú súé tɪa mama.

*Zwezi súrí lilirən bələ yía
(Marəkə 8.22-26; 10.46-53)*

²⁷ Máńá tɛ, Zwezi nə nan *Zwifə-ba *jéró diè yuu tíú tɛ kàrá wa, ɔ vɪrí, lilirən bələ duən dəri, ba bubwi ɔ kwa, ba wú: «Pìú *Davidə nàv, dəri nə yinəgə!» ²⁸ Zwezi nə yí sàń, máńá tɛ wa, lilirən tɛ fàrú ba yí ɔ yɪra. Ʋ dàń ma bwe ba, ɔ wú: «Á pɪn cígá də, à wàá ku yoo tɛ à tɪńa naaa?» Ba ma le wá, ba wú: «Awo, *Yuu-Tiu». ²⁹ Zwezi dàń ma dwen ba yía nə, ɔ ga swìn, ɔ wú: «Ku nətu tɛ wá twá á nə ken á waa à nə, ku ma tɔn». ³⁰ Lala də ba yía tɛ súrí, tɛ na lá. Zwezi ma dù sú ba nii nə, ɔ wú: «Á cuga zəni, á dàná ká pa liù mama nì ku». ³¹ Yá ba tɛ vɛli, ba swìn Zwezi yoo, ba sú tɪa mama.

Zwezi pɪn bəru nii pórí

³² Máńá tɛ wa, Zwezi nə vɪrí, ba jɪn bəru, ba bà ɔ con. Bəru tɛ yà wàrì ku swìn, *zini yà nə bəbəni wá yɪrɪ. ³³ Zwezi ma lɪ ku mù zini tɛntə, bəru tɛ nii ga pórí, ɔ wulə ɔ swìn. Ku yoo tɛ yà gwárí lià tɛ, ba dàń ga swìn, ba wú: «Nə tɛ wà ku

tə don ni *Yüzərayelə luv nii wa!» ³⁴ *Farızıan-ba dān ma swìn, ba wú: «Kv yi zinə yuu tíú tə nə pın wá nii, v ma lı zinə tə!»

Zwezi dəri là tə yinəgə

(Matìe 4.23-25; Marəkə 6.34; 3.7-12)

³⁵ Zwezi jiru tıfaran tə də tian tə mama wa, v swìn Yuı soywájú tə. U bıri də, Yuı wá dé v pàrì là mama yuu wa. U yàá zwı v kàrì *Zwifə-ba *jéré dii tə wa. Yá v ga zwèe yayıŋa yayıran yiri mama, v ga pın yazurə ba tə nə, ba nandaran nə wà cé. ³⁶ U nə ni là tə, ba yinəgə jın wá, là tə jìàn yà nə gwàrì, ba pwıı ga cùgù tə yırı. Ba yà yi ndə pee nə, tə nə ba payırv jə. ³⁷ U dān ma swìn v karbıa tə con, v wú: «Kárá tə wiən bıga zənzən, yá tütùnà ga ba dáá. ³⁸ Á dān wá lòrì kárá tə tíú, sə v tun tütùnà, sə ba za v wiən tə».

10

Zwezi kúrí v tıntvna fugə bələ tə

(Marəkə 3.13-19; Likə 6.12-16)

¹ Dıın don nə, Zwezi bon v karbıa fugə bələ tə, sə ba bà, sə v ken dıàn ba jıın wa, sə ba wàní ba lı *zinə. Yá ba ga zwèe yayıŋa yayıran, ba ga pın yazurə ba tə nə, ba nandaran nə wà cé. ² U karbıa fugə bələ tə, ba nə yi v *tıntvna, tə yıra nə nətən:

Ba təntən liù nə yi Simon, ba nə bonə Piyerə, də v nubiu Andəre.

Kv súrí Zwakə də v nubiu Zwan nə, ba nə yi Zebede bıa.

³ Kv súrí Filipə də

Barətelemi

də Toma
 də Matie, v nə yɪ lanpolɪnv.
 Kɪ sʊrí Aləfe biú Zwakə də Tade,
⁴ də Simon tə, ba nə boŋə ‹Kananitə*›.
 Kɪ sʊrí Yisəkariyotə Zwidasə, v nə jɪn Zwezi v
 pa v duŋa nə.

*Zwezi tvn ba tontvna fugə bələ tə
 (Marəkə 6.7-13; Likə 9.1-6; 10.1-12)*

⁵ Zwezi tvn ba *tontvna fugə bələ tə, v ga pa ba
 nii, v wú: «Á dānà ká va là tə, ba nə tà *Zwifə-
 ba con, nə à yèé Samari tián tian tə wa. ⁶ Á vələ
 *Yizərayelə là tə cɪɪ con, ba nə nyɪn ndə pee
 nə, tə nə jén. ⁷ Á vələ, á swɪn ba con də, máŋá
 tə bwələ, sə Yɪ dé v pàrì tə là tə mama yuu
 wa. ⁸ Á pɪan yayɪŋa yayɪran zwèe, á bwɪən tɪga,
 sə á zwèe dayaran dayan, sə ba jì ləzwənzəŋə,
 á ga lɪ *zinə là yuu wa. Á pɪan tutv, ba nə pɪn
 aba tutv yɪrɪ. ⁹ Á dānà ká tì səbiu, ba nə fwa
 də síán, nə à yèé ba nə fwa də cɪnɪa, nə à yèé
 səbimɪnɪ á ganjɪga wa. ¹⁰ Á dānà ká tì lòò, nə à
 yèé gànù don, á sʊrí kɪ tə nə, á nə zva. Á dānà
 ká tì natvra duən, nə à yèé daduu, tʊtʊnù nə wá
 na v nii wodiu yɪrɪ.

¹¹ Á nə yí tɪfarv, nə à yèé tvv, sə á pìà liù tə, v
 nə mɛ, á zɪrɪ kɪ tíú bwálí nə, kɪ ja vələ á viru.
¹² Diè tə, á nə zva ka wa, sə á jɪn là tə, ba nə
 wulə ka wa. ¹³ Də ka mù diè təntə là tə nə wá
 sɛe ba jon aba, sə Yɪ pa á jɪnà tə pa ba bɪcanɪ

* **10:4** 10.4 Kananitə yɪ là tə, ba nə zɪga *Romə-ba nə, ba nə
 jon ba lɪv nii tə yɪrɪ. Ba yɪrɪ don də nə yɪ *Zelotə. Ywǎn Like
 6.15 də Tʊtʊnan 1.13.

sié. Yá ba nè viga aba, sè kv tɛ Yɪ nè pɪn tɛ, pɪi kv bà á con. ¹⁴ Kv nè ya diè wa, nè à yèé tiv wa, ba nè viga, sè ba pa á zv, nè à yèé, sè ba cugv á sùràn tɛ, á virè kv bwálí tɛ nè, á ga zwarí á nɛɛ purɛn† á lwá ba yuu wa. ¹⁵ Cígá mama, à mù nè swìn kv á con: Kv mù tiv tɛntɛ bùrà tɛ bùrù dùn nè *Sodómè dɛ Gomɔrè lià bá na càn, ndè kv tiv tɛ tián nè».

*Wɔwɔlv tɛ nè biàn
(Marəkə 13.9-13; Likə 12.11-12; 21.12-17)*

¹⁶ Zwezi kùò swìn, v wú: «Á cuga zəni! À tɔŋa aba ndə pee nè buyurən nyankwan tətəŋi wa. Kv mù tɛntɛ yiri, á cia á tián nè ndə dɪŋa nè, sè á ga yà sənɓwen ndə gunponi nè. ¹⁷ Ba wá ja aba, ba va lià tɛ nè bùrì bùrà yáá con. Yá ba ga wá mà aba dɛ fifiran *Zwifə-ba *jéré dii tɛ wa. Kv mù nè pɪn, á cia á tián nè dɛ lià tɛ. ¹⁸ Ba wá ja aba, ba va pègá tɛ dɛ yáá tián tɛ, pìú nəfarv tɛ nè li v tún, con à mù Zwezi yiri. Kv nətv tɛ wá tɔn, sè kv ma birɪ ba tətə, dɛ dwíé tɛ duən mama lɔv mama wa, ba nè tà Zwifə-ba, kv tɛ, Yɪ nè fwa. ¹⁹ Yá ba nè jɪn aba, ba va lià tɛ nè bùrì bùrà yáá con, á dànà ká pa kv tɛ, á nè wá swìn twara ja aba. Kv máŋá tɛ wa, Yɪ nè wá kə kv tɛ, á nè mɛ, sè á swìn, á nii wa. ²⁰ Kv tà á mù nè wá swìn, kv wá yà á nyɪna Yɪ *Siŋu tɛ, kv nè wulə dɛ aba, nè wá swìn kv pa aba.

²¹ Lià wá ja ba nubɪa ba pa, sè ba gv, yá bia nyɪna-ba dɛ wá tɔn kv nyɪnyɪga dɛ ba bia. Bia wá zàn, ba zɪɪ ba nyɪna-ba nè, ba gv ba. ²² Lià

† **10:14** 10.14 Kv nətv tɛ birɪ dɛ, Yɪ wá ŋwín kv tɛ, ba nè tɔn tɛ jɪn ba yira.

tə mama wá dún aba à mù yiri. Yá liù tə, ƚ nə wá ja pínú, ƚ zigi ƚ diàn ku yoo tə, ku va ku zwèe, ku tíú wá na miu tə, ku nə ba zwèe Yı con. ²³ Ba nə fífin aba tıw wa, sə á dəri á nan á va ku don. Cígá mama, à mù nə swìn ku á con: Á bá wàní *Yızərayelə tıan tə mama, á va, də *Ləzwənə-Biu tə wà pıı ƚ bà.

²⁴ Karbiu təlól, ƚ nə dwə ƚ karnyına. Tıtınbıu təlól, ƚ nə dwə ƚ yuu tíú. ²⁵ Yá karbiu nə ya ndə ƚ karnyına nə, ku cıci mə. Tıtınbıu də nə ya ndə ƚ yuu tíú nə, ku cıci mə. Yá ba nə jın diè tíú, ba bon Beləzəbilə, ba wá pa yıra tə nə dwə nətv ƚ diè là nə?»

Lìù tə, á nə mə, sə á dəri ƚ fən

(Likə 12.2-7)

²⁶ Zwezi kúú swìn, ƚ wú: «Á dənà ká dəri ləzoni! Ku tə mama nə sègè nə wá nan poni nə yiri. Yá ku tə nə yi diè yoo wá nan kàrá. ²⁷ Ku tə, à nə swìn á con yikunu wa, sə á swìn ku yıcau wa. Ku tə, á nə nì á zıan wa, sə á cèrí ku dəyun wa. ²⁸ Á dənà ká dəri ba tə, ba nə wàá yıra tə cıci ba gwı, ba ga wàrí jèré tə won ba fwa. Yá á dərə liù† tə mù, ƚ nə wàá á yıra tə, də á jèré tə ƚ cùgà mən diè wa. ²⁹ Ba ba zənbii bələ yoli səbilugu nədv, naaa? Yá ku nədv tətə wàrí tıa ku twı, də á nyına Yı nə wà nii pın. ³⁰ Yá Yı gəlì á yukoran tə mama á yuu wa. ³¹ Á dənà ká pa fən ja aba. Á kukwa zənbii tə nə dáá».

Lìù tə Zwezi nə yèé

(Likə 12.8-9)

† 10:28 10.28 Ku yi Yı.

³² Zwezi kùò swìn, v wú: «Liù tē mama, v nē wá swìn lià yáá con nē dē, v yèé à mù Zwezi, à dē wá biri à nyina Yui, v nē wulə Yui *sàñ nē, dē v yi à mù cígá nē ti wá. ³³ Yá liù tē, v nē biri lià yáá con dē, v yèrì nē, à dē wá biri à nyina Yui yáá con, v nē wulə Yui sàñ nē, dē à dē yèrì wá».

Zwezi yi pwia liù

(Likə 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Zwezi kùò swìn, v wú: «Á dànà ká bún dē, ku yi à twí, sē à kē bican sié tia yuu wa. Ku tà à twí ku mù yiri, ku yi laguri siù nē, à ja bà. ³⁵ À twi, sē à kē pwia lià pwəɾə wa: Sē biú zigi v nyina nē, sē búbá zigi v nuu nē, sē bikini zigi v bari nuu nē. ³⁶ Liù duja wá yà v diè lià. ³⁷ Liù tē, v nē swə v nuu dē v nyina, v doni nē, ku tíú tē wà mē, sē v ya à karbia tē wa liù. Liù tē, v nē swə v biú, nē à yèé v búbá v doni nē, ku tíú tē wà mē, sē v ya à karbia tē wa liù. ³⁸ Liù tē, v nē pìà, sē v twá nē, ku tíú mē, sē v sèe v dé càn dē nē, ku ja vèli v tian dagarv tē yuu wa. Ku nē tà nət, v wà mē, sē v ya à karbia tē wa liù. ³⁹ Liù tē, v nē pìà, sē v jon v mu tē, v wá kwìn ku nē. Yá liù tē, v nē wá kwìn v mu tē nē à mù yiri, v wá na mu, ku nē ba zwèe Yui con».

Yi ηwirán

(Marəkə 9.41)

⁴⁰ Zwezi kùò swìn, v wú: «Liù tē, v nē sèe aba, ku tíú sèe nē. Yá liù tē, v nē sèe nē, ku tíú sèe liù tē, v nē tun nē. ⁴¹ Liù tē, v nē jun Yui nii *sùsùnò tē zēni, v nē yi Yui nii sùsùnò yiri, Yui wá pa wá Yui nii sùsùnò ηwirán. Yá liù tē, v nē jun cígá tíú

tə zəni, ʋ nə yi cígá tíú yiri, Yui wá pa wá cígá tíú ɲwírán. ⁴² Liù nə kwán nazunə wùrú zɔɲa tətə, ʋ pa à karbiu tə don jɔmurinyoga tətə nə, ʋ nə yi à karbiu tə yiri, cígá mama, à mù nə swìn ku á con: U bá kwìn ʋ ɲwírán nə Yui con».

11

¹ Máná tə wa, Zwezi biri kàrà təntə ʋ karbia fugə bələ tə nə, ʋ zwèe, ʋ dàń lɛ ʋ va, sə ʋ kàri Yui sùràn tə nə yi nətɔ, ʋ biri lià tə nə, ku mù nagwanaa təntə tian tə wa.

*Zwan-Batisə tɔn ʋ karbia tə Zwezi con
(Likə 7.18-35; Zwan 5.35-36)*

² Ku máná təntə wa, də Zwan* wulə bán diè wa. U zigi ʋ bán diè tə wa, ʋ nì də, ba swìn Zwezi-*Kərisə tɔtɔɲi tə yoo. U dàń ma li ʋ karbia tə duən, sə ba va ba bwe Zwezi, ba jón: ³ «N mù nə yi liù tə, Yui nə swìn də, ʋ wá bà, nə à yèò nə mɛ, sə nə diàn ʋ don?» ⁴ Zwezi ma le ba, ʋ wú: «Á vələ á man á biri Zwan nə ku tə, á nə nì, á ga na də, à fwa: ⁵ Lilirən yía sùrí, gwàní vèli, dayaran dayan zwèe, ba ga jì ləzwənzəɲə, zɔbɔɲa zɔɲan sùrí, tɔga bwin ba naɲa. Yá zɔra də ga nèn Yui suywánú tə. ⁶ Pupwən lià nə ya lià tə, ba nə bá vi nə, ba dɔgɔ ku tə yiri, à nə fwa».

Máná tə wa, Zwan karbia tə nə vií, Zwezi zàn ʋ wulə ʋ swìn Zwan yoo, ʋ biri lalɔɔ tə nə, ʋ wú: ⁷ «Ləzwənyiri nətə nə, á vèli á balɔ kasɔɔ lanworu tə wa? Ku tà liù tə, ʋ nə nyɪn ndə mancanɪ nə, vɔɔ nə vuvugə. ⁸ Ləzwənyiri nətə

* **11:2** 11.2 Ku mù Zwan təntə nə yi *Zwan-Batisə, ʋ nə li lià níá wa, ku twá də Yui yiri.

nə, á dàń vèli á na? Kú tà liù tə, ʋ nə zva ganmula. Ba tə, ba nə zwi ganmula, tà ba wulə pèegá dii wa naaa? ⁹ Ləzwənyiri nətə nə, á dàń vèli á na? Kú tà Yɪ nii *sùsùnù, naaa? Awo! À mù nə swìn kú á con də, kú liù təntə dwə Yɪ nii sùsùnù tətə. ¹⁰ Kú liù təntə yoo púpúní Yɪ sagi tə wa, kú wú: «Nèń, à mù Yɪ nə tun à tùtùnù, sə ʋ dé n yáá, sə ʋ kwən n cwəŋə tə ʋ pa mú». ¹¹ Cígá mama, à mù nə swìn kú á con: Lɔv ləzoni wa, ba nə lɔri, liù wà lá yɪn, ʋ nə doni Zwan-Batisə. Yá liù tə, ʋ nə yɪ ləzoni tə mama nəmanbiə Yɪ pàri tə wa, tə dwə wá. ¹² Kú nə zɪgi Zwan-Batisə máńá tə wa, kú ja bà zèn, là pià, sə ba dé Yɪ pàri tə ba pa ba tiàn nə də diàn. Yá kú yɪ là tə, ba nə yɪ diàn tiàn nə nɪ kú. ¹³ Yɪ pàri tə yoo dí yáá kú púpúní Yɪ *nii tə, ʋ nə pɪn *Moyizə nə, sagi tə wa. Yɪ nii sùsùnà tə mama ga swìn kú yoo, kú ja bà kú yí Zwan máńá tə. ¹⁴ Də á nə pià, sə á sèe à nii, Zwan yɪ kú mù Eli tə, ba nə dí yáá ba swìn ʋ yoo. ¹⁵ Liù mama dàń mɛ, sə ʋ kə diàn, ʋ súrí ʋ zɪan, ʋ cɔgv zəni!»

¹⁶ Zwezi ma kùv swìn, ʋ wú: «Zèn ləzoni tə yɪ à wá ti ba, à ma man də bèeèe? Ba nyɪn ndə bisíná nə, ba nə jèé yəə kanporu wa, ba ga boŋə duən, ba wú: ¹⁷ «Nə wúru wii nə kə á nə, sə á sa, á ga wà sèe! Nə nun pucɔnɪ nuɲi nə pa aba, á ga wà kwi!» ¹⁸ Mə zèn là tə də yɪ nətɔ. Zwan nə twi, ʋ ma ba wodiú nəzəŋu dé, ʋ ga ba swana nywìn, ba swìn, ba wú, də *zinə nə jə wá. ¹⁹ Kú kwa nə, *Ləzwənə-Biu† tə nə twi, ʋ mù ma dé wodiú nəzəŋu, ʋ ga nywìn swana, ba kùv swìn,

† **11:19** 11.19 Zwezi yɪ ʋ tətə yoo nə ʋ swìn.

ba wú: «Nèhí, bæe wà tɛ, ɔ yoyuu nə yɪ ka dé, də ka nyɔ swana, ka sú. Ʋ yɪ lanpolɪna tɛ də cɔna lià tɛ dabɛɛ!» Yá wɔbɔŋa tíú yɪ ɔ yàá twá ɔ yɔfwaŋa nə, ɔ ma bɪrɪ də, ɔ jɛ wɔbɔŋa».

*Tɪan tɛ, tɛ lià nə vɪga Zwezi
(Likɛ 10.13-15; 12.47-48)*

²⁰ Zwezi dàń wulɛ ɔ caga lià tɛ nii nə, ɔ nə tun ɔ yomɪlan tɛ zɔnɪ ba tɪan wa, ba ga wà ba kwa vɛvɛrɪ, ba ma sá ba cɔna tɛ yɪrɪ.

²¹ Zwezi kúò swɪn, ɔ wú: «Yomɪlan tɛ, tɛ nə fwa á pwɛrɛ wa, yiri yà nə fwa Tirɛ də Sidon tɪan tɛ wa, tɛ tɪan tɛntɛ lià yà wá zɔ pucɔnɪ ganan, ba ga pìrì ba yɪra də tònù. Ku mù nə pɪn, càn wá tɔ á mù Korazɪn tìán yuu wa! Ku mù nə pɪn, càn wá tɔ á mù Betəsayɪda tìán yuu wa! ²² Mɛ ku mù nə pɪn, à swɪn ku á con: Bùrà tɛ bùrù dɪn nə, Tirɛ də Sidon tìán càn ba yí á mù tɪan bɛlɛ tɛntɛ lià. ²³ Sɛ á mù Kapɛrənayimɛ tìán, á bɔŋa də, á yuu wá dwen yɪ nə, naaa? Abada! Yomɪlan tɛ, tɛ nə fwa á pwɛrɛ wa yiri, yà nə fwa *Sodòmɛ wa, Yɪ yà bá cùgù ku tɪɔ tɛ. Ku mù nə pɪn, á wá mùrì, á cú á yí mən diè. ²⁴ Mɛ ku mù nə pɪn, à swɪn ku á con: Bùrà tɛ bùrù dɪn nə wá yí, á wá dé càn, á doni Sodòmɛ tìán».

Bɪcan sɪé yoo

(Likɛ 10.21-24; 1 Korɛntɛ tìán 1.26-29)

²⁵ Ku máná tɛ wa, Zwezi swɪn Yɪ con, ɔ wú: «À nyɪna tɛ, n nə tɪ lanworu də tɪa, à kəni n lɛɛɛ. N bɪrɪ yìèn tɛtɛ lià tɛ nə, ba nə mun ba tìán. Yá n ga sègè tɛ ba tɛ nə bɔŋa də, ba yɪ wɔbɔŋa də

yønu tián yáá nè. ²⁶ À nyina, n mù cígá nè swə, sə kv nətʋ tə tun».

²⁷ Zwezi kúð swìn, v wú: «À nyina Yɪ ken wiən tə mama à jɪn wa. Liù mama yèrì Yɪ-Biu† tə, də kv nè tà à nyina Yɪ tə. Liù də mama ma yèrì à nyina Yɪ tə, də kv nè tà Yɪ-Biu tə, də liù tə, Yɪ-Biu tə nè swə, sə v súrí v yíá v bɪrɪ wá.

²⁸ Á biàn à con, á mù là tə mama, á nè zɪn á yun zɪla á gwàrì! Yá à wá pa aba sié. ²⁹ Á yá, sə à kə aba cwəŋə nè, ndə niən nè, tə tíú nè ken dav tə biən nè, v vaŋa, à nè yɪ pubwanʋ, də ka mun tián nè à jə tə yɪrɪ. Á ga wá na sié á pa á tiàn nè. ³⁰ Á biən dav tə, kv nè wá kə aba cwəŋə nè, tə ba dun jə. Yá kv zɪŋv ga ba cà də».

12

Zwezi nè ti sié dɪn tə
(*Marəkə 2.23-28; Likə 6.1-5*)

¹ Dɪn tɛntə nii nè, Zwezi də v karbɪa tə twá kárí wa, ba kèéñ *Zwifə-ba *sié dɪn nè. V karbɪa tə kén mɪna yun, ba dɪŋɪ, niən yà nè jə ba yɪrɪ. ² Kv máŋá tə wa, *Farɪzɪan-ba nè nɪ kv nətʋ, ba swìn Zwezi con, ba wú: «Nèñ, n karbɪa tə nè fwa kv tə, kv nè wà mɛ, sə ba fwa sié dɪn nè».

³ Zwezi ma le ba, v wú: «Á wà Yɪ sagɪ tə kàrì, á na kv tə, pìú *Davidə tətə nè fwa dɪn don nè, də v kwa là tə, də niən nè jɪn ba, naaa? ⁴ V zva Yɪ *diè tə wa. Yá v mù də v kwa là tə dí dipɛn tə, kv nè wulə Yɪ diè tə wa, kv yà ga wà mɛ, sə ba dé kv. Yá nè Yɪ *nii tə, v nè pɪn *Moyizə nè,

† 11:27 11.27 Zwezi yɪ v tətə yoo nè v swìn.

yà ga pa cwəŋə Yɪ *jɔŋwana tə cɪcɪ nə, sə ba mù nə dé Yɪ diè dipen təntə. ⁵ Nə à yəé, kɪ yɪ á wà Yɪ nii tə, ɒ nə pɪn Moyizə nə, sagɪ tə kàrì, á na də, Yɪ jɔŋwana tə ba sió dɪn tə nii zìlí, kɪ ga tà cɪna ba tɪn Yɪ yáá con, də tutɪnan tə, ba nə tɪŋa Yɪ diè tə wa, kɪ dɪn təntə nə, naaa? ⁶ Yá à mù dàń nə swìn kɪ á con də, won don wulə yəbə, kɪ nə dwə Yɪ diè tə. ⁷ Kɪ púpúní Yɪ sagɪ tə wa, kɪ wú: «À ba á *jɔŋi pìà, à nə pìà, sə á yà lià tə, á nə dəri yinəgə zənzən». Də á yà nə nì sùràn təntə dèń, á yà bá manwarɪ á b̀r̀r̀ lià tə duən, ba nə wà c̀g̀g̀, b̀r̀r̀ á zwèe. ⁸ *Ləzwənə-Biu tə nə tɪ sié dɪn tə».

*Bɛɛ don, ɒ jɪn nə tɪga yoo
(Marəkə 3.1-6; Likə 6.6-11)*

⁹ Zwezi k̀̀̀ nan lá, ɒ va *Zwifə-ba *jéré diè don wa. ¹⁰ Bɛɛ don yà wulə lá, ɒ jɪn nə tɪga. Lià duən ma bwe Zwezi, ba wú: «N jə cwəŋə, sə n zwèe yayɪgɪ *sió dɪn nə, naaa?» Yá kɪ yà yɪ ba pìà, sə ba twá nətɪ, ba ma swìn ba zɪgɪ Zwezi nə. ¹¹ Zwezi ma le ba, ɒ wú: «Liù t̀̀̀́ á wa, ɒ nə jə piə nədɪ cɪcɪ, ka ga tɪ gwàlú wa, kɪ nə lù, sió dɪn nə, yá ɒ ga yá ka, ɒ bá li. ¹² Sə ləzwənə ba piə k̀̀k̀wa zənzən, naaa? Kɪ mù nə pɪn, nə jə cwəŋə, sə nə fwa kɪ tə nə zìən, sié dɪn nə». ¹³ Zwezi dàń ma swìn bɛɛ tə con, ɒ wú: «Làrí n jɪn tə à con!» Bɛɛ tə ma làrì kɪ, kɪ ga jì nəzəŋɪ ndə kɪ don tə nə.

¹⁴ *Farɪzɪan-ba nə nɪ kɪ nətɪ, ba nan ba vií. Ba dàń v̀̀li ba kə duən nə, ba v̀̀r̀v̀ ba jén, ba nə wá twá nətɪ, ba ma gɪ Zwezi.

Tùtònù tē, Yū nē kúrí yoo

¹⁵ Máná tē, Zwezi nē lwarí kú nētú, v kèeń kú bwálí tēntē wa. Yá lalúv púé v kwa. U pín yazurē yayíŋa tē mama nē. ¹⁶ Yá v dàń ga dù sù ba nii nē, sē ba dàń ká swìn kú tē, v nē yí ba bírú là. ¹⁷ Mē kú twá nētú, Yū nii *sòsònú *Ezayi nii sùràn tē ma sù:

¹⁸ «Nèń, à tùtònù tē nē, à nē kúrí, v mù nē yí liù tē, à nē swē, v nē poli à pùé. À wá pa à *Sínú tē wá. Yá v ga wá bírú à cígá tē lúv dwíé tē mama nē. ¹⁹ U dē liù bá tútòní duēn, v ga bà zín v kori, v kē yí nē. Ba bá na wá dē v zíga coní yuu, v swìn sùràn. ²⁰ U bá cùgù liù tē, v nē ba diàn jē, v nē nyín ndē mív nē, kú nē kén kú zìè. Yá v bá sēe v cùgù liù tē, v nē nyín ndē cànú nē, v mēn nē ba dáá. Mē nētú nē, v wá tún wuu, kú ja vèlē, là tē nē wá sēe Yū cígá tē. ²¹ Yá lúv dwíé tē dē mama wá kē ba yala v yuu wa».

Zwezi le v dɔŋa tē

(Marəkə 3.22-30; Likə 11.14-23; 12.10)

²² Kú kwa nē, ba jín bēe don, ba bà Zwezi con. Bēe tēntē yá yí *zinē nē ja, v ga yí liliu dē bēru. Zwezi pín wá yazurē, yá v sùrí v nii v wulē v swìn, v ga na wiēn. ²³ Kú gwárí lalúv tē. Yá là tē mama dàń ga swìn Zwezi yoo, ba wú: «D yí pìú *Davidē nàú tē naaa?» ²⁴ Yá *Farízian-ba tē nē ní kú nētú, ba swìn, ba wú: «D wáá *zinē v lí là yuu wa, kú nē yí Beləzēbilē, v nē yí zinē tē mama pìú, nē pín wá tē diàn tēntē yírí». ²⁵ Zwezi nē yèé ba pubuŋí tēntē, v dàń le

ba, v wú: «Payuu lià nè ziga duən nè, ku payuu tē wá cùgù. Tɪv, nè à yèé diè tián nè ziga duən nè, tē tɪri nè ga. ²⁶ Də *Sɪtana nè dɪŋɪ Sɪtana, v yɪ v ziga v tətə nè. Yá v ga yɪ v tətə payuu nè v cùgà. ²⁷ Á wú, də ku yɪ Beləzəbilə, zinə piú tē nè pɪn nè diàn tē. Ku mù nè pɪn, à wáá zinə à lɪ lià yuu wa. Sə á bia tē də yɪ wáà diàn nè, ba ma lɪ zinə tē? Mə ku mù nè pɪn, á bia tē tətə nè wá buri á bura. ²⁸ Yá ku cígá nè yɪ ku twá Yɪ-Sɪŋu tē diàn, à ma lɪ zinə tē, ku nətv tē buri də, Yɪ dé v pàri lià yuu wa á tətəŋi wa.

²⁹ Liù təlɛ, v nè wá zv ladɪa diè, v ŋv v wiən, ku nè tà v dí yáá, v vwa ladɪa tē v tún. Ku kwa nè, v dán wá wàni v pèe ku tíú tē diè wiən tē mama.

³⁰ Liù tē, v nè tələ à kwa, ziga à nè. Yá liù tē, v nè ba à nè saŋa, v kəni duən nè, ku tíú yɪ v làgà.

³¹ Mə ku mù nè pɪn, à swìn ku á con: Yɪ wá kwɛn ləzoni cuna yiri mama, də ba tɪran yiri mama, ba nè twɪn v mù Yɪ, v lɪ v mù də ba pwərə wa. Yá liù tē, v nè twɪn Yɪ-Sɪŋu tē, v cuna ba kwɛn tē nan, abada. ³² Liù tē mɛ, v nè wá swìn sugv, ku nè ziga *Ləzwənə-Biu* tē nè, ku tíú wáá v cuna kwɪtv v nɪ. Yá liù tē, v nè swìn sugv v zɪgɪ Yɪ-Sɪŋu tē nè, ku tíú wàri v cuna kwɪtv v nɪ, zèn də jwɪan, abada».

Tíú də ku bia

(Likə 6.43-45; Ebərə-ba 6.4-8; 10.26-29)

³³ Zwezi kúv swìn, v wú: «Tíú yɪ ba twá ku bia nè, ba ma lwarɪ ku tɪyiri. Ku mù nè pɪn, tíú nè

* **12:32** 12.32 Zwezi yɪ v tətə yoo nè v swìn.

ziən, ku bia də ziən, tìú nè ba ziən, ku bia də ba ziən. ³⁴ Á nyin ndə dəkwaá dwíí nè! Á wulɔɔ tə nè pɪn, á wàrì yozəɔu á swìn á nii wa. Á tətə yèé də, nii sugɔ nè yàá bɪrɪ ku tə, ku nè wulə waa nè. ³⁵ Ləzwənzəɔu yàá pɪn yozəɔə naɔa ɔ waa con. Yá ləzwənkɔkwɪɔn də yɪ yokɔkwɪnən nè, ɔ yàá pɪn tə naɔa ɔ waa con. ³⁶ À mù nè swìn ku á con: Bùrà tə bùrè dɪn nè, Yɪ wá bùrì ləzoni bùrà ba sùràn tə mama yɪrɪ, ba nè swìn, tə nè yɪ tɔtɔ. ³⁷ Ku dān yɪ ku wá twá n nii sùràn nè, ba ma yəni də, n yɪ cígá tíú Yɪ yáá con. Yá n nii sùràn nè wá pa, ba lwarɪ də, Yɪ wá bùrì n bùrà, sə ɔ cùgè mú».

Yɪ diàn mɪmɪnɔ yoo

(Marəkə 8.11-12; Likə 11.29-32; Matie 16.1-4)

³⁸ *Zwifə-ba Yɪ nii *yənu tián tə duən də *Farɪzɪan-ba tə duən twi, ba yí Zwezi, ba swìn, ba wú: «Karnyɪna, fwa Yɪ diàn mɪmɪnɔ, sə nè yíá na ku!» ³⁹ Zwezi ma le ba, ɔ wú: «Á mù zèn là tə! Á yɪ lakɔkwɪnən, á ba Yɪ cɪcɪ nè twá. Yá á mù nè pià, sə á na Yɪ diàn mɪmɪnɔ. Á bá na mɪmɪnɔ nədu də tətə, də ku nè tà yoo tə, ku nè yí Yɪ nii *sùsùnù Zwɔnasə. ⁴⁰ Ku Zwɔnasə təntə nè fwa dɪn batwa, tɪtɪn də yɪcɔɔ, fəli pùé wa. Mə nətu nè, *Ləzwənə-Biu tə də wá fwa ləbəri wa. ⁴¹ Bùrà tə bùrè dɪn nè, Ninivə tián wá zàn ba zɪɔ zèn là ba tə nè. Ba wá bùrì á bùrà, sə ba cùgè aba, ba mù nè sèe, ba vəvərə ba kwa ba ma sá ba cɔna, Zwɔnasə nè bɪrɪ ba Yɪ sugɔ tə yɪrɪ. Yá liù ga wulə yəbə, ɔ nè dwə Zwɔnasə. ⁴² Etiyopi pakan tə wà ja zɪɔ ɔ dān, sə ɔ ma nan

γῆσιν, υ bà υ κυβυ πῖύ *Salumun yənu sùràn tə. Bùrà tə bùrù diun nə, ku mù kan təntə wá zɪɣi á mù, zèn lià ba tə nə, υ wá biri aba də, á təlɔ́ cígá wa. Yá liù ga wulə yəbə, υ nə dwə Salumun».

*Zini nə vii, ku ga pii ku bà yoo
(Likə 11.24-26)*

⁴³ Zwezi kùù swìn, υ wú: «Máná tə wa, *zini nə nan ku yá liù, ku yàá jijiri kasoo lanworu wa, ku ma pià bwálí, sə ku kə ku yuu lá, yá ku bá yizwɪa bwálí na. ⁴⁴ Ku mù nə pin, ku yàá swìn, ku wú: «À wá pii, à va à diè tə wa, à nə nan à yá.» Ku pii ku biàn, də diè tə zwarɪ, ku kwen zəni zəni ku tún lá. Yá liù ga təlɔ́ ku wa. ⁴⁵ Ku dàń wá va, ku ja zinə barpe duən, tə waa nə lɪɲa tə doni ku, ku súrí ku tiàn nə. Tə dàń wá zɪ tə jèé, yá υ mù liù təntə dí yáá wá kukwanɪ υ síún. Mə ku wá yà nətɔ, ku pa zèn lakukwɪnan tə nə».

*Zwezi nubɪa tə də υ nuu yoo
(Marəkə 3.31-35; Likə 8.19-21; Ebərə-ba 2.11-13)*

⁴⁶ Ku kwa nə, Zwezi zva diè wa. Máná tə wa, υ nə wulə υ swìn də lià tə, υ nubɪa də υ nuu twi, ba zɪga kàrá wa, sə ba na wá. ⁴⁷ Liù don ma swìn Zwezi con, υ wú: «Cɔɣv zəni, n nuu də n nubɪa wulə kàrá wa, ba pià, sə ba swìn n con». ⁴⁸ Zwezi ma le ku tíú tə, υ wú: «Wàà nə yɪ à nuu, bèré ga nə yɪ à nubɪa?» ⁴⁹ Zwezi ma zìn υ jɪn, υ làrɪ υ karbɪa tə con, υ ga swìn, υ wú: «Á ywàɲá, à nuu də à nubɪa nə, ba wulə yəbə. ⁵⁰ Ku yɪ liù tə mɛ, υ nə fwa ku tə, à nyɪna Yɪ tə, υ nə wulə

Yi *sàán nè pìà, kú tíú nè yi à nubiu, dè à nakua, dè à nuu».

13

Wodùrú zwansísara

(*Marəkə 4.1-9; Likə 8.4-8; 1 Korəntə tìán 3.9*)

¹ Kú dún təntə nè, Zwezi nan diè tə wa, ɔ va ɔ jèé muna tə nii nè. ² Lià zənzən kù púé ɔ yuu nè. Ʋ dān ma kù zàn, ɔ zɔ níá yuu bori wa, ɔ jèé lá. Lalɔ tə kù púé níá tə nii nè. ³ Ʋ dān ma twá zwansísari nè, ɔ ma kàri ba yìèn zənzən, ɔ wú:

⁴ «Wodùrú don nè nan, sè ɔ dù. Ʋ nè yí ɔ mí wobia tə kára tə wa, tə wobia tə vān don tua cwəŋə yuu. Zənbii ma bà, tə dé tə. ⁵ Tə vān don dè tua kapataran tia wa, tɪran nè ba dáá lá. Kú bwálí tə nè, wobia tə nan lala, kú nè yi titalɔ yiri. ⁶ Máná tə, yi nè bɪga, kú dí tə wobii tə, tə ga tɪ tə kù, tə dəkurən nè wà tia zwɪ zəni yiri. ⁷ Wobia tə vān don dè kù tua casɔran tia wa. Tə nè pén máná tə wa, casɔran tə boru tə pú wobii tə yuu nè, tə dān ga sìnì tə tɪ. ⁸ Yá wobia tə vān don tua tia nəzəŋu wa, tə mù wobia təntə zàn tə zɪn bia. Tə duən zɪn bia bíí. Tə duən dè zɪn bia sapwɪtwa. Tə duən dè zɪn bia fitwa. ⁹ Liù mama dān mɛ, sè ɔ kə diàn, ɔ sùrí ɔ zɪan, ɔ cɔgɔ zəni!»

Yoo tə nè pɪn, Zwezi swìn dè zwansísari

(*Marəkə 4.10-12; Likə 8.9-10*)

¹⁰ Zwezi karbia tə fàrí ba yí ɔ yira, ba bwe wá, ba wú: «Bèèè nè pɪn, n twá zwansísari nè, n ma swìn lià tə con?» ¹¹ Zwezi ma le ba, ɔ wú: «Á mù wáá Yi pàri yìèn tə, tə nè sègè tə dèñ, á nì á pɪn

á tìàn nè. Yá ba duən tə ba ku pubuŋa təntə jə.
¹² Ku mù nè pɪn, liù tə, ɔ nè jə pubuŋa manɔn,
 Yɪ wá súrí ku, ɔ ga wá yà pubuŋa tíú. Yá liù tə,
 ɔ nè ba pubuŋa jə, Yɪ wá jon manɔn tə tətə, ɔ
 nè jə. ¹³ Mə ku mù nè pɪn, à twá zwansɪsarɪ à
 ma swɪn lià tə con, ba yíá nè cè lá, ba ga ba na,
 ba cɔga, yá ba ga ba ku dèñ nèn tə yɪrɪ. ¹⁴ Mə
 ku twá nətɔ, Yɪ nii *sùsùnù *Ezayi nii tə ma sú.
 U swɪn, ɔ wú:

«Á zɪan wá nì zəni, á ga ba nì tə dèñ. Á wá ywàŋá
 zəni, á ga ba won mama na. ¹⁵ Ba lià təntə
 yáá təlɛ də won mama. Ba zɪan swɪn. Ba
 yíá pú. Ba ba pìà, sə ba yíá də na won
 mama. Ba ga ba pìà, sə ba nì yoo. Ba mù
 nè ba pìà, sə ba lwarɪ yoo ba pubuŋa wa.
 Ba mù nè kùbù bá vəvərə ba kwa ba ma sá
 ba cɔna, sə à mù Yɪ zwɛɛ ba yayɪran tə.»

¹⁶ Zwezi kùbù swɪn ɔ karbɪa tə con, ɔ wú: «Á
 mù dàñ yɪ pupwən lià, á mù yíá nè na lá, á zɪan
 də ga nèn tə yɪrɪ. ¹⁷ Cígá mama, à mù nè swɪn
 ku á con: Yɪ nii *sùsùnà də cígá tìàn dáá, ba nè
 sóní, sə ba yà na ku tə, á nè na á ga nèn. Yá ba
 ga wà ku nɪ, ba ga wà tə nì də».

*Zwezi gwin wodùrú tə zwansɪsara tə dèñ
 (Marəkə 4.13-20; Likə 8.11-15)*

¹⁸ Zwezi kùbù swɪn, ɔ wú: «Á nɛŋə, wodùrú tə
 zwansɪsara tə dèñ: ¹⁹ Liù tə mama, ɔ nè cɔga Yɪ
 pàrɪ sùràn tə, ɔ ga ba ku dèñ nèn, yɪ ndə cwəŋə
 tə nè, wobɪa tə nè tua ka nii nè. *Sitana yáá bà,
 ɔ lɪ ku tə, ku nè tua ba waa nè.

²⁰ Wobɪa tə nè tua kapataran tɪa tə wa, nè
 yɪ ndə liù tə nè, ɔ nè nì Yɪ sɔgɔ tə, ɔ sèe lala

nə yí, à dàń wá swìn wocerə tə con, à wú: Á díé yáá, á gian gamuɔ tə, á vwa púlé púlé, sə nə kə mən nə! Á dàń ga kén mɪna tə, á kə pulu wa!» »

*Wobiu nəmanbiə don yuu wa zwansisara
(Marəkə 4.30-32; Likə 13.18-19)*

³¹ Zwezi kúò biri zwansisara don, ɔ wú: «Yɪ pàrì tə yɪ ndə wobiu nəmaa nə, liù nə tì ɔ dù ɔ kára wa. ³² Kɔ mù wobiu nəmaa tə nə yɪ wobɪa mama wa nəmaa. Yá kɔ dàń nə pén, kɔ yuu yáá doni tɪbii tə mama yun. Kɔ yáá fwa tìú, zənbii bà, tə fwa tə pwalan kɔ yuu wa».

*Sabwarɪ yuu wa zwansisara
(Likə 13.20-21)*

³³ Zwezi kúò biri zwansisara don, ɔ wú: «Yɪ pàrì tə yɪ ndə sabwarɪ nə, kan nə ken mun zɔŋɪ batwa wa. Tə mama dàń ga zàn tə fɔlɪ».

*Zwezi biri kɔ tə nə pɪn, ɔ twá zwansisari, ɔ
ma kàrì là*

³⁴ Tə yìèn tə mama yɪ Zwezi twá zwansisari nə, ɔ ma biri tə là tə nə. U yáá ba yoo swìn, də kɔ nə tà ɔ twá zwansisari nə. ³⁵ U fwa kɔ nətɔ, sə Yɪ nii *sùsùnnò tə sùràn tə nii ma sú. U nə swìn, ɔ wú:

«À wá sùrí à nii, à ma twá zwansisari, nə à biri ba yìèn tə, tə nə sègè, mánjá tə wa, Yɪ nə fwa lɔɔ».

*Zwezi gwɪn gakɔkwɪɔn tə zwansisara tə dèń
(Matie 13.24-30, 49-50)*

³⁶ Zwezi kèéń ɔ yá lalɔɔ tə, ɔ ga va sàń. U karɔɪa tə ma pú ɔ kwa, ba va ba yí wá, ba ga wú: «Gwin kára tə gakɔkwɪɔn tə zwansisara tə

dèní, n biri nəba». ³⁷ Zwezi ma le ba, v wú: «Liù tə, v nə dwì mīna nəzəŋə tə, nə yí *Ləzwənə-Biu* tə. ³⁸ Kára tə nə yí luv. Wodwii nəzəŋu tə nə yí Yí pàrì là tə. Gakukwɪɔn tə nə yí *Sítana là tə. ³⁹ Dɔŋv tə, v nə dwì kv mù gav təntə nə, yí Sítana. Woceri tə nə yí luv zaŋv. Tùtònà tə, ba nə za wiən tə, nə yí Yí *malíkə tə. ⁴⁰ Nətv ba nə pùrì gakukwɪɔn tə, ba kəni mən nə, mə kv wá yà nətv, luv zaŋv dɪn nə. ⁴¹ Ləzwənə-Biu wá tvn v malíkə. Tə wá lɪ là tə mama v pàrì tə wa, ba nə pɪn là duən twá ba nə, ba ma dɔgv Yí tə, ba jén, də ba tə, ba nə tvŋa yokukwɪnan tə. ⁴² Yá tə ga wá dɪlɪ ba mən bwálí wa. Kv bwálí təntə wa, ba wá hubwi, ba ga dɪŋa ba jɪfwɪ ba fɪfaga. ⁴³ Yá ba tə, ba nə yí cigá tián, ba wá pəpəli ndə yɪcau nə ba nyɪna Yí pàrì tə wa. Liù mama dān mɛ, sə v kə dián, v sùrí v zɪan, v cɔgv zəni!»

*Wiən tə, tə kwənə nə dáá nə sègè zwansɪsara
(Ebərə-ba 11.24-26)*

⁴⁴ Zwezi kúv swìn, v wú: «Yí pàrì tə nyɪn ndə wiən tə, tə kwənə nə dáá, tə nə sègè kára don wa. Bɛɛ ma na tə, v tì v kwɛn v sègè. U pùé nə poli zənzən tə, v vɛli v yè kv tə mama, v nə jə, v dé, v ga pɪlɪ v bà, v yè kv kára təntə».

*Kana bian zanan zwansɪsara
(Filipə tián 3.7-11)*

⁴⁵ Zwezi kúv swìn, v wú: «Yí pàrì tə nyɪn ndə bayolu nə fwa nətv, də v nə pìà kana bian zanan nəzəŋə. ⁴⁶ Májá tə, v nə nɪ kv nədv, kv nə zɪən

* **13:37** 13.37 Zwezi yí v tətə yoo nə v swìn.

zənzən, ʋ vəli ʋ yoli ʋ wiən mama, ʋ nə jə, ʋ ga bà, ʋ yè ku mù kana bian zàṅú təntə».

Fəlijanu gəgəlù yuu wa zwansısara

⁴⁷ Zwezi kùb swìn, ʋ wú: «Yı pàrì tə kùb nyın ndə fəlijana nə. Ba yàá dılı gəgəlù muʋ wa, ku ga janı fələ yiri mama. ⁴⁸ Máná tə, ku nə súé, fəlijana tə yàá van, ku ba lı bəbəru yuu, ba ga jəñ tıa, ba kúrí fələ tə. Ba kəni fəlizəṅə tə fıyanan wa, ba ga dıga tə tə, tə nə ba ziən. ⁴⁹ Mə nətı nə, ku wá yà lıʋ zaṅı máná wa. *Malıke wá bà, tə pwèe wulınyına də cígá tıán duən nə, ⁵⁰ sə tə ma dılı ba mən bwálı tə wa. Ku bwálı təntə wa, ba wá bubwi, ba ga dıṅa ba jıfwı ba fıfaga».

Sı́ın də dí yáá jıjə

⁵¹ Máná tə wa, Zwezi nə zwèe zwansısarı tə, ʋ bwe ʋ karbıa, ʋ wú: «Á nı tə yıèn tə mama dèñ?» Ba ma le wá, ba wú: «Awo». ⁵² ʋ dän ma swìn ba con, ʋ wú: «*Zwifə-ba Yı nii *yənu tíú mama, ʋ nə jıgə Yı pàrì tə karbiu, nyın ndə diè tíú nə, ʋ nə lı wodıra də wodwara ʋ wiən tə, tə kwənə nə dáá, wa».

Nazarətə tıán wà ba waa ken Zwezi nə (Marəkə 6.1-6; Likə 4.16-30; Zwan 1.11)

⁵³ Máná tə wa, Zwezi nə swìn zwansısarı təntə ʋ zwèe, ʋ le ku bwálı tə wa, ʋ vıı. ⁵⁴ ʋ dän vəli ʋ nyına tıʋ. ʋ nə vəli ʋ yı lá, ʋ zıa *Zwifə-ba *jéré diè wa, ʋ wulə ʋ kàrì lantə. Yá ku dän gwárí là tə mama, ba nə yın ku bwálı təntə wa. Ba ma swìn, ba wú: «Yəñ nə nə ʋ nı wubıṅa ku tə? Yá ku yı ku twá nətə, ʋ ma fwa yomılan tə tə? ⁵⁵ Ku tà ʋ mù nə yı kapənta tə bıú tə, naaa? ʋ

nuu tē yiri nē tà Mari, naaa? Zwakē dē Zwuzefē dē Simon dē Zwidē tà v nubia, naaa? ⁵⁶ Yá v nakwana tē mama mù tētē yà tēlé nē tētēni wa, naaa? Yēn nē nē v ni tē diàn tētē?» ⁵⁷ Yá kv mù tētē dān pin, ba yà ba wá sēe. Zwezi dān ma swìn ba con, v wú: «Ba yáá zilí Yü nii *sùsùnù bwálí mama nē, yá v nyina tiv nē dē v diè wa, ba ba wá zilí». ⁵⁸ Kv bwálí tē wa, Zwezi wà yomilan zēnzēn fwa, ba nē ba Yü nii sēe tē yiri.

14

Zwan-Batisē gvri tē yoo (*Marəkə 6.14-29; Likə 9.7-9*)

¹ Kv mù máńá tētē wa, *Erodē, v nē yi Galile nagwanaa tē yáá tíú, nì dē, ba swìn Zwezi yoo.

² V swìn v kwa là con, v wú: «Kv yi *Zwan-Batisē nē píi v bwin v nan. Mē kv mù nē pin, v wáá yomilan v fwa».

³ Kv yi cígá, Erodē yà pin, ba ja Zwan, ba vwa ba kē hàn diè wa. Erodē yà fwa nētú, v zōnó Filipē kan Erodíadē yiri. ⁴ Zwan yà swìn Erodē con, v wú: «Kv wà mē, sē n jon Erodíadē n ma fwa n kan».

⁵ Erodē yà pià cwəŋə, sē v ma gv Zwan, yá lalúv tē fən yà jə wá, ba yà nē buŋa dē, Zwan ya Yü nii *sùsùnù tē yiri.

⁶ Dün don twi kv yí, kv nē yi Erodē luv cànà dün. Erodíadē bùá dān ma sa candərə tē yáá con, Erodē pùə ga poli zēnzēn. ⁷ V dān ma dù, v wú, v wá pa wá kv tē mama, v nē pià. ⁸ Bùá tē nuu nē nì kv, v swìn bùá tē con, sē v va v swìn

Erodə con, v wú: «À pìà, sə n kə Zwan-Batisə yuu zɔŋa wa, n pa nə yəbə!»

⁹ Kɔ cùgù pìù Erodə pùé, yá kɔ nə twá v nikanu tə nə candərə tə yáá con, v pɪn nii, sə ba pa kɔ búa tə nə. ¹⁰ U dǎn ma tun liù, sə v gwəŋə Zwan yuu bǎn diè wa. ¹¹ Ba tún v yuu tə zɔŋa wa, ba ja bà, ba pa búa tə nə, v ma jon kɔ, v pa v nuu nə. ¹² Zwan karbɪa ma bà, ba tì v tɪgɪ tə, ba gùrì. Yá ba ga va ba swìn Zwezi con, kɔ tə nə tun.

*Zwezi pùlì dipen v pa bara m̀̀r̀̀v̀̀ bonu nə
(Marəkə 6.30-44; Likə 9.10-17; Zwan 6.1-14)*

¹³ Mǎŋá tə nə, Zwezi nə nì kɔ yoo təntə, v nan lá nə. U vèli v zɔ níá yuu bori, v va bwálí nə, kɔ nə vǎn kɔ nan kwa, v cɪcɪ. Yá lalɔv tə nì kɔ. Ba dǎn ma nan tɪan tə wa də nəε, ba pú Zwezi kwa, ba vələ níá tə nii nə. ¹⁴ Mǎŋá tə wa, Zwezi nə nan níá yuu bori tə wa, v nɪ lalɔv tə. Ba lià tə yinəgə jɪn wá. U dǎn ma wulə v zwèe ba yayɪŋa yayɪran.

¹⁵ Mǎŋá tə, tɪa nə yí, Zwezi karbɪa tə fǎrú ba yí v yɪra, ba wú: «Mǎŋá wulə ka lɛ, yá bwálí tə ga ba yigə. Pa lalɔv tə pìí, kɔ va tɪan tə wa, kɔ yè wodiu». ¹⁶ Zwezi ma le ba, v wú: «Ba wà mɛ, sə ba víí. Á tətə pɪan ba wodiu, sə ba dé!» ¹⁷ Yá ba swìn v con, ba wú: «Nə mù yɪ dipen bonu də fələ bələ cɪcɪ, nə nə jə». ¹⁸ Zwezi ma swìn ba con, v wú: «Á jana tə, á ja bà yəbə!»

¹⁹ Kɔ kwa nə, v dǎn ma pa nii lalɔv tə nə, v wú, kɔ jənə gav tə yuu wa. U dǎn ma tì dipen bonu tə də fələ bələ tə, v zìn v yáá v kə yɪ nə, v ga kə Yɪ lèèè. U fɔ fɔ dipen tə, v ga tì v pa v

karbia tē nē, ba tārì laluv tē. ²⁰ Ba liù mama dí v sù. Yá Zwezi karbia tē ga pèe tē mumunē tē, ba sù fɔyaran fugē bēlē. ²¹ Ba tē mama nē dí nii yí ndē bara mùrò bonu nē, kana dē bìsíná nii ba lá nē dé.

*Zwezi vèli mɔnaa níá yuu wa
(Marəkə 6.45-52; Zwan 6.16-21)*

²² Kɔ kwa nē, lala Zwezi kálú v karbia tē, v pa ba zv níá yuu bori tē wa. U pià, sē ba dí yáá, ba va ba dīàn wá mɔnaa tē bēbēru tē don nii nē, sē v ga kē laluv tē cwəŋə nē. ²³ Yá máŋá tē nē, v nē dɔgv lià tē, v dīgà paan yuu bwálí nē, kɔ nē nan kwa con, sē v jun Yɔ. Tɔa yí, dē v cɔcɔ nē jēn lá.

²⁴ Níá yuu bori tē yà manwarì, kɔ wulə mɔnaa tē tētəŋi wa. Nɔkulə tē yà wulə tē mà kɔ, vuv tē yà nē fuli kɔ zɔga ba nē yɔrɔ. ²⁵ Tɔbɔnakuvun wa, Zwezi zàn v zɔga níá tē yuu wa, v ma vèli v karbia tē con. ²⁶ Yá máŋá tē, ba nē nɔ wá, v vèli níá tē yuu wa, fən zva ba zənzən, ba ga swìn, ba wú: «Kɔ yɔ wojijiru!» Ba dān ma wulə ba mà bayalan níé, fən nē zva ba yɔrɔ. ²⁷ Zwezi ma swìn ba con lala, v wú: «Á dāŋá á jìàn! Kɔ yɔ à mù! Á dānà ká pa fən ja aba!»

²⁸ Piyerə ma swìn, v wú: «*Yuu-Tiu, kɔ nē yɔ n mù cígá, pa, sē à dē va níá tē yuu wa, à bà n con». ²⁹ Zwezi ma swìn, v wú: «Bàá yəbē!» Piyerə nan níá yuu bori tē wa, v va níá tē yuu, v vèlə Zwezi con. ³⁰ Yá máŋá tē nē, v nē nɔ dē vuv tē dáá, fən zva wá. Yá máŋá tē, v nē wulə v mùrì níá tē wa, v mà nii, v wú: «Yuu-Tiu, jon nē!»

³¹ Lala, Zwezi te v juun, v ja wá, v ga swìn, v wú: «Nèń, n nə wà n waa ken à nə wuuu, nətʋ! Bèèèe nə pɪn, n ma bèéé?»

³² Ba mama bələ ma pèe duən, ba zv níá yuu bori tə wa. Yá vʋv tə də zɪɪ. ³³ Zwezi karɓia tə mama, ba nə yɪn níá yuu bori tə wa, tva v yáá con, ba ga wú: «N cígá yɪ Yɪ-Biu!»

*Zwezi zwèe yayɪŋa yayɪran Zwenezaretə nə
(Marəkə 6.53-56)*

³⁴ Ba nə galv mɪnaa tə, ba zwèe, ba zva Zwenezaretə nagwanaa wa. ³⁵ Ba nə yí tɪa ba zwèe də kv bwálí təntə, lià tə lwarɪ Zwezi. Ba dāń ma man bwálí mama nə də, Zwezi twi. Ba ja yayɪŋa zənzən, ba bà v con. ³⁶ Ba lòri wá, sə v yá, sə ba dwen v gànù cɪcɪ nii nə. Yá lià tə mama, ba nə dwen kv nə, ba yáá na yazurə.

15

*Nɪbara yofwamɪnan yuu wa kàrà
(Marəkə 7.1-13; Likə 11.37-41)*

¹ Kv kwa nə, *Farɪzɪan-ba də *Zwifə-ba Yɪ nii *yənu tìán nan *Zwerizalemə, ba bà, ba bwe Zwezi, ba wú: ² «N karɓia tə, ba ba ba jìàn sɪn, ba ma dé wodiɪ, ndə kv nə mɛ nətʋ. Bèèèe nə pɪn, ba ba nə nɪbara yofwamɪnan tə nii zìlí?»

³ Zwezi ma le ba, v wú: «Á mù dāń yɪ, bèèèe nə pɪn, á də ba Yɪ *nii tə, v nə pɪn *Moyizə nə, nii zìlí, á yofwamɪnan tə yɪrɪ? ⁴ Yɪ yà swìn, v wú: «Zìlí n nuu də n nyɪna. Yá liù tə, v nə zɪrɪ v kə v nuu də v nyɪna nə, v mɛ, sə ba gv wá». ⁵ Yá á mù bɪrɪ də, liù nə swìn v nuu də v nyɪna con nə, v wú: «N tori tə, à yà nə wá ma san mú, yɪ

à tún, sè kv ya *jonji, kv pa Yui nè». Kv mù tíú tǝntǝ kúò tà kálú, sǝ ʋ zílí ʋ nuu dǝ ʋ nyina. ⁶ Mǝ nǝtu nè á gonji Yui sǝgv tǝ, á dǝga, sǝ á ga twá á yofwamɪnan tǝ nè. ⁷ Níé bǝlǝ tíán-ba! Yui nii *sùsùnnǝ *Ezayi yà jǝ cígá dǝ, ʋ nè dí yáá ʋ swìn á yoo, fuɛn mama, ʋ wú:

⁸ «Lìà-ba tǝ yi ba zílí à mù Yui dǝ ba nii cɪcɪ. Yá ba waa ga ɲóná dǝ nè. ⁹ Ba yijɔnɪ tǝ yi tǝtu. Kv tǝ, ba nè kàrì ba bɪrɪ, nè yi lǝzoni kàrà dǝ ba yofwamɪnan nè, tǝ yɪrɪ.»

Wiɛn tǝ nè pɪn, lǝzwǝnǝ bɪcan yi nǝzonu Yui yáá con

(Marǝkǝ 7.14-23)

¹⁰ Kv kwa nè, Zwezi bon lalɔʋ tǝ, ʋ ga swìn ba con, ʋ wú: «Á cǝga, á ga nì kv tǝ! ¹¹ Kv tà won tǝ, kv nè zwɪ lǝzwǝnǝ nii, nè pɪn, ʋ bɪcan yi nǝzonu Yui yáá con. Kv yi won tǝ, kv nè naɲa ʋ nii wa nè pɪn, ʋ bɪcan yi nǝzonu Yui yáá con.»

¹² Zwezi karbɪa tǝ dàń ma fàrú ba yí ʋ yɪra, ba ga swìn, ba wú: «N yǝé dǝ, n sǝgv tǝ dí *Farɪzɪan-ba tǝ?» ¹³ Zwezi ma le, ʋ wú: «À nyina Yui tǝ, ʋ nè wulǝ Yui *sàń nè, wá múrí tíú tǝ mama, ʋ nè wà cwén. ¹⁴ Á yaga Farɪzɪan-ba! Ba yi ndǝ lɪlɪrǝn nè vaɲa lɪlɪrǝn nè. Yá dǝ lɪliu nè van ʋ don lɪliu, ba mama bǝlǝ wá tǝ gwàlú wa.»

¹⁵ Piyerǝ ma swìn ʋ con, ʋ wú: «Bɪrɪ zwansɪsara tǝ dǝń nèba!»

¹⁶ Zwezi ma swìn, ʋ wú: «Á dǝ tǝ yi lìà tǝ, á nè wàrì yoo dǝń á nì? ¹⁷ Á yǝrì dǝ, kv tǝ mama nè zwɪ liù nii, yáá va ʋ pùé wa. Kv kwa nè, kv yi ʋ yáá twa kv, ʋ dǝgv kaduǝyuu bwálí nè.

18 Yá kv tē nē naŋa nii wa, yɪ kv zɪɣɪ waa kv ma naŋa. Mē kv mù dàń nē pɪn, ləzwənə bɪcan yɪ nəzonu Yɪ yáá con. 19 Kv yɪ ləzwənə waa nē, pubɔŋɪ kɔkwɪnan yáá nan, tē yugə wá, tē pɪn v gwɪ lià, tē pɪn v cwàrì, tē pɪn v ŋwìn, tē pɪn v kɔnɪ kɔnkɔn, v keni lià nii nē, tē pɪn v kukɔlɪ Yɪ yɪrɪ tē. 20 Mē tē mù nē pɪn, ləzwənə bɪcan yɪ nəzonu Yɪ yáá con. Kv tà ka dé, dē n nē wà n jìàn sɪn nē, wáá kv pɪn, ləzwənə bɪcan yanɪ nəzonu Yɪ yáá con».

*Kavee don ken v waa Zwezi nē
(Marəkə 7.24-30)*

21 Kv kwa nē, Zwezi le lá nē, v va nagwanaa tē wa, Tirə dē Sidon tɪan tē nē wulə kv wa. 22 Kan don, v nē yɪ Kanan lɔv nii tìán bəá, nan bwálí təntə wa, v bà Zwezi con, v ga bubwi, v wú: «*Yuu-Tiu, pìú *Davidə nàú, dəri à yinəgə! *Zini wɔwɔlɪ à bəá, kv kəni càn v nē zənzən». 23 Yá Zwezi wà yoo swìn. V karbɪa tē ma fàrú ba yí v yɪra, ba lòrì wá, ba wú: «Swìn v con, sə v vìí! V nē púé nē kwa, v fwa zuzugu tē yɪrɪ». 24 Zwezi ma le, v wú: «Yɪ tɔn nē *Yɪzərayelə dwíí tē cɪcɪ con, ba nē yɪ ndə pee nē, tē nē jén». 25 Yá kan tē twi, v tv v yáá con, v ga swìn, v wú: «Yuu-Tiu, san nē!» 26 Zwezi ma le, v wú: «Kv wà mɛ, sə ba tì bɪsíná wodiu, ba dɪlɪ kukurbii yáá». 27 Kan tē ma kùú swìn, v wú: «Awo, kv yɪ cígá Yuu-Tiu, yá kukurbii tē dàń nē dé mumunə tē, tē nē naŋa tē tìán tē jɪn, tē twɪ tɪa». 28 Zwezi dàń ma pìí v le wá, v wú: «Kan, n cígá ken n waa à nē, míámíán. Kv tē, n nē pìà tē wá jì». Kv máŋá təntə wa, dē v bəá tē nɪ yazurə.

*Zwezi zwèe yayıran zenzən
(Marəkə 7.31-37)*

²⁹ Zwezi kùb zàn, v vii tə bwálá təntə wa. U vəli Galile muna tə nii nə, v di paan don yuu wa, v jèé lá. ³⁰ Lalub dān ga twi v con, də ba wa gwánán, də lilirən, də ləzwənkıkarən, də bərən, də yayıŋa duən zenzən. Ba jın ba mama ba va Zwezi yáá con, yá v ga zwèe ba yayıran. ³¹ Ku gwárí lalub tə zəni, də máŋá tə, ba nə nı bərən tə swın, ləzwənkıkarən wiən nə twe, gwánán nə vəli, də lilirən nə na. Ba dān wulə ba bwı *Yızərayelə Yu tə nə.

*Zwezi pùlù dipen v pa bara mürò banıa nə
(Marəkə 8.1-10; Matie 14.15-21)*

³² Zwezi dān bon v karbıa tə, v swın ba con, v wú: «Lalub tə yinəgə jə nə, ba nə wulə də nə dıan batwa nətən, ba ga ba won jə, ba dé tə yırı. À ba pià, sə à pa ba vii də niən. Ba dıan wàá tə zwèe cwəŋə yuu, ba twı». ³³ Karbıa tə ma bwe wá, ba wú: «Yən nə, nə wá na wodiu, nə pa lalub ku tə mama dé ku sú, bwálı ku tə wa, won mama nə təló?» ³⁴ Zwezi ma bwe ba, v wú: «Dipen bagalı nə, á jə?» Ba ma le wá, ba wú: «Dipen barpe də fəlibii mancın nə wulə».

³⁵ Ku kwa nə, v dān pın nii lalub tə nə, sə ba jən ıa. ³⁶ U dān ma ti dipen barpe tə, də fəle tə, v kə Yu lèèèe, v fə fə tə, v pa v karbıa tə nə, ba ma tərà lalub tə. ³⁷ Ba liù mama dí v sú. Karbıa tə ga pèe tə mumunə, tə nə ga, ba sú tii barpe. ³⁸ Ba tə mama, ba nə dí tə yı, ndə bara mürò banıa nə. Kana də bısíná nii ba lá nə dé.

³⁹ Zwezi nè pa, laluu tɛ vii kwa nè, u zua níá yuu bori tɛ wa, u va Magadan nagwanaa wa.

16

Lìà pìà, sɛ ba ja Zwezi dèh nè

(Marəkə 8.11-13; Likə 12.54-56; Matie 12.38-42)

¹ *Farizian-ba dɛ *Sadisian-ba fàrú ba yí Zwezi yira, sɛ ba ma wàní ba ja u dèh nè. Ba lòrì wá, sɛ u twá mimumu nè, u ma biri ba dɛ, u diàn tɛ yi tɛ nan Yu con. ² Zwezi ma swìn ba con, u wú: «Dɛ yicau nè pìà, ku zu, á yáá swìn, á wú: <Tia tɛ wá yà zəni, lanworu tɛ nè yi nəstian yiri.> ³ Yá jju fuən fuən, á yáá swìn, á wú: <Dwà wá nà zən, tia tɛ yáá nè beri yiri.> Á wáá tia yáá nè yi nətu á lwarì, yá á ga wàrì síún máná ku tɛ Yu mimuman tɛ dèh á lwarì. ⁴ Á mù zən lià tɛ, á yi lakukwìnan, á ba Yu cici nè twá. Yá á mù nè pìà, sɛ á na Yu diàn mimumu. Á bá na mimumu nədu dɛ tɛtɛ, dɛ ku nè tà yoo tɛ, ku nè yí Zwunasə*». U dugu ba lá, u ga ja ku u lɛ u vii.

Farizian-ba dɛ Sadisian-ba sabwarì

(Marəkə 8.14-21)

⁵ Máná tɛ nè, karbia tɛ nè lɛ munaa tɛ bəbəru tɛ don nè, ba yà swèéé, sɛ ba ti dipen, ba kɛ ba yuu. ⁶ Yá Zwezi swìn ba con, u wú: «Á zurə á yira, á cia á tiàn nè zəni dɛ *Farizian-ba dɛ *Sadisian-ba sabwarì tɛ!» ⁷ Karbia tɛ ma swìn duən con, ba wú: «U swìn nətu, nè nè wà dipen ti tɛ yiri». ⁸ Zwezi yəni ku tɛ, ba nè swìn, u dān

* **16:4** 16.4 Ku Zwunasə təntə nè fwa dian batwa fəli pùé wa, u nè wà Yu nii zilí tɛ yiri.

ma bwe ba, v wú: «Bèèèè nè pɪn, á swìn də, kv yɪ á nè wà dipen jɪn, á ja bà tə nè pɪn, à swìn sabwarɪ yoo? Á na, á nè ba á waa keni à nè míámíán nətʋ! ⁹ Á tə ba nən, naaa? Á lie á tiàn dipen bonu tə yoo, à nè pwèè à pa lià mùrù bonu tə nè. Sə á líí dipen fɪyaran tə nii, á nè pèe, á ja víí! ¹⁰ Yá á tə lie á tiàn dipen barpe tə yoo, à nè pwèè à pa lià mùrù banɪa tə nè. Sə á líí dipen tíí tə nii, á nè pèe, á ja víí! ¹¹ Bèèèè nè pɪn, á wà nì də, kv tà dipen tətə yoo nè, à swìn á con? Á cia á tiàn nè də Farɪzɪan-ba də Sadɪsɪan-ba sabwarɪ tə».

¹² Karbɪa tə dán lwarɪ də, kv tà dipen sabwarɪ nè, Zwezi swìn, sə ba cì ba tiàn nè də kv, kv yɪ Farɪzɪan-ba də Sadɪsɪan-ba kàrà tə yoo, nè v swìn.

Piyerə biri də, Zwezi yɪ Yɪ nè kúrí

(Marəkə 8.27-30; Likə 9.18-21; Zwan 6.66-69)

¹³ Zwezi vɛli nagwanaa don wa, kv nè bwələ tɪv don, ba nè boŋə ‹Filipə Sezare›. V bwe v karbɪa tə, v wú: «Bèèèè nè lià tə swìn *Ləzwənə-Biu† tə yuu wa?» ¹⁴ Ba ma le, ba wú: «Lià duən wú, n yɪ *Zwan-Batisə, ba duən wú, n yɪ Yɪ nii *sùsùnù Eli, ba duən də ga wú, n yɪ Yɪ nii sùsùnù Zweremi, nè à yèé Yɪ nii sùsùnà tə don».

¹⁵ Zwezi ma bwe ba, v wú: «Sə á mù con nè, wàà nè á wú, à yɪ?» ¹⁶ Simon Piyerə ma le, v wú: «N yɪ *Kərisə, Yɪ tə, v nè wulə mɪ wa, tə biú».

¹⁷ Zwezi ma swìn v con, v wú: «Zwɔnasə biú Simon, n yɪ pupwən liú, kv nè tà ləzwənə nè

† 16:13 16.13 Zwezi yɪ v tətə yoo nè v swìn.

biri mú kv yoo tē yiri. Kv yi à nyina Yu tē, v nē wulē Yu *sàń nē. ¹⁸ Yá à mù nē swìn kv n con: N yiri nē yi Piyerē, kv dēń nē yi pìù. À wá kē à lià tē púlí tē kv mù pìù tēntē yuu wa, ndē liù nē tún diè dēkuu pìù yuu nētv. Tīan dē tē diàn mama, tē ba wàńí tē cùgù kv púlí tēntē. ¹⁹ À wá pa mú Yu pàrì borbīa tē. Kv tē, n nē wá vi tīa yuu wa, kv wá yà nētv Yu *sàń dē nē. Kv tē, n nē wá sēe tīa yuu wa, kv wá yà nētv Yu sàń dē nē».

²⁰ Kv kwa nē, Zwezi dùè sú v karbīa tē nii nē, sē ba dàn ká swìn kv, ba pa liù mama yēni dē, v mù nē yi Kērisē.

Zwezi swìn v tīan tē, dē v ka bwin ka nan tē yoo

(Marəkē 8.31–9.1; Likē 9.22-27; 14.25-27)

²¹ Kv nē zīgī kv mánjá tēntē wa, Zwezi swìn v karbīa tē con, dē kv yi kálú, sē v va *Zwerizalemē. Mē kv mù tīfarv tē wa, v wá dé càn zēnzēn *Zwifē-ba *nēkwīna, dē ba Yu *jonwana yun tián, dē ba Yu nii *yēnu tián-ba yáá con. Ba wá gv wá, yá diān batwa nii nē, v wá píí v bwin v nan.

²² Piyerē dāń ma bon Zwezi, v ja nan kwa, v ga caga v nii nē, v wú: «*Yuu-Tiu, Yu dàn ká ja bà! Kv tē bá yí mú, abada». ²³ Yá Zwezi dāń pìí v vōvērī, v swìn Piyerē con, v wú: «Ja pìà bwálí, *Sítana! N cìgà à cwēñē nē, n nē ba buña ndē Yu nē, n nē yi n buña ndē lēzoni nē tē yiri».

²⁴ Zwezi ma kùè swìn v karbīa tē con, v wú: «Liù tē mama nē pìà, sē v bà v twá à nē, sē kv tíú kùè dàn ká tì v tiàn, v ma fwa v tēntīan puswēnē. Kv tíú mē, sē v sēe, v twá v dé càn,

də nə kv ja vələ v tian dagarv tə yuu wa. ²⁵ Liù tē, v nə pià, sē v jon v mi tē, v wá kwìn kv nə. Yá liù tē, v nə wá dvgv v mi tē à mù yiri, kv tíú wá na mi, kv nə ba zwèe Yui con. ²⁶ Kv funə wa yèn nə kv pa liù nə, də v nə ni tia yuu jje tē mama, yá v ga kwìn mi tē nə, kv nə ba zwèe Yui con? Won wulə ləzwənə nə wá pa, sē kv ma yè v mi tē kv jon, naaa? ²⁷ *Ləzwənə-Biu† tē wá bà, v nyina Yui dun tē wa də v *malike. Yá v wá ŋwín liù mama, ndə v nə tun nətə. ²⁸ Cígá mama, à mù nə swìn kv á con: Ba tē duən, ba nə wulə yəbə bá ti də ba nə wá Ləzwənə-Biu tē ni, v twi də v pàrì tē».

17

Zwezi lwàń v tìàn

(Marəkə 9.2-13; Likə 9.28-36; 2 Piyerə 1.16-18)

¹ Dian bardv kwa nə, Zwezi jun Piyerə də Zwakə, v sùrí Zwakə nubiu Zwan nə, v ja ba v va paan nədarv yuu, v də ba cici. ² U lwàń v tìàn ba yíá yuu, v yáá wulə ka pəpəli, ndə yicav nə. Yá v ganan də lwàń nəpwənə, ndə poni nə. ³ Yá v karbia tē dàń na *Moyizə də Yui nii *sùsùnù Eli, ba swìn də Zwezi. ⁴ Piyerə dàń ma swìn Zwezi con, v wú: «*Yuu-Tiu, kv ziən də, nə nə wulə yəbə. Də n nə pià, à wá pú gansilə batwa yəbə. N mù nədv, Moyizə nədv, Eli də nədv».

⁵ U nə wulə v swìn máná tē wa, də bakwan kv nə cici twi, kv pú ba yuu nə. Yá kori ga nan kv wa, kv wú: «U tē yi à biswənə tē, v nə poli à

† 16:27 16.27 Zwezi yi v tətə yoo nə v swìn.

pùé. Á cuga v nii!»⁶ Máná tē nē, karbia tē nē nì kori tēntē, fēn jun ba zēnzēn, ba tu tia ba yáá yuu.⁷ Zwezi fàrú v yí, v dwen ba yira, v ga swìn, v wú: «Á zaŋa yu nē! Á dànà ká pa fēn ja aba!»⁸ Ba nē zìn ba yéé, ba kē yu nē, ba kùv wà liù don nì, ba sùrí Zwezi nē.

⁹ Ba nē nan paan tē yuu ba cwi, Zwezi pìn ba nii, v wú: «Á dànà ká swìn yoo ku tē, á burì liù mama nē, ku jē vèlē, *Ləzwənə-Biu* tē tian dē v ka pìi ka bwin».

¹⁰ Zwezi karbia tē dàn ma bwe wá, ba wú: «Bèèè nē pìn, *Zwifə-ba Yu nii *yənu tìán tē wú, dē Eli nē wá dí yáá, v bà?»¹¹ U ma le ba, v wú: «Eli mē, sē v cígá bà, v kwēn tē mama.¹² À mù dàn nē swìn ku, á con: Eli manwarì v bà, lià tē ga wà lwarì. Yá ba tì wá, ba ma fwa ba tē swē tē. Mē nētū nē, ba wá kē Ləzwənə-Biu tē càn wa».

¹³ Karbia tē dàn ma lwarì dē, ku yì *Zwan-Batisē yoo nē v swìn.

*Zwezi li zini biù don yuu wa
(Marəkə 9.14-29; Likə 9.37-42)*

¹⁴ Máná tē, ba nē yí bwálí tē, lalbu tē nē wulē, bēē don fàrú v yí Zwezi yira, v tu v nadwana yuu v yáá con, v ga swìn, v wú: ¹⁵ «*Yuu-Tiu dēri à biù tē, v nē twì kwaran, tē yinēgē, v na càn zēnzēn. Ku nē zàn v wáá, v twì mēn wa, nē à yèé níá wa.¹⁶ À ja wá, à bà n karbia tē con, yá ba wà wá wàní ba pa, v na yazurē». ¹⁷ Zwezi ma swìn, v wú: «Á mù zēn lià-ba, á tē nē ba Yu nii

* **17:9** 17.9 Zwezi yì v tētē yoo nē v swìn.

sèe, á ga fwa yotələn! Dian bagalı nə à tə wá yà də aba? Kú yí à wá ja pínú kú mē nətə də aba? Á jana bisımaa tə, á ja bà à con!» ¹⁸ Zwezi ma swìn v zıgı *zini tə nə. Kú ma nan kú yá bisımaa tə, v ga na yazurə, naa nədu.

¹⁹ Karbia tə ma fărú ba yí Zwezi tətə yıra, ba bwe wá, ba wú: «Bèèèe nə pın, nə wà wàní nə lı zini tə?» ²⁰ Zwezi ma le, v wú: «Kú yí á nə ba á waa keni à nə wuuu tə yırı. Cígá mama, à mù nə swìn kú á con: Də á nə ken á waa à nə, ka nə dáá ndə gabıu nəmanbiə nə, á wá wàní á swìn paan ka tə con: «Zàn yəbə, n pəñ lá con», yá kú ga wá zàn. Won tələ, á nə ba wàní, á fwa».

[²¹ Yá kú dən nə yı yıjııı də nivori nə nə kú wá twá, ba ma lı kú zini yiri kú tə.]

Zwezi kúv swìn v tıan tə, də v ka bwin ka nan tə yoo

(Marəkə 9.30-32; Likə 9.44-45)

²² Máná tə, Zwezi də v karbia tə nə wulə ba vəli Galile nagwanaa tə wa, Zwezi swìn ba con, v wú: «*Ləzwənə-Biu† tə mē, sə ba ja wá, ba kə ləzoni jìàn wa. ²³ Ba wá gı wá, yá dian batwa nii nə, v wá pıı v bwin v nan». Karbia tə pwıı cùgù zənzən kú yoo təntə yırı.

Yı diè lanpoo tə ηwírán yoo

(1 Korəntə tıán 10.32; Matie 22.15-22)

²⁴ Máná tə wa, Zwezi də v karbia tə nə yí Kapərənayimə, *Zwifə-ba Yı *diè lanpolına tə fărú ba yí Piyerə yıra, ba ga bwe wá, ba wú: «Á karnyına tə ηwín Yı diè lanpoo tə, naaa?»

† **17:22** 17.22 Zwezi yı v tətə yoo nə v swìn.

²⁵ Piyerə ma le, υ wú: «Awo, υ ηwín ku». Máná tə wa, Piyerə nə zwı diè tə wa, Zwezi nə təntən υ swın, υ wú: «Simon† bēēē nə n buja yoo ku tə yuu wa? Wàà nə ηwín lanpoo, υ pın tia yuu pèegá nə? Wàà nə yàá lá wiən, υ pın tia yuu pèegá nə? Ku ya tuv tián, nə à yèé vərə nə yàá fwa ku?» ²⁶ Piyerə ma le, υ wú: «Vərə nə». Zwezi swın υ con, υ wú: «Ku nətv tə nə, tuv tián tə mù ti ba tián, ba ba won ηwín. ²⁷ Yá, sə nə dàn ká cùgù lanpolına tə pwıi nə, vèli muna tə wa, n dilı gwala níá tə wa. Təntən fəli tə nii, n nə wá ja, súrı ku nii, n wá na səbiu lá, ku nə wá ηwín à də mú lanpoo».

18

*Wàà nə wá doni nə mama Yı pàrì tə wa?
(Marəkə 9.33-37; Likə 9.46-48; 22.24-27)*

¹ Ku máná tə wa, karbıa tə fàrú ba yı Zwezi yıra, ba bwe wá, ba wú: «Wàà nə dwə nə mama Yı pàrì tə wa?» ² Zwezi ma bon bisımaa, υ zıgı wá ba tətəji wa, ³ υ ga swın, υ wú: «Cígá mama, à mù nə swın ku á con: Á nə wà lwàń, á jì ndə bisíná nə, á bá zv Yı pàrì tə wa. ⁴ Liù tə, υ nə wá doni á mama Yı pàrì tə wa, yı liù tə, υ nə wá mun υ tián, υ ga jì ndə bisımaa nə. ⁵ Liù tə, υ nə jın bisımbiə zəni, ndə wà tə nə à mù yıri, ku yı à mù tətə nə, ku tíú jın zəni».

*Cvna nə ba zıən nətv
(Matie 5.29-30; Marəkə 9.42-48; Likə 17.1-12)*

† 17:25 17.25 Simon yı Piyerə yıri don.

⁶ Zwezi kúù swìn, v wú: «Yá liù tə, v nə pɪn, labwana təntə, ba nə keni ba waa à nə wuuu, don twá v nə, v dɔgɔ Yu cwəŋə tə, ka jén, ku wá kɔkwani ku tíú con nə, də ba nə vwə kapan nəfaru v bian nə, ba ja va ba di muv níá dèh nə.

⁷ Lɛɛ wá yà tia yuu də yìèn nə dáá, tə nə pɪn ləzoni fwa cuna! Tə mù yìèn təntə də wàrì, tə zwèe tia yuu wa. Yá lɛɛ dān nə wá yí liù tə, v nə wá pa, v don fwa cuna.

⁸ Ku nə yɪ də ku wá twá n jɪn nə, nə à yèé n naa nə, sə n ma fwa cuna, gwəŋə tə n dɪlɪ yɪŋɔna də mú. Ku kɔkwa ku pa mú, də n nə ni mu tə Yu con, də jɪn kuku, nə à yèé də naa kuku, ku doni, də n nə jə jìàn tə mama, nə à yèé nɛɛ tə mama, ba ga tì mú ba dɪlɪ mən wa, tə nə ba dəŋə. ⁹ Ku nə kúù yɪ ku twá n yii nə, n ma fwa cuna, ja ku, n li n dɔgɔ yɪŋɔna də mú. Ku kɔkwa ku pa mú, də n nə ni mu Yu con də yii nədɔ, ku doni, də n nə jə yíá bələ, ba ga tì mú ba dɪlɪ mən diè tə wa».

*Piə tə nə jén tə yuu wa zwansɪsara
(Likə 15.3-7)*

¹⁰ Zwezi kúù swìn, v wú: «À mù nə swìn ku á con nə: Á cia á tìàn nə, á dānà ká gwìən labwana tə, ba nə ba dun jə. Ba wa ladva də tətə. Mánjá mama ba *malɪkɛ nə zɪga à nyɪna Yu yáá con, v nə wulə Yu *sàh nə yɪrɪ. ¹¹ [*Ləzwənə-Biu* tə twi tia yuu, sə v jon lià tə, ba nə jén, v pa Yu nə.]

* **18:11** 18.11 Zwezi yɪ v tətə yoo nə v swìn.

¹² Də liù nə jə pee bíí, ka nədu ga jén, ɔ wá yá tə sapwɪnɪa də fugə də nuɔ tə duən tə paan tə yuu wa, ɔ ga va ɔ pià ka tə, ka nə jén tə. Bèèèe nə á buɲa ku yuu wa? ¹³ Cígá mama, à mù nə swìn ku á con: Ʋ ga nə nɪ ka, ɔ pùé wá poli, ku mù piə təntə yɪɪ, ku doni tə sapwɪnɪa də fugə də nuɔ tə duən tə, tə nə wà jén tə. ¹⁴ Mə nətɔ nə, á nyɪna Yɪ tə, ɔ nə wulə Yɪ sàń nə, də ba pià, sə ba mù labwana təntə nədu jén».

N nubiu nə cùgò nə yoo

(Galasi tián 6.1; 2 Tesalonikə tián 3.14-15)

¹⁵ Zwezi kùò swìn, ɔ wú: «Də n nubiu nə cùgò, n nə vèli n yí wá, n ga bɪɪ wá ɔ cɪna tə, n mù də wá bələ pwərə wa. Ʋ nə cɔɔ n nii, də n jon wá, n kə cwəŋə nə. ¹⁶ Yá ɔ dǎń nə nə vɪga, sə ɔ cɔɔ n nii, tì liù nədu, nə à yèé là bələ, n sùrí n tián nə, sə ku ma yà ndə ku nə púpúní Yɪ sagɪ tə wa, ku wú: «Ku mɛ, sə ku ja là bələ, ba nə yèé ku yoo tə, nə à yèé là batwa.» ¹⁷ Yá ɔ tə nə vɪga, sə ɔ cɔɔ ba nii, sə n swìn ku *Kərisə là púlí tə con. Yá ɔ tə nə vɪga, sə ɔ cɔɔ là təntə, sə n tì wá, n ma fwa ndə liù tə nə, ɔ nə yèrì Yɪ, nə à yèé ndə lanpolɪnɔ nə».

Zwezi kàrì yɪɔnɪ yoo

¹⁸ Zwezi kùò swìn, ɔ wú: «Cígá mama, à mù nə swìn ku á con: Ku tə, á nə wá vɪ tiə yuu wa, ku wá yà nətɔ Yɪ *sàń də nə. Ku tə, á nə wá sèe tiə yuu wa, ku wá yà nətɔ Yɪ sàń də nə.

¹⁹ Cígá mama, à mù nə kùò swìn ku á con: Ku nə ya á là bələ, də nə ken duən nə tiə yuu wa, sə á ma lòrì won mama yɪɔnɪ wa, à nyɪna Yɪ tə, ɔ

nə wulə Yı sàń nə, wá pa kv aba. ²⁰ Cígá, bwálí tə nə, lià bələ, nə à yèé batwa nə ken duən nə à mù yırı tə nə, à wulə ba tətəŋi wa».

Nətv liù nə mε, sə v sèe v kwen yoo v li v də v don pwərə wa

(Matie 6.12, 14-15; Efezə tián 4.32; Zwakə 2.13)

²¹ Piyerə dāń ma fàrú v yí Zwezi yıra, v ga bwe wá, v wú: «*Yuu-Tiu, nəε bagalı nə à mε, sə à sèe à kwen yoo à li à mù də à don pwərə wa, v nə cùgù à nə, mánjá mama wa? Sə kv ya nəε barpe, naaa?» Zwezi ma le wá, v wú: ²² «À wà swìn də nəε barpe nə mε, à wú, sə kv ya nəε sapwıtwa də fugə dəkurən barpe.

²³ Kv mù nə pın, Yı pàrì tə nyın ndə piú don nə zàn, sə v ma jon v jıŋa v tütònà con, v kə duən nə. ²⁴ V nə wulə v gəlì mánjá tə wa, ba jın tütònù tə don, ba bà v con, v jıŋı nə yí síán səbikulán† mùrù fugə (10 000). ²⁵ Kv bεε təntə yà ba won jə, sə v ma ηwín səbiu təntə. V yuu tíú tə ma pa nii, sə ba ja wá ba yè ndə yonı nə, sə ba ga yè v kan də v bia də kv tə mama, v nə jə, sə jıŋı tə ma wàńı kv ηwín. ²⁶ Tütònù təntə ma tv tíú tə yáá con, v ga lòrì wá, v wú: «Ja pínú də nə! À wá ηwín n jıŋı tə mama!» ²⁷ V yuu tíú tə dəri v yinəgə. V yá jıŋı tə, v pa wá. Yá v ga dıgv wá, v pa v vií.

† **18:24** 18.24 Síán səbikulə nədv yı yıtvrı mùrù bardv (6 000) tvtvŋı ηwírán.

28 Tùtònù tǽntǽ nǽ nan, v jérí v tùtònù don, v cǫnǫ sǽbikulan† bíí nǽ wulǽ v yuu wa, v pùrì v kǽlǽru nǽ v kaŋa, ndǽ v ka gv wá, v ga wú: «Ŋwín à jɯɯ tǽ, kv nǽ wulǽ n yuu wa!» 29 U tùtòndon tǽ ma tu v nǽ nǽ v yáá con, v lòrì wá, v wú: «Ja pínú dǽ nǽ! À wá ŋwín mú!» 30 Yá v wà kv sǽe. U pɯn ba ja wá, ba kǽ bàn diè, sǽ v ya lá, kv ja vǽlǽ, v nǽ wá ŋwín jɯɯ tǽ. 31 Mánǽ tǽ wa, tùtònà tǽ duǽn nǽ nɯ kv nǽtv tǽ, ba pwíí cùgù zǽnzǽn. Yá ba ga va ba tún kv mama, ba bɯrɯ ba yuu tíú tǽ. 32 Yuu tíú tǽ dàñ ma pa, ba ja kv tùtònù tǽntǽ ba bà, v ga wú: «Tùtònwulɯnyɯn! À yá à jɯɯ tǽ, à pa mú, n nǽ lòrì nǽ, sǽ à fwa kv yɯrɯ. 33 N dǽ yà mǽ, sǽ n dǽrì n twadon tǽ yinǽgǽ, ndǽ à nǽ dǽrì n yinǽgǽ nǽtv.» 34 Yuu tíú tǽ lɯŋa zàn zǽnzǽn, v ma pa, ba ja tùtònù tǽntǽ, sǽ ba mà wá, kv ja vǽlǽ, v nǽ wá ŋwín jɯɯ tǽ».

35 Zwezi dàñ ma sùrí lá, v wú: «Mǽ nǽtv nǽ à nyɯna Yɯ tǽ, v nǽ wulǽ Yɯ *sàñ nǽ, wá tun aba, dǽ á liù mama nǽ wà sǽe v kwɛn v dǽ v don yìèn v lɯ ba pwǽrǽ wa, dǽ v waa mama».

19

*Zwezi kàrì ka kwa kasweri yoo
(Marǽkǽ 10.1-12; Matie 5.31-32)*

1 Mánǽ tǽ wa, Zwezi nǽ kàrì v zwèe, v nan Galile nagwanaa tǽ wa, v va Zwide nagwanaa wa, Zwurǽden mɯnaa tǽ vàn don nǽ. 2 Lalɯv púé v kwa, v ga zwèe ba yayɯŋa yayɯran, kv bwálí tǽntǽ wa.

† 18:28 18.28 Cɯnǫ sǽbikulɯ nǽdv yɯ yɯtɯrɯ nǽdv tùtɯŋɯ ŋwírán.

³ *Farizian-ba tē duēn fàrú ba yí v yira, ba bwe wá, sē ba ma ja v dēn nē, ba wú: «Kv mē, sē bēē dugu v kan yoo mama dēn nē, naaa?» ⁴ Zwezi ma le, v wú: «Á wà kàrì, kv nē púpúní Yui sagi tē wa, kv wú: «Mánjá tē, Yui nē fwa luv, v fwa bēē dē kan, ⁵ v ga swìn, v wú: Kv mù yiri nē, bēē wá nan v yá v nuu dē v nyina, v ga vwa v tìàn v kan nē. Yá ba mē bēlē dān wá jì won nēdv.» ⁶ Zwezi swìn v sùrí lá, v wú: «Yá ba kùù ba yà là bēlē, ba dān wá yà won nēdv. Ləzwənə mama kùù wa mē, sē v dān ká pwēe kv tē, Yui nē vwə duēn nē!» ⁷ Farizian-ba ma bwe wá, ba wú: «Bēēē dān nē pìn Yui *nii tē, v nē pìn *Moyizə nē, ma pa nii dē, bēē nē pìà v dugu v kan, sē v pa wá ka kwa kasweri sagi?» ⁸ Zwezi ma le, v wú: «Moyizə pìn cwəŋə, sē á dugu á kana tē, á zibaniun tē yiri. Yá mánjá tē wa, Yui nē fwa luv, kv yà tà nētv. ⁹ À mù nē swìn kv á con: Bēē tē, v nē dugu v kan, kv ga tà v jìn wá kacwan wa, v ga swe kan don, v mù bēē tēntə fwa bacwan».

¹⁰ U karbia tē ma swìn v con, ba wú: «Dē kv nē yi nētv kv pa bēē nē v kan con nē, v nē wà swe nē kukwa». ¹¹ Zwezi ma swìn ba con, v wú: «Lìà mama wàrì kv yoo tēntə dēn ba nì, dē kv nē tà ba tē, Yui nē pìn, sē ba nì kv dēn, cici. ¹² Yìèn dáá zənzən, tē nē kánjá là nē, sē ba dān ká swe. Ba duēn yi ba luri ba nētv. Ba duēn dē yi là nē pìn, ba jì batani ba wàrì kan ba swe. Ba talukwa là tē yi ba tē, ba nē tà Yui pàrì yìèn tē yiri, ba ba swe. Lìù tē, v nē wàá kv dēn v nì, sē v nì!»

Zwezi dē bīsíná yoo

(Marəkə 10.13-16; Likə 18.15-17)

¹³ Llà jun bìsíná, ba bà Zwezi con nē, sē v tún v jìàn ba yuu wa, v lòrì Yui v pa ba. Yá v karbiá tē dān wulə ba caga ba nii nē. ¹⁴ Zwezi dān ma swìn, v wú: «Á yaga bìsíná tē, sē ba bà à con nē! Á dānà ká cì ba nē! Yui pàrì tē nē yi ba tē, ba nē nyin ndə ba nē tē nyiən». ¹⁵ U nē tún v jìàn ba yuu v zwèe, v zàn ku bwálí tē nē, v vìi.

Jjə balanduru don yoo

(Marəkə 10.17-31; Likə 18.18-30; 1 Timote 6.9-10, 17-19)

¹⁶ Bεε don fărú v yí Zwezi yira, v ga bwe wá, v wú: «Karnyina, bèèè nē à mε, sē à tun, ku nē ziən, sē à ma na mu tē, ku nē ba zwèe Yui con?»

¹⁷ Zwezi ma le wá, v wú: «Bèèè nē pin, n ma bwe nē ku tē yuu wa, ku nē ziən? Liù nəd v cici nē ziən. Də n nē pià, sē n na mu tē, ku nē ba zwèe Yui con, sèe n twá Yui *nii yièn tē nē, v nē pin *Moyizə nē». U ma bwe wá, v wú: «Yui nii yoo ku kaa tətə?» ¹⁸ Zwezi ma le, v wú:

«Dàn ká gv liù!

Dàn ká cwàrì!

Dàn ká ηv!

Dàn ká kɔna kɔnkɔn, n kə liù nii nē!

¹⁹ Zilí n nuu də n nyina nii!

Sóní n yira liù ndə n tətə nē!»

²⁰ Balanduru tē ma swìn v con, v wú: «À twá Yui nii yièn təntə mama nē. Bèèè don nē à kúv mε, sē à fwa?» ²¹ Zwezi ma le wá, v wú: «Də n nē pià, sē n ya liù tē, Yui yièn tē nē bɪga n yuu wa, vɛli n tì n wiən tē mama, n nē jə, n yoli, n ga pa səbiu tē zura nē. Yá n wá na wiən tē, tē kwənə

nə dáá, Yı *sàń nə. Kú kwa nə, n dàń bà n twá à nə!»

²² Yá máńá tə wa, balanduru tə nə nì tə mù yìèn təntə, ɔ vîl də pucuni, ɔ nə yı jıjə nəfaru tíú tə yırı.

²³ Zwezi dàń ma swìn ɔ karbia tə con, ɔ wú: «Cígá mama, à mù nə swìn kú á con: Kú cà zənzən kú pa jıjə tíú nə, sə ɔ zɔ Yı pàrì tə wa.

²⁴ Yá à mù nə swìn kú á con nə: Nyuguma ka twá gancun buu kú nan yı mwálí, kú doni jıjə tíú nə pìà, sə ɔ zɔ Yı pàrì tə wa». ²⁵ Máńá tə nə, karbia tə nə nì tə yìèn təntə, kú gwárí ba zəni. Yá ba ga swìn, ba wú: «Də kú nə yı nətɔ, wáà dàń nə wá wàńí ɔ na mı tə, kú nə ba zwèe Yı con?»

²⁶ Zwezi ma ywàń ba, ɔ ga swìn ba con, ɔ wú: «Ləzoni mù con kú wàrì! Yá tə mə wáà Yı mù con».

²⁷ Piyerə dàń ma swìn, ɔ wú: «Ywàń, nə dugu won mama, nə ga twá n nə. Kú dàń wá yà nətə kú pa nəba?» ²⁸ Zwezi ma swìn ba con, ɔ wú: «Cígá mama, à mù nə swìn kú á con: Máńá wá bà, *Ləzwənə-Biu* tə nə wá jèń ɔ dun padau tə yuu, lɔ nədɔn tə wa. Á mù karbia fugə bələ tə, á nə twá à nə, á də wá jèń padaran yuu wa. Kú máńá tə wa, á də wá bürì *Yızərayelə dwíi dəkurən fugə bələ tə lià bürà. ²⁹ Yá liù tə mə, ɔ nə wá taa à mù yırı, ɔ nan ɔ yá ɔ dii, nə à yèé ɔ nubia, nə à yèé ɔ nakwana, nə à yèé ɔ nuu, nə à yèé ɔ nyına, nə à yèé ɔ bisíná, nə à yèé ɔ kárí, ɔ wá na ɳwírán nəe bíí. Kú tə nə súde lá, ɔ

* **19:28** 19.28 Zwezi yı ɔ tətə yoo nə ɔ swìn.

wá na miu tɛ, ku nɛ ba zwɛɛ Yui con. ³⁰ Tɛntɛn lià dáá, ba nɛ wá yà talíkwa lià. Yá talíkwa lià dɛ ga dáá, ba nɛ wá yà tɛntɛn lià».

20

*Jjuv tɛtɛnà dɛ yicav tɛtɛnà dɛ dɛdɛni tɛtɛnà
ɲwírán zwansísara
(Matie 19.30)*

¹ Zwezi kúv swìn, v wú: «Nèñ, Yui pàrì tɛ nɛ nyin nɛtv: Kára tíu don nan jjuv fuɛn fuɛn, sɛ v pià tɛtɛnà, v kɛ v kára wa. ² Máná tɛ, v nɛ ni ba, v sɛɛ, sɛ v ɲwín ba cɪnɪa sɛbikulu* nɛdv, ndɛ ku nɛ mɛ nɛtv tɛ dɪn mama. Yá v ga tɪn ba, sɛ ba va ba tɪn v kára tɛ wa. ³ U tɛ pií v nan lugu nuɠv máná wa jjuv nɛ, v kúv na ba duɛn ba jɛ́ɛ tɪtv. ⁴ U ma swìn ba con, v wú: «Á vɛlɛ, sɛ á dɛ tɪn à kára tɛ wa. Yá à ga wá pa á dɛ nɛ, ndɛ ku nɛ mɛ nɛtv!» ⁵ Ba dɛ ma kɛɛn ba va lá nɛ. Yicav lugu fugɛ bɛlɛ máná wa, bɛɛ tɛ kúv nan. Dɛdɛni lugu batwa máná wa, v kúv v nan v fwa, ndɛ dí yáá tɛ nɛ. ⁶ Yá ku nɛ kúv yí dɛdɛni lugu bonu, v nan v ma kúv na ba duɛn, ba nɛ zɪga. U ma bwe ba, v wú: «Bɛɛɛ nɛ pɪn, á zɪga yɛbɛ jjuv tɛ mama, á ga ba won fwa?» ⁷ Ba le wá, ba wú: «Ku yi liù nɛ wà nɛba tì, sɛ nɛ tɪn.» U ma swìn ba con, v wú: «Haya! Á dɛ vɛlɛ, á tɪn à kára tɛ wa!» ⁸ Dɛdɛni nɛ twi ku yí, kára tɛ tíu swìn v liù tɛ, v nɛ ywànjá v tutɪnan tɛ yuu con, v wú: «Bon tɛtɛnà tɛ, sɛ n pa ba liù mama v ɲwírán. N wá zɪɠi talíkwa lià tɛ, à nɛ tì tɛ, n ja va ba tɛ, à nɛ

* **20:2** 20.2 Cɪnɪa sɛbikulu nɛdv yi yɪtɪri nɛdv tɪtvɪɲi ɲwírán.

dí yáá à tì tẹ.› ⁹ Ba tẹ, ba nẹ vẹli dẹdẹni nii lugu bonu máńá wa, ba tụn tẹ twi ba yí. Ba liù mama ni cunia sẹbikulu nẹdu nẹdu. ¹⁰ Máńá tẹ, ba tẹ, ba nẹ tẹntẹn ba tụn tẹ nẹ twi, ba yà buńa dẹ, ba wá na ba doni ba duẹn tẹ. Yá ba dàń pın ba dẹ liù mama nẹ, cunia sẹbikulu nẹdu nẹdu, ndẹ nẹtu tẹ, ba nẹ pın ba duẹn tẹ nẹ. ¹¹ Ba na ni ku nẹtu, ba wulẹ ba ńuńwın kára tẹ tíú yuu wa, ¹² ba ga swìn, ba wú: «Tùtùnà tẹ, n nẹ talikwa n tì tẹ, tụn lugu nẹdu cici, yá n ga ńwín ba ndẹ nẹ nẹ. Nẹ mù ga tụn nẹ gwàrì dıın tẹ mama wa, yıcau tẹ nyua nẹ yuu wa, jııu tẹ mama». ¹³ Yá kára tẹ tíú dàń le ba wá don, v wú: «À dabeε, à wà mú gıgıı. N sẹε, sẹ n tụn cunia sẹbikulu nẹdu yıra dıın wa, ku tà nẹtu, naaa? ¹⁴ Jon n ńwírán, n ja kẹen lá nẹ! À wá pa talikwa liù tẹ dẹ ńwírán ndẹ n nẹ. ¹⁵ À ba cwẹńẹ jẹ, sẹ à fwa ku tẹ, à nẹ swẹ, dẹ à sẹbiu, naaa? Nẹ à yẹé ku yi à nẹ yi pubwanu tíú tẹ nẹ pın n jẹ wugwu dẹ nẹ?» » ¹⁶ Zwezi ma swìn v súrı, v wú: «Mẹ nẹtu nẹ, tẹntẹn lià wá yà talikwa lià, yá talikwa lià dẹ wá yà tẹntẹn lià».

Zwezi kúv pıı v swın v tıın tẹ, dẹ v ka bwin ka nan tẹ yoo

(Marəkə 10.32-34; Likə 18.31-34)

¹⁷ Dıın don nẹ, Zwezi zba cwẹńẹ, v vẹlẹ *Zwerizalemẹ. Máńá tẹ wa, v nẹ wulẹ cwẹńẹ tẹ yuu wa, v bon v karbıa fugẹ bẹlẹ tẹ, v ja nan kwa, v ga swìn ba con, v wú: ¹⁸ «Á cuga zẹni, nẹ wulẹ cwẹńẹ wa, nẹ ma vẹlẹ Zwerizalemẹ. Mẹ

tɪv tɛntɛ wɑ nɛ, bɑ wɑ jɑ *Lɛzwɛnɛ-Biu† tɛ, bɑ kɛ *Zwifɛ-bɑ Yɪ *jɔŋwɑnɑ yun tián, dɛ Yɪ nii *yɛnu tián jìàn wɑ. Bɑ wɑ bùrì v bùrà, sɛ bɑ gu wá. ¹⁹ Bɑ wá kɛ wá là tɛ, bɑ nɛ yèrì Yɪ, jìàn wɑ. Bɑ wá mɔn wá, bɑ wá mà wá, v yɪrɑ lá, bɑ gɑ wá pɑɑ wá dɑgɑrɪ yuu wɑ. Yá dɪɑn bɑtwɑ nii nɛ, Yɪ wá pií v bwin wá, v lɪ tiɑn wɑ».

Zwakɛ dɛ Zwan nuu lòrì tɛ yoo
(*Marəkɛ 10.35-45; Likɛ 22.24-27*)

²⁰ Kɪ kwɑ nɛ, Zɛbɛdɛ bɪɑ tɛ nuu dɑn mɑ fàrú v yí Zwɛzi yɪrɑ dɛ v bɪɑ tɛ. U tɪɑ v yáɑ yuu, sɛ v lòrì won v con. ²¹ Zwɛzi mɑ bwe wá, v wú: «Bèèè nɛ n pià?» Kan tɛ mɑ lɛ, v wú: «À pià, sɛ n pɑ nii dɛ, à bɪɑ bɛlɛ tɛ, bɑ nɛ zɪgɑ, wá jèñ lɑdɪɑ n jɪzɛn nɛ, v don n jɪgwɪɛ nɛ, n pàrì tɛ máná wɑ». ²² Zwɛzi mɑ lɛ kan tɛ dɛ v bɪɑ tɛ, v wú: «Á yèrì kɪ tɛ, á nɛ lòrì. Á wá wàní á zɪgɪ á dɑn càn tɛ, à nɛ wá dé naɑ?» Bɑ mɑ swìn v con, bɑ wú: «Nɛ wàá». ²³ Zwɛzi mɑ swìn, v wú: «Á cígá wá zɪgɪ á dɑn tɛ. Yá kɪ tà à mù nɛ mɛ, sɛ à pɑ nii dɛ, liù wà tɛ nɛ wá jèñ à jɪzɛn nɛ, nɛ à yèé à jɪgwɪɛ nɛ. Tɛ bwálá tɛntɛ yɪ à nyɪnɑ Yɪ nɛ kwɛn, sɛ v pɑ là tɛ nɛ, tɛ nɛ mɛ dɛ bɑ, kɪ tà à mù».

²⁴ Máná tɛ nɛ, kɑrɪɑ fugɛ tɛ duɛn tɛ nɛ nì kɪ, bɑ lɪŋɑ zàn bɑ nubɪɑ bɛlɛ tɛ yuu wɑ. ²⁵ Zwɛzi dɑn mɑ bon bɑ mɑmɑ tɛ, v kɛ duɛn yáɑ, v gɑ wú: «Á yèé dɛ, lɪv pèɛgá yáɑ jèé bɑ là yuu wɑ, bɑ fɪfɪn bɑ. Yá dɛ lɛzwɛnfɑrɑn tɛ dɛ yáɑ dé pàrì bɑ là yuu wɑ dɛ diàn. ²⁶ Yá nɛtv nɛ wà mɛ, sɛ

† **20:18** 20.18 Zwɛzi yɪ v tɛtɛ yoo nɛ v swìn.

ku fwa á mò pwərə wa. Á liù tē, v nə pià, sə v yà ləzwənfaru, v mɛ, sə v yà á tutunbiu. ²⁷ Yá á liù tē, v nə pià, sə v yà á yáá tíú, v mɛ, sə v yà á yonju. ²⁸ Mə nətə nə, *Ləzwənə-Biu† tē tà v twi, sə v pa lià tun, ba pa wá. U yi v twi, sə v tun v pa lià nə. Yá v ga pa v mu tē ndə ŋwírán nə, sə v ma jon lià kapupu ba cuna wa».

Zwezi sùrí lilirən bələ yía

(Marəkə 10.46-53; Likə 18.35-43)

²⁹ Máná tē wa, Zwezi də v karbia tē nə naŋa Zweriko, lalbu púé Zwezi kwa. ³⁰ Lilirən bələ tē nə jèə cwəŋə nii nə nì də, Zwezi twi v le. Ba dàń ma wulə ba bubwi, ba wú: «*Yuu-Tiu, più *Davidə nàú, dəri nə yinəgə!» ³¹ Lià tē yà wulə, ba caga ba nii nə, də ba táná ba níé. Yá ba dàń tē kwen ba bubwi zənzən, ba wú: «Yuu-Tiu, più Davidə nàú, dəri nə yinəgə!» ³² Zwezi ma zigi, v bon ba, v ga bwe ba, v wú: «Bèèè nə á pià, sə à fwa à pa aba?»

³³ Ba ma le wá, ba wú: «Yuu-Tiu, pa, sə nə yía tē na lá». ³⁴ Zwezi dəri ba yinəgə, v ga dwen ba yía nə. Lala də ba bara bələ təntə yía tē sùrí. Yá ba dàń ga pú v nə.

21

Zwezi vəli Zwerizalemə

(Marəkə 11.1-11; Likə 19.28-40; Zwan 12.12-19)

¹ Zwezi də v karbia dàń vəli, ba bwələ *Zwerizalemə. Máná tē, ba nə yí Bətəfazwe nə, ku nə

† 20:28 20.28 Zwezi yi v tətə yoo nə v swìn.

wulə *oliviye tián paan tə con, Zwezi li v karbia tə bələ, v tun, ² v ga swìn ba con, v wú: «Á vələ yáá tiv tə wa, á wá na bınakan də kv biú, tə nə vwə. Á kura tə, á ja bà à con. ³ Liù nə bwe aba, sə á swìn də, *Yuu-Tiu nə pià tə. Yá ba dahn wá yá aba, ba pa á ja tə á ví lala».

⁴ Mə nətə nə, kv twá, sə Yı nii *sùsùnə tə sùràn tə nii ma sú. U swìn, v wú:

⁵ «Á swián Siyon* lià con nə: Nèh, n piú tə nə v biàn n con. U súé də bıcabwanv. U diğà bınakan yuu. U diğà bınabiə yuu, ka nə yı bınakan tə, ka nə mì zıla zııv, biú.»

⁶ Karbia tə dahn ma va, ba fwa kv tə, Zwezi nə pın ba nii, sə ba fwa. ⁷ Ba jın bınakan tə də bınabiə tə, ba ja bà, ba li ba ganan ba tın tə yuu, ba pa Zwezi di v jèé. ⁸ Lalv tə wa lià zənzən làrì ba ganan cwəŋə tə wa. Ba duən də ga za tián vuran, ba tuŋə cwəŋə† tə wa. ⁹ Lià tə, ba nə wulə Zwezi yáá ba vəli, də ba tə, ba nə wulə v kwa tə, zìn ba kwərə yı nə, ba ma bwı Zwezi nə, ba wú:

«Ozana‡ piú *Davidə nàú tə yuu wa! Yı wá fwa zəni liù tə yıra, v nə biàn Yuu-Tiu yırı yuu wa! Ozana Yı sàh nə!»

¹⁰ Máná tə nə, Zwezi nə zva Zwerizalemə wa, lià tə mama wulə ba kukuri, də ba bwe, ba wú: «Wàà nə yı kv bæ wà tə?» ¹¹ Lalv tə le, kv wú: «Kv yı Yı nii *sùsùnə Zwezi tə, v nə nan *Nazaretə, kv nə wulə Galile nagwanaa wa».

* **21:5** 21.5 Siyon yı paan tə Zwerizalemə nə lwè kv yuu wa, yırı nədwan. † **21:8** 21.8 Kv nətə bırı də, lià tə pın dun Zwezi nə. ‡ **21:9** 21.9 Kv dahn nə yı «Dun mə wa Yı con!».

Zwezi zva Yui diè tə wa
(*Marəkə 11.15-19; Likə 19.45-48; Zwan 2.13-17*)

¹² Ku kwa nə, Zwezi zva *Zwifə-ba Yui *diè dəwoo tə wa, v ga dɪŋɪ lià tə mama, ba nə yoli, də ba tə nə yè ku bwálí tə wa. U yigu tabılan tə, lià tə nə lárí səbiaŝ tə yuu, v vəvəri v pú tia. U ga yigu lià tə, ba nə yoli nasara gunponi* tə, gwələ v di tia. ¹³ U dǎn ma swìn ba con, v wú: «Ku púpúní Yui sagɪ tə wa, ku wú: «Ba wá bon à diè tə «yɪjɔni diè».» Yá á mù janɪ ka, á ma fwa ŋwina yisəgə bwálí!»

¹⁴ Lilirən də gwàní fàrú ba yí v yura Yui diè dəwoo tə wa. Yá v ga zwèe ba yayıran. ¹⁵ Zwifə-ba Yui *jonwana yun tǎn tə, də Yui nii *yənu tǎn tə, nə ni yomılan tə, v nə fwa, bısíná tə ga wulə Yui diè dəwoo tə wa, ba bubwi, ba wú: «Ozana† pìú *Davidə nàú tə yuu wa!» Ku zìn ba lɪŋa. ¹⁶ Ba dǎn swìn Zwezi con, ba wú: «N nèñ ku tə, bısíná tə nə swìn?» Zwezi ma le ba, v wú: «Awo, à yèé ku dèñ. Á wà ku tə kàrì, ku nə púpúní Yui sagɪ tə wa, naaa? Ku púpúní, ku wú: «N pın bısíná də bısíní tətə də pa mú dun.»

¹⁷ Ku kwa nə, v yá ba, v ga nan *Zwerizalemə nə, v va Betani. Mə ku tiv tə wa, v vèli v ju.

Zwezi ziri v kə kapırv don nə
(*Marəkə 11.12-14, 20-24; Likə 13.6-9*)

§ **21:12** 21.12 Ku yi ba ma ŋwín Yui diè tə yuu lanpoo. * **21:12**
21.12 Nasara gunponi yi ba ma fwa *jonɪ ba pa Yui nə. † **21:15**
21.15 Ku dèñ nə yi «Dun mə wa Yui con!».

18 Ku tɪpuru tɛ nɛ, mánǵá tɛ wa, Zwezi nɛ pií v bɪàn *Zwerizalemɛ wa, niɛn yà jɛ wá. 19 U ni kapuru don cwɛŋɛ tɛ vàn nɛ, v ma fàrú v yí ku nii, yá ku yi vɔran cɪcɪ nɛ, v ni ku yuu wa. U dàń ma swìn kapuru tɛ con, v wú: «N kùò ba pií n zin bia, abada!» Lala dɛ kapuru tɛ kua nɛkuru.

20 Karbia tɛ nɛ ni ku nɛtv tɛ, ku gwárí ba zɛnzɛn. Ba dàń ma bwe Zwezi, ba wú: «Ku yi ku twá nɛtɛ, kapuru tɛ ma kù lala nɛtv?» 21 Zwezi ma le ba, v wú: «Cígá mama, à mù nɛ swìn ku á con: Dɛ á nɛ keni á waa à nɛ wuuu, á nɛ ba bèéé, ku tà ku tɛ, à nɛ fwa kapuru tɛ yira, cɪcɪ nɛ, á wá wàní á fwa. Yá á dàń wá wàní á swìn paan ka tɛ con, á wú: «Zàn lá, n va, n tv muv wa!» Yá ku yoo tɛ wá tun. 22 Dɛ á nɛ keni á waa à nɛ wuuu, á wá na ku tɛ mama, á nɛ lòrì Yu con».

Wàà nɛ ken diàn Zwezi jɪn wa?

(Marəkə 11.27-33; Likə 20.1-8)

23 Zwezi zva *Zwifɛ-ba Yu *diè tɛ wa, v wulɛ v kàrì. Ku mánǵá tɛ wa, Zwifɛ-ba Yu *jonwana yun tiàn tɛ, dɛ ba *nɛkwina fàrú ba yí v yira, ba ga bwe wá, ba wú: «Wàà tɛtɛ diàn nɛ, n ma fwa yièn tɛ tɛ ba? Wàà nɛ ken diàn tɛntɛ n jɪn wa?» Zwezi ma le ba, v wú: 24 «À dɛ kùò wá bwe aba yoo nɛdv cɪcɪ. Á nɛ le nɛ, ku kwa nɛ, à dɛ dàń wá swìn liù tɛ, v nɛ ken diàn à jɪn wa, à ma fwa tɛ yièn tɛ. 25 Wàà nɛ ken diàn Zwan jɪn wa, sɛ v lɛ lià níá wa, ku twá dɛ Yu yiri tɛ? Ku ya Yu, nɛ à yèò lɛzoni?»

Ku pin ba dàń wulɛ ba tútùní duɛn, ba ga swìn duɛn con, ba wú: «Nɛ nɛ le, nɛ wú: «Ku ya Yu

nə ken diàn Zwan juun wa», ɔ wá bwe nəba, ɔ wú: «Bèèèe dān nə pɪn, á ma wà cígá à sugv tɔ nə pɪn?» ²⁶ Nə ma nə kúv swìn, nə wú: «Kv yɪ ləzoni nə ken diàn ɔ juun wá», nə me, sə nə dəri lalv tɔ fən, lià tɔ mama nə buɲa də, Zwan yɪ Yu nii *sòsònù tɔ yɪri». ²⁷ Ba dān ma le Zwezi, ba wú: «Nə yèrì». Zwezi də ma le ba, ɔ wú: «À də bá swìn liù tɔ, ɔ nə ken diàn à juun wa, à ma fwa tɔ yìèn tɔntɔ».

Bɛɛ don bia bələ yuu wa zwansɪsara

²⁸ Zwezi kúv sùrí zwansɪsara tɔ don lá, ɔ wú: «À wá bɪri aba zwansɪsara don, sə á swìn kv tɔ, á nə buɲa kv yuu wa: Bɛɛ don yà jə bia bələ. U dān ma swìn tɔntɔn biú tɔ con, ɔ wú: «À biú, vɛli à kárá tɔ wa, n tun zèn kv tɔ!» ²⁹ U ma le, ɔ wú: «À ba vələ». Yá kv nə vɛli yáá, ɔ pií ɔ lwàn pubuɲa, ɔ ga vu kárá tɔ wa. ³⁰ Kv kwa nə, nyɪna tɔ ma swìn biú tɔ don tɔ con, kv mù yoo nədu tɔ. U də ma le wá, ɔ wú: «À nyɪna, à wá va». Yá ɔ wà vɛli. ³¹ Bèèèe nə á buɲa kv yoo tɔ yuu wa? Á mù con nə, ba wàà nə twá ɔ nyɪna tɔ fira nə?» Ba le, ba wú: «Kv yɪ tɔntɔn liù tɔ nə».

Zwezi dān ma swìn, ɔ wú: «Cígá mama, à mù nə swìn kv á con: Lanpolɪna tɔ də kacwaran tɔ wá dé yáá, ba zv Yu pàrì tɔ wa. ³² Zwan† yɪ ɔ twi á con nə, sə ɔ bɪri aba cígá cwəŋə tɔ. Yá á ga wà cígá pɪn ɔ sugv tɔ nə. Yá lanpolɪna tɔ də kacwaran tɔ mù pɪn cígá ɔ sugv tɔ nə. Yá də á

† **21:32** 21.32 Kv mù Zwan tɔntɔ nə yɪ *Zwan-Batisə, ɔ nə li lià níá wa, kv twá də Yu yɪri.

nə ni ku tə kwa nə, á tə wà á kwa vəvəri, á ma sá á cuna, sə á ma pa cígá v sugu tə nə».

*Vala wɔlvnyina duən zwansisara
(Marəkə 12.1-12; Likə 20.9-19)*

³³ Zwezi kúv swìn, v wú: «Á cuga zwansisara don! Kára tíú don cwen diven tíán kára. U kíkari ka də dabwau. U kú gwálú kapatau wa, sə ba ma karu diven tíán bia tə. Yá v dǎn ga lwà vuun, sə ba ma cì kára tə nə. Ku kwa nə, v tí kára tə, v yá vala duən jìàn wa, v ga va cwəŋə. ³⁴ Mǎnjá tə, diven tíán bia koru nə yí, v tun v tǔtǔnà, v pa ba va vala tə con, sə ba jon v tori. ³⁵ Yá vala tə dǎn jin v tǔtǔnà tə, ba mà v don, ba gu v don, ba ga dil batwa nii liù tə də kapana ba gu. ³⁶ Kára tə tíú tə kúv tun tǔtǔnà tə duən, də ba nə dáá ba doni dí yáá tǔtǔnà tə. Yá vala tə tə tun ba, də ndə ba nə dí yáá ba tun nəv. ³⁷ U dǎn ma tun v tətə bilɔra ba con, v ga bún v waa con, v wú: «Ba wá zilí à biú tə». ³⁸ Yá mǎnjá tə wa, vala tə nə ni biú tə, ba dǎn swìn duən con, ba wú: «Á nəŋə liù tə, v nə wá bà v tun kára tə. Nə gwia wá, yá nə wá tun v kára tə». ³⁹ Ba dǎn ma ja wá, ba dil kára tə kwa con, ba ga gu wá».

⁴⁰ Zwezi ma bwe ba, v wú: «Mǎnjá tə nə, kára tə tíú nə wá bà, bèèèe nə v wá fwa vala tə?»
⁴¹ Ba ma le wá, ba wú: «U wá gu ba ləzwənlwan təntə, v bá dəri ba yinəgə. U dǎn ga wá jon v kára tə, v pa vala duən nə, ba nə wá li v tori wozagu mǎnjá wa».

⁴² Zwezi dǎn swìn, v wú: «Á wà kàrì ku tə, ku nə púpúní Yü sagi tə wa, ku wú:

«Kapan tē, dèlwèré tē yà nè vīga ba dugv vān nè, nè pīl kv jì diè nigwancun wárl, kv yoo nè cà. Kv yi *Yuu-Tiu nè fwa kv. Yá kv yi yozəŋu kv pa nəba.»

⁴³ Zwezi kùv swìn, v sùrí lá, v wú: «Mə kv mù nè pīn, à mù nè swìn kv á con: Yu wá lɪ aba v pàrì tē wa, v ga pa dwíí don lwàn kv ya lá, kv nè sèe v nii, yá kv ga tɔŋa zəni. ⁴⁴ Liù tē mama, v nè wá tv kv kapan tē, dèlwèré tē yà nè dugv vān nè, yuu wa, v wá nyonyogv v tìàn kv nè. Yá kv nè kùv tva liù yuu wa, də kv wá tɪtaga wá!»

⁴⁵ *Zwifə-ba Yu *jonwana yun tìàn-ba, də *Farizian-ba cugv Zwezi zwansarsarì təntə, ba ga lwarì də, kv yi ba mù nè, v swìn. ⁴⁶ Ba dān pìà cwəŋə, sə ba ma ja wá. Yá ba ga dəri laluv tē yíá, ba nè tì Zwezi, ba ma fwa ndə Yu nii *sùsùnù nè tē yirì.

22

Wodiu nəfarv don zwansarsara (Likə 14.15-24; Matie 20.16)

¹ Zwezi tē kùv twá zwansarsarì nè, v swìn ba con, v wú: ² «Á nəŋə, Yu pàrì tē nè yi nətv: Pìú don bon lià v biú fúru diŋə nè. ³ U tvn v tütùnà, sə ba bon lià tē, sə ba bà diŋə tē bwálí nè. Yá ba wà sèe, sə ba bà boŋə tē. ⁴ U ma kv tvn tütùnà tē duən də nii kv tē, v wú: «Á swiàn lià tē con də, à wodiu tē fwa kv zwèe. À gva à nabεε də à vāná tē, tē nè jə nuga, tē mama sírí ken kv zwèe. Á biàn fúru diŋə tē!» ⁵ Yá lià tē, v nè bon tē, tà nè wà kv yoo tē tì, ba ma fwa kaka, ba ga zàn, ba va ba yìèn kwɪtvn nè. U don va v kárá wa, v don

va v yolu. ⁶ Ba duən tə jun tütònà tə, ba fifin ba, ba gu. ⁷ Pìú tə lɪŋa dān zàn. U tun v pamana, v pa ba va, ba gu ku mù lagura təntə, ba ga suru ba tiv. ⁸ U dān ma swìn v tütònà tə con nə, v wú: «Fúru tə wodiu fwa ku zwèe. Yá lià tə, à nə bon tə, wà ku diŋə mɛ. ⁹ Á dān vələ cwəywərə tə wa, á bon ba tə mama, á nə ni lá, sə ba bà wodiu tə nə.» ¹⁰ Tütònà tə vəli conj tə yuu, ba kə lià tə mama duən nə, ba nə ni lá. Ba ken ləzwənzəŋə də ləzwənkukwɪnan duən nə. Mə ku twá nətv, fúru tə diŋə diè nii ma sú də lià.

¹¹ Pìú tə dān zva, sə v ywān lià tə, ba nə twi boŋə tə. Yá v dān ni liù don, v nə wà gànù zwi, ku nə mɛ də fúru tə. ¹² U ma swìn v con, v wú: «À dabɛɛ, ku yi n twá nətə, n ma zu yəbə, n ga wà gànù zwi, ku nə mɛ də fúru tə?» Yá ku bɛɛ tə táŋí v nii. ¹³ Pìú tə dān ma swìn v tütònà tə con, v wú: «Á vwɪə v nɛɛ də v jìàn, á ga tì wá, á dilɪ kàrá wa yikunu tə wa. Ku bwálí təntə wa, v wá bubwi, v ga diŋa v jɪfwɪ v fɪfaga.» ¹⁴ Zwezi ma kúò swìn, v wú: «Yɪ boŋə lià zənzən. Yá ba mancɪn nə, Yɪ yàá kúrí».

Lanpoo ka ŋwín ka pa Romə-ba pìú nəfarv nə yoo

(Marəkə 12.13-17; Likə 20.20-26)

¹⁵ *Farizian-ba tə dān vuru, ba kə duən nə, sə ba jén, ba nə wá fwa nətv, ba ma ja Zwezi ku tə, v nə wá swìn, yuu wa. ¹⁶ Ba dān ma tun ba lià, də *Erodə kwa lià, sə ba va, ba swìn Zwezi con, ba wú: «Karnyina, nə yəó də, n yi cígá tíú. N ga biri Yɪ cwəŋə tə də cígá, n ga ba liù yii dəri, n yáá nə tələ də dun tə ləzoni nə jə yɪɪ. ¹⁷ Biri

nəba n pubuŋa yoo ku tə yuu wa: Yı *nii pın cwəŋə, sə nə ŋwín, nə à yèé, sə nə dàn ká ŋwín lanpoo, nə pa *Romə-ba pìú nəfaru tə nə?»

¹⁸ Yá Zwezi dàń nə lwarı ba wuluŋu pubuŋı tə, v le ba, v wú: «Níé bələ tìán-ba, bèèèe nə pın, á maŋa, sə á ja à dèń nə? ¹⁹ Á bira nə səbikulv tə, ba nə ma ŋwín lanpoo tə». Ba ma li cıta səbikulv* don, ba kə v yáá con. ²⁰ Zwezi dàń ga bwe ba, v wú: «Wàà yuu də v yırı nə ba púpúnı yəbə?» ²¹ Ba ma le wá, ba wú: «Romə-ba pìú nəfaru tə nə». Zwezi dàń ma swın ba con, v wú: «Á ŋwíán ku tə nə yı Romə-ba pìú nəfaru tə nyiən, á pa wá, sə á ga ŋwín ku tə nə yı Yı nyiən, á pa Yı də nə».

²² Máná tə nə, ba nə nı ku liu təntə, ku gwárí ba zənzən. Ba ma yá wá, ba ga vìi.

*Ka ti ka pıi ka bwin ka nan tə yuu wa bwıə
(Marəkə 12.18-27; Likə 20.27-40; 2 Timote 3.7-9)*

²³ *Sadıstan-ba mù bırı də, tıga ba pıi ba bwin ba naŋa. Dıın don nə, ba wa là duən twi Zwezi con. Ba bwe wá, ba wú: ²⁴ «Karnyına, nəń ku tə, ku nə púpúnı Yı *nii tə wa, v nə pın *Moyizə nə. Ku swın, ku wú: «Bèèe nə tıga, də v ba biú jə, v nyánú me, sə v dé v kadənu tə, sə v mù lura biú, v pa wá». ²⁵ Nə dàn jın nubıa barpe də nəba. Təntən tíú tə swe, v ti v yá kan tə, v pa v nyánú don nə, də v tə wà biú, v nə lırı. ²⁶ Mə ku yı nətv, ku pa bələ nii liú tə, də batwa tíú tə, ku ja va ku gúrí ba mama barpe tə. ²⁷ Ba mama tə

* **22:19** 22.19 Cıta səbikulv nədv yı yırı nədv tutuŋı ŋwírán.

tian kwa nə, kan tə də twi, ʋ bà, ʋ ti. ²⁸ Dɪn tə nə, tɪga nə wá bwin ba nan, ba wàà nə wá tɪn kan tə ba barpe tə wa? Ba mama tə jɪn wá, ba fwa ba kan».

²⁹ Zwezi ma le ba, ʋ wú: «Á dwə á tìàn, á nə yèrì Yɪ sagɪ tə də Yɪ diàn tə dèń yɪ. ³⁰ Máná tə, tɪga nə wá píí ba bwin ba nan, bara də kana bá swe duən nə. Yá ba dǎń wá yà ndə *malɪkə nə Yɪ *sǎń wa. ³¹ Á wà kàrì kv tə, Yɪ nə swìn tɪga ka bwin ka nan tə yuu wa, naaa? ʋ swìn, ʋ wú: ³² «À yɪ Yɪ tə, *Abərahámə də *Yɪzakə də *Zwakəbə nə jònì.» Zwezi ma swìn, ʋ súrí lá, ʋ wú: «Kv nətʋ bɪrɪ də, Yɪ yɪ lià tə, ba nə wulə mɪ wa Yɪ, ʋ tà tɪga Yɪ».

³³ Kv gwárí lià tə, ba nə cɔgv ʋ kàrà tə.

*Yɪ nii yoo tə, kv nə dwə tə mama
(Marəkə 12.28-34; Likə 10.25-37)*

³⁴ Máná tə wa, *Farɪzɪan-ba nə nɪ də, ʋ pɪn *Sadɪsɪan-ba tə nii pú, ba bon ba kə duən nə. ³⁵ Ba wa liù don, ʋ nə yɪ *Zwifə-ba Yɪ nii *yənu tíú bwe Zwezi yoo don, sə ʋ ma ja ʋ dèń nə, ʋ bwe wá, ʋ wú: ³⁶ «Karnyɪna, sə Yɪ *nii yìèn tə, ʋ nə pɪn *Moyizə nə wa, nəfarʋ nə yɪ kv kwa?» ³⁷ Zwezi ma le wá, ʋ wú: « «N mɛ, sə n sóní *Yuu-Tiu, ʋ nə yɪ n Yɪ də n waa mama. N sóní kv tə nə zìən kv pa Yɪ nə. N búń Yɪ yoo máná mama». ³⁸ Mə kv mù nə yɪ Yɪ nii yoo tə, kv nə yɪ tə wa nəfarʋ, kv nə dwə tə mama. ³⁹ Nèń kv tə, kv nə púé kv kwa, kv də yoo nə cà zənzən: «N mɛ, sə n sóní n yɪra liù ndə n nə swə n tətə nətʋ». ⁴⁰ Yɪ nii tə, ʋ nə pɪn Moyizə nə, saga tə, də Yɪ

nii *sùsùná saga tē kàrì tē mē yì tē twá tē mù Yù nii yìèn bələ tēntē kwa».

*Kərisə yì Davidə nàú, v ga yì v Yuu-Tiu
(Marəkə 12.35-37; Likə 20.41-44)*

⁴¹ *Farızian-ba yà kun duən nə, Zwezi dān ma bwe ba bwiə kv tə: ⁴² «Bèèè nə á bɔŋa *Kərisə yuu wá? U yì wàà nàú?» Ba ma le wá, ba wú: «D yì piú *Davidə nàú». ⁴³ Zwezi kúò ma bwe ba, v wú: «Kv dān yì nətə, Yù-*Siŋu tē ma pa, Davidə bon Kərisə ‹*Yuu-Tiu›? Davidə swìn, v wú:

⁴⁴ ‹Yuu-Tiu Yù swìn à Yuu-Tiu con, v wú: Bàá, jə́n à jizən† nə, də à ma kəni n duŋa n nəɛ dè́n nə!»

⁴⁵ Də Davidə nə bon wá v Yuu-Tiu, kv dān yì Kərisə wá twá nətə, v ma kúò yà Davidə nàú də?»

⁴⁶ Ba liù nədu də kúò wá wàní v le wá yoo, kv kwa nə. Yá kv nə zıɣı kv dun tēntə nə, liù kúò wà dédén, sə v bwe wá bwiə.

23

*Zwezi swìn v zıɣı Yù nii yənu tìán tē dē
Farızian-ba tē nə*

(Matie 6.1-5, 16; Marəkə 12.38-39; Likə 11.43, 46; 14.7; 20.45-46)

¹ Zwezi dān ma swìn lalɔv tē dē v karbua tē con, v wú: ² «*Zwifə-ba Yù nii *yənu tìán tē dē *Farızian-ba tē yì ba twi ba jon *Moyizə yuu nə. Ba mù nə mē, sə ba gwìn Yù *nii tē, v nə pın Moyizə nə, dè́n ba bıɣı. ³ Kv mē, sə á zilí ba nii, á ga tɔn kv tē mama, ba nə swìn á con nə.

† 22:44 22.44 Ka jə́n piú jizən vən nə yì dun bwálí.

Yá á nè dànà ká fwa, ndə ba tə fwa tə, ba nè ba kv tə, ba nè buri tə, nii nè twá yiri. ⁴ Kv yi, ndə ba nè vwe zila tə nè dù, ba tí ba kəni lià vaparan wa. Yá ba ga ba sèe, ba dwen tə yira də ba jifva tətə. ⁵ Ba fwa ba tətunεε mama, sə lià ma na ba. Kv mù nè pin, ba kəni Yu saga ba tóló* nè, nè à yèé ba vànà nè, tə nè dwə. Ba ganan nyanu yi nəwalan nəwalan, tə níé ga jə lulonə nəmanbii. ⁶ Də ba nè vèli diŋə bwálí nè, ba swə tətəŋi yíjää. Də ba nè vèli Zwifə-ba *jéré dii wa, ba swə dun gwələ yuu jáá. Ba swə, sə lià tu tia ba jun ba kanporu wa. ⁷ Ba ga swə, sə lià bon ba <karnyina-ba>. ⁸ Yá á mù, á dànà ká pa, ba ja aba, ba bon <karnyina-ba>, á mama tə nè yi nubia *Kərisə yiri, yá á karnyina də ga yi nədu tə yiri. ⁹ Á dànà ká bon liù mama tia yuu wa <à nyina>, á nyina nè yi nədu, á nè jə, wà tə, v nè wulə Yu *sàñ nè yiri. ¹⁰ Á dànà ká pa, ba bon aba <yáá tián>, á yáá tíú tə, á nè jə, nè yi nədu, v mù nè yi Kərisə, tə yiri. ¹¹ Á wa ləzwənfaru tə, v nè dwə ba duən tə, mε, sə v mù nè yà á tətunbiu. ¹² Liù tə, v nè zìn v tián, Yu wá mun kv tíú. Yá liù tə, v nè mun v tián, Yu wá zìn wá yi nè».

Yu nii yənu tián tə də Farizian-ba níé bələ tə yoo

(Marəkə 12.40; Likə 11.39-46, 52; 20.47)

¹³ Zwezi kúè swìn, v wú: «Lεε wá yí aba, *Zwifə-ba Yu nii *yənu tián-ba də *Farizian-ba,

* **23:5** 23.5 Saga nəmanbii tə ya Yu sagi tə wa púpúná nè wulə tə wa. Tə mù saga tə də lulonə nəmanbii tə yi, Zwifə-ba pià ba ma buri də, ba twá Yu zəni.

á nə yi níó bələ tíán tə yurí! Á cìgà là tə yáá nə, ba dàn ká zú Yu pàrì tə wa. Á tətə ba zwi, á ga ba yá á pín là tə, ba nə pìà ba zú nə, sə ba zú.

¹⁴ [Lεε wá yí aba, Yu nii yənu tíán-ba də Farızian-ba, á nə yi níó bələ tíán tə yurí! Á vırı kadənə wiən, á ga fwa yıjɔnı á ba zwèe ləzoni yáá con, sə á ma bırı də, á yi ləzwənzəɲə. Mə ku mù nə pın, Yu wá bürì á bürà, ɔ ga cùgù aba míámíán!]

¹⁵ Lεε wá yí aba, Yu nii yənu tíán-ba də Farızian-ba, á nə yi níó bələ tíán tə yurí! Á vəli muv tə də tia tə yuu mama, á ma pìà ladva tətə, ɔ nə wá sèe ɔ zú á Zwifə-ba *yıjɔncwəɲə tə wa. Yá á nə nı ku liù, á yáá pa, ɔ jì mən diè liù, nεε bələ ɔ doni aba.

¹⁶ Lεε wá yí aba, á mù ləzwənlilirən-ba! Á wú: «Liù nə twá Zwifə-ba Yu *diè tə yurí nə, ɔ ma dù, ku dūrè tə ba wá dé. Yá ku nə yi Yu diè síán tə yurí nə, ɔ ma dù, ku dūrè tə wàá wá, ku dé». ¹⁷ Ləyigi də lilirən-ba! Ku kwà nə jə funə ku doni ku don? Síán tə nə dwə naaa, nə à yèé Yu diè tə, ka nə pın, tə mù síán tə jì Yu nyiən, nə dwə? ¹⁸ Á tə kúv wú: «Liù nə nə twá Yu *jɔɲi kúrí tə nə, ɔ ma dù, ku dūrè tə wàrì wá ku dé. Yá ɔ nə nə twá də jɔɲi won tə nə, ku nə wulə jɔɲi kúrí tə yuu wa, ɔ ma dù, ku dūrè tə wàá wá ku dé». ¹⁹ Lilirən-ba! Ku kwà nə jə funə ku doni ku don? Jɔɲi won tə mù naaa, nə à yèé jɔɲi kúrí tə, ku nə pın, jɔɲi won tə yi Yu nyiən tə nə dwə? ²⁰ Liù tə, ɔ nə dùè jɔɲi kúrí tə, ɔ dùè də ku yuu wiən tə mama. ²¹ Liù tə, ɔ nə dùè də Yu diè tə, ɔ yi ɔ dùè də ka mù də Yu tə, ɔ nə wulə ka wa.

22 Liù tē, ɔ nə dùè dē Yɪ *sàń tē ɔ yɪ, ɔ dùè dē Yɪ padau tē, dē Yɪ tētē, ɔ nə jèò ku yuu wa.

23 Lɛɛ wá yí aba, Yɪ nii yənu tián-ba dē Farɪzɪan-ba, á nə yɪ níó bələ tián tē yɪrɪ! Á pɪn á fugə nii nyiən† Yɪ nə, dē ku nə swə, ku yɪ dənə wiən nəmanbii tētē. Yá á yáá ga təlɔ́ dē yìèn tē yoo nə dé lá, Yɪ nii tē nə bɪrɪ. Tē mù nə yɪ cígá dē ka dəri yinəgə zənzən dē ka twá Yɪ dē pùé nədu. Mə tē mù yà nə á mɛ, sə á tɔn, á ga kəni á yáá tē duən tē dē con. 24 Ləzwənlilirən-ba! Á loni bɔnbɔnɪ á nanywɪa wa. Yá á ga ləri nyɔgɔma mù puŋi!

25 Lɛɛ wá yí aba, Yɪ nii yənu tián-ba dē Farɪzɪan-ba, á nə yɪ níó bələ tián tē yɪrɪ! Á yáá sɪn wùrú zɔŋa dē zɔŋa kwa, yá tē waa ga sú dē ŋwìràn wiən dē á pusoni wokɔkwɪnan.

26 Farɪzɪan liliu! Dí yáá n sɪn wùrú zɔŋa tē waa tē. Yá ku kwa tē dē wá yà zəni.

27 Lɛɛ wá yí aba, Yɪ nii yənu tián-ba dē Farɪzɪan-ba, á nə yɪ níó bələ tián tē yɪrɪ! Á yɪ ndə ləbərə nə, ba nə pɪrɪ tē kwa zəni. Yá tē waa tē ga sú dē tɪga kurən dē wopɔpɔnan yiri mama. 28 Mə á dē yɪ nətu. Kàrá con, á yɪ cígá tián. Yá á waa con á yɪ níó bələ tián, á ga sú dē yokɔkwɪnan!»

Zwezi swìn càń tē yoo tē nə biàn

(Likə 11.47-51)

29 Zwezi kùò swìn, ɔ wú: «Lɛɛ wá yí aba, *Zwifə-ba Yɪ nii *yənu tián-ba dē *Farɪzɪan-ba,

† 23:23 23.23 Yɪ nii tē, ɔ nə pɪn Moyizə nə wa, Yɪ bɪrɪ, sə Zwifə-ba mama pa ba won mama fugə nii nyiən.

á nə yɪ níé bələ tíán tə yɪrɪ! Á lwè Yɪ nii *sùsùná tə ləbərə, á ga kwɛn là tə, ba nə yɪ cígá tíán, ləbərə. ³⁰ Yá á dàń swìn, á wú: «Kv nə yɪ nə yɪn lá nə nɪbara-ba máńá wa, nə yá bá sèe, nə twá ba nə, nə gv Yɪ nii sùsùná tə». ³¹ Kv mù tə yɪrɪ, á tətə bɪrɪ də, á yɪ ba tə, ba nə gva Yɪ nii sùsùná tə, dwíí tə là. ³² Kv mù nə pɪn, á dàná ká yá, á fwa kv tə, á nɪbara-ba tə nə dɪga kv dèń, ba fwa tə, á zwèe! ³³ Á nyɪn ndə dɪŋa nə, ndə dəkwaá dwíí nə! Kv yɪ á buŋa də, á wá twá nətə, á ma jén mən diè tə bərə tə yáá nə? ³⁴ Á cuga zəni! Kv mù nə pɪn, à wá tɔn Yɪ nii sùsùná də wɔbɔŋa tíán də Yɪ nii yənu tíán. Á wá gv ba duən, á paa ba duən daganan yuu wa. Á wá mà ba duən də də fɪfɪran Zwifə-ba *jéré dii tə wa. Yá á ga wá dɪŋa ba kwa, á ja twá á tɪfaran tə wa, á vələ. ³⁵ Kv nətɔ tə nə wá tɔn, sə kv pa Yɪ tɔtɔná tə mama gvɪrɪ tə ya á yuu zɪlɪ. Kv nə zɪgɪ cígá tíú Abelə nə, kv ja va Zakari, Baraswi biú tə, á nə gva Yɪ diè tə də Yɪ *jɔŋi kúrí tə tətəŋi wa. ³⁶ Cígá mama, à mù nə swìn kv á con: Ba là təntə mama gvɪrɪ tə càn tə wá tɔ á mù, zèn là tə yuu wa!»

*Zwezi kwi Zwerizalemə là tə yɪrɪ
(Likə 13.34-35; 19.41-44)*

³⁷ Zwezi kúv swìn, v wú: «*Zwerizalemə tíán-ba, Zwerizalemə tíán-ba! Á mù là tə, á nə gvɪ Yɪ nii *sùsùná tə, á ga dɪlɪ ba tə, Yɪ nə tɔn á con, də kapana! Nɛɛ bagalɪ nə à sóní, sə à kə aba à səpuni nə, ndə cèrú nə yáá kə kv cəbii kv vànà dèń nə, yá á ga wà kv sèe! ³⁸ Á nəŋə,

Yuu dɔgv ɔ *diè tɔ, ka nə wulə á con, míámíán.
³⁹ Yá dɔ kv mama, à mù nə swìn kv á con: Kv
 nə me síún nə, á kúv bá na nə, kv ja vɛlɔ, á nə
 wá swìn, á wú: «Yuu wá fwa zəni liù tɔ yira, ɔ nə
 biàn *Yuu-Tiu yiri yuu wa!» »

24

Zwezi swìn Yuu diè tɔ cɔna yoo
 (Marəkə 13.1-2; Likə 21.5-6)

¹ Kv kwa nə, Zwezi nan *Zwifə-ba Yuu *diè tɔ
 wa, ɔ virí. Kv máǵá tɔ wa, ɔ karɓia tɔ fàrú ba yí
 ɔ yira, sə ba pa ɔ ywán Yuu diè tɔ nə lwè nɛtv.
² Zwezi dàn swìn, ɔ wú: «Á ba kv nɛtv tɔ na?
 Cígá mama, à mù nə swìn kv á con: Kapan nədv
 tɛtɛ bá ga yəbɛ, kv nə wá pən kv don yuu wa.
 Tɔ mama míámíán wá lwá tia».

Talikwa máǵá tɔ yoo
 (Marəkə 13.3-13; Likə 21.7-19; Matie 10.17-22)

³ Kv kwa nə, Zwezi nə jèé *oliviye tìán paan
 yuu wa, ɔ karɓia tɔ fàrú ba yí ɔ yira, ba mù dɔ
 wá cici. Ba taa ɔ yira ba bwe wá, ba wú: «Biri
 nəba máǵá tɔ, kv yoo tɔ nə wá tvn, dɔ mɛmɛnan,
 tɔ nə wá biri nəba dɔ, n pí n biàn dɔ lɔv zaɗv
 máǵá yí». ⁴ Zwezi le ba, ɔ wú: «Á cia á tìán
 nə, sə liù mama dàn ká gɛgarɩ aba. ⁵ Lià zənzən
 wá ja à yiri, ba bà. Ba liù mama ga wá swìn, ɔ
 wú: «Á mù nə yi *Kərisə». Yá ba ga wá gɛgarɩ lià
 zənzən. ⁶ Á wá dí yáá, á nì kùv yoo dɔ kv bwəlɔ.
 Yá á tɔ kúv wá nì dɔ, kùv tɔ yí. Á dànà ká pa fən
 ja aba. Kv me, sə kv nɛtv tɔ yí. Yá kv tà lɔv zaɗv
 máǵá nə yí. ⁷ Dwíé tɔ lɔv mama wa wá ta tɔ zɛgɩ

duən nə. Yá payuu wá ta ku zıgı ku don payuu nə. Niən də tia səsəgu wá yà bwálá kapupu nə. ⁸ Tə mù yìèn təntə mama wá yà, ndə kan pùè təntən yıŋa nə, ɔ lɔrɪ máná wa.

⁹ Yá læzoni wá pa, ba ja aba, ba kə càn wa, ba ga wá gu aba. Lìà mama míámíán wá dún aba à mù yıɪ. ¹⁰ Ku mù máná təntə wa, là zənzən wá pìí, ba yá nə. Ba wá gwın duən dèń, ba ga wá dún duən. ¹¹ Kunkun nii sùsùnà zənzən wá nan, ba ga wá gıgarı là zənzən. ¹² Yokukwınan wá sú tia, ku pa lakapupu sonu fu ku mun. ¹³ Yá liù tə, ɔ nə jın pínú wuuu, ɔ dən ká pìí ɔ kə ɔ kwa, ɔ va ɔ gúrí, ɔ wá na mu, ku nə ba zwèe Yı con. ¹⁴ Ba wá kàrì suywánú tə, ku nə bırı, Yı nə wá dé ɔ pàrì tə nətɔ, là yuu wa. Luv mama wa, ba wá bırı ku là tə mama nə, sə ba ni ku. Ku kwa nə, luv dən wá zàn».

Wokukwıɔn tə, Yı nə zɔnı yoo
(*Marəkə 13.14-23; Likə 21.20-24*)

¹⁵ Zwezi kúè swın, ɔ wú: «Á wá na ku tə, ba nə ma boŋə «wokukwıɔn» tə, ku nə cògà. Yı nii *sùsùnə Daniyelə swın ku yoo də, ku wá jèń *Zwifə-ba Yı *dìè tə wa. (Sə liù tə, ɔ nə kàrì, zùrì ɔ yıɪ!) ¹⁶ Ku máná tə wa, sə là tə, ba nə wá yà Zwıde nagwanaa con, dəri ba dı pɛɛn. ¹⁷ Liù tə, ɔ nə wá yà dəyuu wa, kúè dən ká cú, ɔ tı ɔ dìè wiən, ɔ ja vií. ¹⁸ Yá liù tə də, ɔ nə wá yà kárá wa, dən ká pìí ɔ va sán, sə ɔ tı ɔ gànə don. ¹⁹ Ku wá yà læ máná təntə wa, ku pa kana tə nə, ba nə jə pwií, də ba tə nə, bıa nə nɔwà ba nyɔnı nə! ²⁰ Á lòrì Yı, sə á dərı tə dən ká ya waran máná wa, nə à yèé Zwifə-ba *sìè dıɪn nə, ²¹ ku máná

təntə càn tə nə ba don ja yiri. Tə yiri wà lá yin luv nə jèh̄n̄ k̄u j̄jū mama, k̄u ja bà k̄u yí zèn. Yá tə yiri don də ga bá yà lá, abada. ²² K̄u nə tà Ȳu p̄in̄ nii, sə tə mán̄á tə p̄wà̀rì ka mun yiri, liù yà bá yà lá v̄ na mu, k̄u nə ba zwèē Ȳu con. Yá tə mán̄á tə dà̀n̄ f̄ba ka mun lià tə yiri, Ȳu nə kúrí.

²³ Liù dà̀n̄ nə swìn á con, v̄ wú: «Á ywà̀n̄á, *K̄erisə wulə yəbə!» Nə à yèé: «U wulə lá con!» Á dà̀n̄á ká sèē k̄u tíú̄ nii. ²⁴ K̄unk̄un̄ K̄erisə-ba də k̄unk̄un̄ nii s̄s̄s̄n̄á wá bà. Ba wá tun̄ yikunu diàn̄ m̄im̄inan̄ nə dáá də yom̄lan, sə ba ma ḡiḡarì lià tə tətə, Ȳu nə kúrí tə. Də k̄u nə wàá, sə ba li ba Ȳu con. ²⁵ Á c̄oga zəni! À mù nə dí yáá, à swìn k̄u á con nə.

²⁶ Də liù nə swìn á con nə, v̄ wú: «Á n̄ə̄n̄ə, v̄ wulə kas̄ō lanworu wa!» Á dà̀n̄á ká va lá nə! Nə à yèé liù nə swìn á con nə, v̄ wú: «Á n̄ə̄n̄ə, v̄ sègè̄ diè wa!» Á dà̀n̄á ká sèē k̄u tíú̄ nii. ²⁷ Ndə dwà p̄ip̄ilv̄ nə yáá p̄ir̄v̄ lanworu, k̄u z̄iḡi ȳu yip̄ian, k̄u ja va ȳu yizw̄ia tə, mə n̄ətv̄ *Ləzwənə-Biu* tə wá p̄iī v̄ bà. ²⁸ K̄u wá yà, ndə k̄u nə swìn, k̄u wú: «Bwá́lí tə nə wot̄iḡv̄ nə wulə, dilən̄ yáá kun̄ duən̄ nə lá.»

*N̄ətv̄ Ləzwənə-Biu tə wá p̄iī v̄ bà t̄ia yuu wa
(Marəkə 13.24-27; Likə 21.25-28)*

²⁹ Zwezi kùv̄ swìn, v̄ wú: «K̄u mán̄á təntə càn tə kwa nə, ȳicav̄ tə wá j̄i yikunu. Cànà tə kùv̄ bá ja poni. Kac̄ilacə wá nan̄ lanworu wa, tə tv̄. Yá diàn̄ tə, tə nə wulə lanworu tə wa də wá gugurə. ³⁰ K̄u kwa nə, m̄im̄inv̄ wá nan̄ lanworu wa, k̄u

* **24:27** 24.27 Zwezi ȳi v̄ tətə yoo nə v̄ swìn.

nə biri *Ləzwənə-Biu† túrí tē. Tia yuu ləzoni mama dān wá bubwi, ba wá na Ləzwənə-Biu tē bakwan tē wa, də ɔ biàn də diàn də dun, tē nə dáá. ³¹ Nabwana kori nəfaru wá wúrú. Yá ɔ ga wá tun ɔ *malike tē tia sapanan bania tē mama nə. Tē wá kē lià tē, ɔ nə kúrí tē me duən nə».

Zwezi kàrì kapırv yoo
(*Marəkə 13.28-31; Likə 21.29-33*)

³² Zwezi kùò swìn, ɔ wú: «Á nəjə, yoo tē, à nə pià, sə à twá kapırv tē kàrà tē, nə à swìn: Máná tē nə, ku nəe tē nə yi wabwalan, yá ku ga twè vuran, á yèə də, sii bwələ. ³³ Ku nətu tē pià ku biri də, á dān nə ni tē mù wiən tē də tē yí, á me, sə á lwarı də, yoo tē bwələ, sə ku tun. ³⁴ Cígá mama, à mù nə swìn ku á con: Ku yoo təntə wá tun, də zèn lià tē mama, ba nə wulə tia yuu wa, tē wà ti, ba zwèe. ³⁵ Lanworu də tia me wá jén, yá à sùràn tē mù bá jén, abada!»

Yı cıci nə yèə luv zanv máná
(*Marəkə 13.32-37; Likə 17.26-30, 34-36*)

³⁶ Zwezi kùò swìn, ɔ wú: «Liù mama yèrì dun tē, nə à yèə máná tē, yìèn təntə nə wá tun. *Malike tē Yı *sàñ nə, də Yı-Biu‡ tē tətə yèrì ku. À nyına Yı cıci nə yèə ku. ³⁷ Máná tē *Ləzwənə-Biu§ tē nə wá piı ɔ bà, yìèn tē wá yà, ndə tē nə yın nətu Nowe máná tē wa. ³⁸ Ku yi nətu, máná təntə wa, də dwà nəfaru tē, tē nə wà twi. Ku máná tē wa, lià tē yà dó, ba nywìn, ba swe duən

† **24:30** 24.30 Zwezi yi ɔ tətə yoo nə ɔ swìn. ‡ **24:36** 24.36 Zwezi yi ɔ tətə yoo nə ɔ swìn. § **24:37** 24.37 Zwezi yi ɔ tətə yoo nə ɔ swìn.

nə, də ba swe ba bwìi lià yuu wa, ku ja va dɔn tə, Nowe nə zva níá yuu bori nəfarv tə wa. ³⁹ Ba wà yoo mama bèéé, ku ja va ku yí máǵá tə, dwà nəfarv tə nə twi, ku pèe ba mama.

Mə ku wá yà nətɔ də Ləzwənə-Biu tə nə wá pií v bà. ⁴⁰ Ku máǵá tə wa, bara bələ wá yà kárí wa. Yı wá tì v don, v ga yá v don lá. ⁴¹ Kana bələ wá gà mun duən nə, nɔɔ yuu wa. Yı wá tì v don, v ga yá v don lá. ⁴² Á dànà ká dwèe, á nə yèrì máǵá tə, á *Yuu-Tiu tə nə wá bà yırı. ⁴³ Á cuga ku tə zəni: Də diè tíú yà nə yèé máǵá tə, ɲwìàn nə wá bà tɪtɪn nə, v bá dwèe. Yá v ga bá yá, sə ɲwìàn tə kén v diè tə, v zv ka wa. ⁴⁴ Mə ku mù nə pɪn, á də kənə á sírí, Ləzwənə-Biu tə nə wá bà máǵá tə wa, á nə ba buɲa yırı».

Tɔtɔnzəɲu də tɔtɔnkɔkwɪɔn yoo
(*Likə 12.42-48*)

⁴⁵ Zwezi kùè swìn, v wú: «Wàà dàn nə yı ku mù tùtùnù təntə, v nə sèe nii də pùé nədɔ, v ga cì v tiàn nə, v yuu tíú nə pɪn wá cwəɲə, sə v ywàń tùtùnà tə duən tə yuu, sə v pa ba wodiu, máǵá tə nə, ku nə mɛ? ⁴⁶ Ku tùtùnù təntə wá yà pupwən wa, də yuu tíú tə ka pií ka bà diè wa nə, v nə yí wá, də v wulə ku tɔtɔɲi tə wa! ⁴⁷ Cígá mama, à mù nə swìn ku á con: Yuu tíú tə wá pa wá cwəɲə, sə v ywàń v wiən tə mama yuu. ⁴⁸ Yá də ku mù tùtùnù təntə nə yı lakɔkwɪɔn, v wá swìn v waa con, v wú: «À yuu tíú tə dání, v bá bà síún». ⁴⁹ Yá v ga zàn, v tɔ v duən tùtùnà tə yuu wa, v mà ba, v ga zv diɲu də sanyɔra wa, v mù də sanyɔra tə duən. ⁵⁰ Ku mù nə wá pa, v

yuu tíú tē wá bà dɪn don nē, ɔ dī ɔ yuu, máǵá tē wa, ɔ nē ba wá dànì. ⁵¹ Ʋ dàn wá kē ku tótònù tēntē càn wa zēnzēn. Yá ɔ ga wá pa, ɔ tì níé bēlē tìán tori, bwálí tēntē nē, ɔ nē wá bubwi, ɔ ga dɪɲa ɔ jɪfwɪ ɔ fɪfaga».

25

Kacian fugə zwansisara
(*Matie 24.42-44; Likə 12.35-40; 13.25-28; Apokalisə 3.1-5; 19.6-9*)

¹ Zwezi kúò swìn, ɔ wú: «Yɪ pàrì tē kúò wá yà ndə kacian fugə nē, ba tì ba cànán ba nan, sē ba jérí bēɛ don, ɔ nē pìà, sē ɔ vwa ɔ kan fúru. ² Ba wa kacian bonu yà yɪ ləyigi, ba bonu tē duən dē ga yɪ wɔbɔnyɪna tē. ³ Ba tē, ba nē yɪ ləyərən tē, tì ba cànán tē, ba ga wà nuga tì, sē ba ma cì ba tìán nē. ⁴ Yá ba tē mù, ba nē yɪ wɔbɔnyɪna tē, tì nuga kunkoli dē ba cànán.

⁵ Bēɛ tē dàn nē dání, ɔ ba twi, kacian fugə tē mama twá duən, ba dwè. ⁶ Tɪa nē gwəɲə ka tàrà máǵá wa, kori bubwi, ku wú: «Á nēɲə, fúru bēɛ tē nē! Á naɲa, á va á jérí wá!» ⁷ Kacian tē dàn ma wùrù ba zàn, ba wulə ba kwɛn ba cànán. ⁸ Ba wa ləyərən tē swìn ba wɔbɔnyɪna tē con, ba wú: «Á pɪan nēba á nuga tē mancɪn, nē cànán tē nē wulə tē dəɲi yɪrɪ. ⁹ Ba wɔbɔnyɪna tē ma swìn, ba wú: «Abada, ku wàrì, ka nē bá yí nē mù, dē á mama kənu yɪrɪ. Á vələ, á yè yəə wa!» ¹⁰ Ba dàn ma kēɛn ba va, sē ba yè nuga tē. Ku máǵá tēntē wa, fúru bēɛ tē twi, ɔ yí, ba tē bonu tē, ba nē ken ba sírí ba zwè, ba dànì wà tē. Ba twá ɔ nē, ba zɔ fúru diè tē wa, sē ba dé fúru dɪɲə tē.

Yá liù ga tagu mimii tə. ¹¹ Ku kwa nə, kacian tə duən tə twi, ba yí, ba ga bubwi, ba wú: «Yuu tíú, yuu tíú, súrí mimii tə, sə nə zu!» ¹² Yá fúru bæe tə le, v wú: «Cígá mama, à mù nə swìn ku á con: À yèrì aba!» »

¹³ Zwezi dàń ma súrí lá nə, v wú: «Á dàna ká dwèe, á nə yèrì diun tə, nə à yèé máńá tə, *Ləzwənə-Biu* tə nə wá pií v bà».

*Tùtùna batwa duən zwansisara
(Likə 19.11-27)*

¹⁴ Zwezi kùd swìn, v wú: «Yu pàrì tə kùd yi, ndə bæe don nə pià, v va cwəŋə. U dàń ma bon v tùtùna, v ti v jɔ, v pa ba. ¹⁵ U pin sían səbikulan† bonu v don nə, v pa sían səbikulan bələ v don də nə, v ga pa sían səbikulv nədu talikwa liù tə nə. Ba liù mama jon ku tə nə me v diàn. U dàń ga vií. ¹⁶ Tùtùnù tə, v nə ni sían səbikulan bonu tə, vèli lala v yolu də ku səbiu tə, v na sían səbikulan bonu duən, v súrí lá nə. ¹⁷ U tə də, v nə ni sían səbikulan bələ tə, də fwa nətu, v də ga na sían səbikulan bələ duən, v súrí. ¹⁸ Yá v tə, v nə ni sían səbikulv nədu tə, tíú vèli v kù buu tia, v sègè v yuu tíú səbiu tə lá.

¹⁹ Ku nə díán díán, tùtùna tə yuu tíú pií, v bà. U dàń ken v tùtùna tə duən nə, sə v jén, bæeəe nə ba fwa də v səbiu tə. ²⁰ U tə, v nə ni sían səbikulan bonu tə fàru v yí v yira, v ga biri wá sían səbikulan bonu tə duən tə, v nə ni v súrí lá tə, v ga wú: «Yuu tíú, n yà pin nə sían səbikulan

* **25:13** 25.13 Zwezi yi v tətə yoo nə v swìn. † **25:15** 25.15 Sían səbikulv nədu yi yituri mùrò hardv (6 000) tətəŋi ŋwírán.

bonu. Nèń, tē bonu duēn nē, à nı à súrı lá nē. ²¹ U yuu tíú ma swìn v con, v wú: «Kv ziēn, n yı tvtúnzənu, n ga sēe à nii dē pùē nēdv. N tɔŋa zəni wiēn tē wa, tē nē ba funə jə zənzən. Kv mù tē yıri, à dāń wá pa n ywāń wiēn tē yuu wa, tē nē jə funə zənzən. Bàá, n ga yà pupwən wa dē nē». ²² Tùtùnù tē, v nē nı sían səbikulan bələ tē dē fàrú v yı, v dē ga wú: «Yuu tíú, n yà pın nē sían səbikulan bələ. Nèń, tē bələ duēn nē, à nı à súrı lá nē.» ²³ U yuu tíú ma swìn v con, v wú: «Kv ziēn, n yı tvtúnzənu, n ga sēe à nii dē pùē nēdv. N tɔŋa zəni wiēn tē wa, tē nē ba funə jə zənzən. Kv mù tē yıri, à dāń wá pa n ywāń wiēn tē yuu wa, tē nē jə funə zənzən. Bàá, n ga yà pupwən wa dē nē».

²⁴ Kv kwa nē, tùtùnù tē, v nē nı sían səbikulv nēdv tē dē fàrú v yı, v ga wú: «Yuu tíú, à yà yèé dē, n yı liù tē, n yoo nē dà. N yàá za bwálı tē nē, n nē wà dwı. N ganı bwálı tē nē, n nē wà wobıa mí. ²⁵ Fən jın nē, yá à vėli à kù tıa, à sègè n səbiu tē lá. Nèń, n səbiu tē nē, n jon». ²⁶ U yuu tíú ma swìn v con, v wú: «Tvtúnkukwıun! Yayınyıan! N yèé dē, à za bwálı tē nē, à nē wà dwı. À ganı bwálı tē nē, à nē wà wobıa mí. ²⁷ Kv nē yı nētv tē, n yà wá tún à səbiu tē səbiu daka wa. Yá à túrı tē wa nē, à yà wá jon à səbiu tē dē kv yuu nywarı». ²⁸ Yuu tíú tē dāń ma swìn v lià tē con, v wú: «Á jonə sían səbikulv nēdv tē v con, á pa liù tē nē jə sían səbikulan fugə tē nē. ²⁹ Ba wá pa liù tē nē, v nē jə, yá kv tíú wá yà jıjə tíú. Yá liù tē, v nē ba jə, ba wá jon mancın tē dē, v nē jə. ³⁰ Kv mù tvtúnkukwıun təntə, á dıla wá

kàrá wa yikunu tē wa. Ku bwálí tēntē wa, v wá bubwi, v ga dɪŋa v jɪfwɪ v fɪfaga.»

Bùrà bùrì dɪn tē yoo

(Zwan 5.22, 27-29; Apokalisē 20.11-15)

³¹ Zwezi kùbò swìn, v wú: «Máná tē nē, *Ləzwənə-Biu† tē nē wá bà dē v dun dē v *malike tē mama, v wá jèñ v dun padav tē yuu wa. ³² Luv dwíé tē mama wá kun duən nē v yáá con. Yá v dàñ wá pwèe lià tē duən wa, ndē payɪrv nē pwèe pee dē bùní duən wa. ³³ V wá kē pee tē v jɪzən§ nē, v ga kē bùní tē dē v jɪgwíe nē. ³⁴ V mù piú tē dàñ wá swìn ba tē con, ba nē wulə v jɪzən nē, v wú: «Á mù lià tē, à nyɪna Yɪ nē pià, sē v fwa zəni á yɪra, á biàn, á tɪnɪ Yɪ pàrì tē. Yɪ kwən ku v tún lá nē, sē v pa aba, luv nē fwa máná tē wa. ³⁵ Niən jɪn nē, yá á ga pa nē wodiu. Nanyvni jɪn nē, yá á ga pa nē níá, à nyv. À yɪn vee, yá á ga ja nē, á kē á con. ³⁶ À yɪn yatanwala tíú, yá á ga pa nē gànù, à zv. À yɪn yayɪŋv, yá á ga ywarɪ nē. À yɪn bàn diè wa, yá á twi á na nē».

³⁷ Cígá tián tē dàñ wá le wá, ba wú: «Yuu-Tiu, máná kwà wa nē, nē nɪ mú dē niən jə, nē ga pa mú wodiu, n dé. Nē à yèé dē nanyvni jə, nē ga pa mú níá, n nyv? ³⁸ Máná kwà wa nē, nē jɪn mú, nē kē nē con nē, dē n yɪ vee, yá nē ga zv mú gànù, dē n yɪ yatanwala? ³⁹ Máná kwà wa nē, nē nɪ mú dē n yì, nē à yèé dē n wulə bàn diè wa, nē ga va nē na mú?» ⁴⁰ V mù piú tē dàñ

† 25:31 25.31 Zwezi yɪ v tətē yoo nē v swìn. § 25:33 25.33 Ka jèñ piú jɪzən vàn nē yɪ dun bwálí.

wá le ba, v wú: «Cígá mama, à mù nè swìn ku á con: Nεε tε mama, á yà nè fwa ku à nubiu tε nεδv yira, v nè swε v yi ba mε labwanv dε tεtε, ku yi à mù yira nè, á fwa ku.»

⁴¹ Ku kwa nè, v mù pìú tε wá swìn ba tε con nè, ba nè wulε v jigwiε nè, v wú: «Á fàrà, á nan kwa à yira! Á mù là tε, Yu nè ziri, v kε á nè, á vεlε mèn tε wa, tε nè ba dεηε, tε nè kwen tε tégó lá nè tε pa *Sitana dε v malike nè! ⁴² Nièn jin nè, yá á ga wà nè pin à dé, nanyvni jin nè, á ga wà nè pin à nyv. ⁴³ À yin vee, á ga wà nè jin, á kε á con. À yin yatanwala tíú, á ga wà nè gànò pin à zv. À yin yayiv, à yi bàn diè wa, á ga wà nè ni. ⁴⁴ Ba dε kúv wá le, ba wú: «Yuu-Tiu, máηá kwà wa nè, nè ni mú dε nièn jε, nè à yèé dε nanyvni jε, nè à yèé dε n yi vee, nè à yèé dε n yi yatanwala, nè à yèé dε n yi yayiv, nè à yèé dε n wulε bàn diè wa. Yá nè ga wà mú san?» ⁴⁵ V mù pìú tε wá le ba, v wú: «Cígá mama, à mù nè swìn ku á con: Nεε tε mama, á nè wà ku fwa liù nεδv yira, v nè swε v yi labwanv dε, ku yi à mù yira nè, á wà ku fwa. ⁴⁶ Ba mù dàn wá va cà n bwálí nè, tε nè ba zwèe. Yá cígá tiàn tε wá na mu tε, ku nè ba zwèe Yu con.»

26

Lìà vuvv, sε ba gv Zwezi

(Marəkε 14.1-2; Likε 22.1-2; Zwan 11.47-53)

¹ Máηá tε wa, Zwezi nè fwa v kà rì tε mama, v zwèe, v swìn v karbia tε con, v wú: ² «Á yèé dε, ku ga dian bεlε, sε *Pakε cà nà dé. Ba wá

twá cànà tǝntǝ nǝ, ba ma ja *Lǝzwǝnǝ-Biu* tǝ, ba pa, sǝ ba paa wá dagarv yuu wa, sǝ v tǝ».

³ *Zwifǝ-ba Yǝ *jǝŋwana yun tǝán dǝ ba *nǝkwǝna dǝn kun duǝn nǝ Kayifǝ Yǝ jǝŋwana yun tǝán nǝkwǝa dǝwoo wa. ⁴ Ba vuvu ba kǝ duǝn nǝ, sǝ ba tun yǝá swǝan, ba ja Zwezi, ba gv. ⁵ Ba swǝn, ba wú: «Nǝ wǝ mǝ, sǝ nǝ ja wá cànà tǝ mǝnǝ wa, sǝ gurǝgurǝ dǝn kǝ zǝn laluv tǝ tǝtǝŋi wa».

Kan don lwá tǝralǝ Zwezi yuu wa

(Marǝkǝ 14.3-9; Likǝ 7.36-50; Zwan 12.1-8)

⁶ Zwezi yǝ wulǝ Betani nǝ, Simon tǝ, v yǝ nǝ yǝ dayarv, diǝ wa. ⁷ Kan don fǝrú v yǝ v yǝra. U yǝ jǝ pùd kapan kunkoli, ba nǝ boŋǝ «alǝbatǝru». Kv nii yǝ súǝ dǝ tǝralǝ nuga, kv kwǝnǝ nǝ dáá. U lwá kv mù tǝralǝ nuga tǝntǝ Zwezi yuu wa dǝ mǝnǝ tǝ, ba nǝ wulǝ ba dǝ.

⁸ Mǝnǝ tǝ wa, Zwezi karǝa tǝ nǝ nǝ kv mù tǝntǝ, kv wǝ ywǝnǝ yǝ kv pa ba, ba ga swǝn duǝn con, ba wú: «Bǝǝǝ nǝ pǝn, v ma cùgù wofarv kv tǝ? ⁹ Ba yǝ wǝá kv tǝralǝ nuga tǝ ba yoli sǝbifarv. Yǝ ba ga pǝn sǝbiu tǝ zura nǝ». ¹⁰ Zwezi dǝn lwarǝ dǝ, kv yǝ nǝtv nǝ ba swǝn, v ga swǝn ba con, v wú: «Bǝǝǝ yǝri nǝ á ma cùgǝ kan tǝ pùǝ nǝ? Kv tǝ, v nǝ tun v pa nǝ, kv zǝn. ¹¹ Zura wulǝ dǝ aba mǝnǝ mama. Yǝ à mù ga bá ya dǝ aba mǝnǝ mama. ¹² Kan tǝ lwá tǝralǝ nuga tǝ à yǝra, sǝ v ma kwǝn nǝ à lǝbǝri wa. ¹³ Cǝgǝ mama, à mù nǝ swǝn kv á con: Bwǝlǝ tǝ mama wa, ba nǝ wá swǝn kv svywǝnǝ tǝntǝ, luv mama wa, ba

* 26:2 26.2 Zwezi yǝ v tǝtǝ yoo nǝ v swǝn.

wá man ku tē, kan wà tē nē tun, sē ba ma wá līi v nē».

*Zwidasē ken sírí, sē v ja Zwezi v pa v dv̄ŋa nē
(Marəkə 14.10-11; Likə 22.3-6)*

¹⁴ Zwezi karb̄ia fugə bələ tē wa lad̄va don, ba nē ma boŋə Zwidasē Yisəkariyotə, v̄eli v yí *Zwifə-ba Ȳu *jonwana yun tián tē. ¹⁵ U v̄eli v sw̄in ba con, v wú: «Bèèè nē á wá pa nē, dē à nē ken Zwezi á jìàn wa?» Ba dàñ ma gálà c̄uŋa s̄ebikulan fitwa, ba pa wá. ¹⁶ Ku nē z̄iḡi ku mánjá t̄əntə nē, Zwidasē dàñ yà p̄ià cwəŋə n̄əzəŋu, sē v ma kə Zwezi ba jìàn wa.

*Zwezi dē v karb̄ia tē dé Pakə cànà wodiū
(Marəkə 14.12-21; Likə 22.7-14, 21-23; Zwan
13.21-30)*

¹⁷ Ku ȳi cànà tē d̄un tē nē, *Zwifə-ba dé dipen tē, ku nē ba sabwar̄i k̄əni. Ku t̄əntən d̄un tē nē, Zwezi karb̄ia tē twi, ba bwe wá, ba wú: «Ȳèn nē n p̄ià, sē nē tan̄i *Pakə cànà wodiū tē?» ¹⁸ Zwezi dàñ ma sw̄in ba con, v wú: «Á v̄ələ tiu tē wa, liù don con, á sw̄in ku tíú con, dē karnȳna wú: «Á t̄ian mánjá yí. Ku ȳi n mù bwálí nē nē, à wá dé Pakə cànà tē dē à karb̄ia tē.» ¹⁹ Karb̄ia tē fwa ku tē, Zwezi nē p̄in n̄ii, sē ba fwa. Ba tuŋa, ba ga tan̄i Pakə wodiū tē.

²⁰ Mánjá tē d̄əd̄əni nē yí, Zwezi dē v karb̄ia fugə bələ tē dàñ twi, ba j̄əñ duən nē, ba wulə ba dé. ²¹ Mánjá tē wa, ba nē wulə ba dé, Zwezi sw̄in, v wú: «Cígá mama, à mù nē sw̄in ku á con: Á liù don wá ja nē v pa». ²² Karb̄ia tē pw̄ií c̄əḡù z̄ənz̄ən. Ba dàñ ma bwe wá lad̄v lad̄v, ba wú: «*Ȳuu-Tiu, ku ya à mù, naaa?» ²³ Zwezi ma le, v

wú: «Liù tē, v nē kuli v dipen tē dē nē zɔŋa tē wa, mē kv tíú nē wá ja nē v pa. ²⁴ *Ləzwənə-Biu† tē wá ti, ndē kv nē púpúní Yui sagi tē wa nēv. Yá kv dàń wá yà càn kv pa liù tēntē nē, v nē wá ja Ləzwənə-Biu tē, v pa. Ba yà nē wà kv bæ tē lɔri, kv yà kəkwa!» ²⁵ Zwidasē, v mù liù tē, v nē wá ja Zwezi, v pa tē swìn, v wú: «Karnyina, kv yi à mù, naaa?» Zwezi ma le, v wú: «Mē kv nē n swìn, n mù nē!»

Yuu-Tiu nimarv wodiu tē yoo

(Marəkə 14.22-26; Likə 22.14-20; 1 Korəntə tián 11.23-25)

²⁶ Máná tē wa, Zwezi dē v karbia nē wulə ba dó, Zwezi tì dipen, v kə Yui lèèèe kv yiri. Kv kwa nē, v fua fua kv, v tì v pa v karbia tē nē, v ga swìn ba con, v wú: «Á jɔŋə kv tē, á dó! Kv yi à yira tē nē». ²⁷ Kv kwa nē, v tì diven wùrú zɔŋa, v kə Yui lèèèe ka yiri. Kv kwa nē, v tì ka, v pa ba, v ga wú: «Á mama tē nywian diven tē! ²⁸ Cígá, kv tē yi à mù jana nē. Jana tēntē nē biri á dē Yui *nimarv tē. Jana tēntē nē wá nan lià zənzən yiri, sē Yui kwen ba cuna v li v mù dē ba pwərə wa. ²⁹ À mù nē swìn kv á con: Kv nē mē zən, à kùd bá nyv diven kv tē, kv ja vələ dɔn tē, à nē kùd wá nyv kv dē aba à nyina Yui *sàń nē».

³⁰ Ba nun cànà tē nuŋi. Kv kwa nē, ba dàń ga pèe duən, ba va *oliviye tián paan tē yuu wa.

Zwezi biri dē, Piyerə wá swìn dē, v yèrì wá

(Marəkə 14.27-31; Likə 22.31-34; Zwan 13.36-38)

† 26:24 26.24 Zwezi yi v tətə yoo nē v swìn.

³¹ Zwezi dàń ma swìn v karbia tē con nē, v wú: «Á mama wá vi nē á dugv titin kv tē tētē nē. Kv púpúní Yü sagi tē wa, kv wú: «Á wá gv payirv tē, yá v pee tē wá laga duēn yáá nē.» ³² Zwezi ma kúv swìn, v wú: «Yá máńá tē wa, à nē wá pìí à bwin à nan, kv kwa nē, à wá va à dīān aba Galile nagwanaa wa». ³³ Piyerē ma swìn, v wú: «Ba duēn tē mama nē wá vi mú ba dugv, à mù bá mú vi à dugv, abada». ³⁴ Zwezi ma le wá, v wú: «Cígá mama, à mù nē swìn kv n con: Zēn titin kv tē tētē mama, dē cēbv tē wà kwi, n wá ten nēē batwa dē, n yèrì nē». ³⁵ Piyerē ma le wá, v wú: «Á bá ten mama dē, à yèrì mú, dē kv nē swē kv yi, à wá ti dē mú». U karbia tē duēn tē dē swìn kv mù yoo nēdv tētē.

Zwezi jvn Yü Zwesemane nē

(Marəkə 14.32-42; Likə 22.39-46; Zwan 18.1; Ebərē-ba 5.7-8)

³⁶ Zwezi dē v karbia tē dàń vèli ba yí bwálí don, ba bońē «Zwesemane». U dàń ma swìn ba con, v wú: «Á jənē yēbē, dē à vèlē yáá, sē à jvn Yü». ³⁷ U dàń ma ja Piyerē dē Zebede† bia bēlē tē, v kē v kwa. Yá pucvni nēfarv wulē kv zwī wá. ³⁸ U dàń ma swìn ba con, v wú: «Tian pucvni súé nē. Á jənē yēbē, á dānà ká dwēē, ndē à nē ba dwēē nētū».

³⁹ U dàń ma va yáá mancīn, v tv tia v yáá yuu, v ga lòrì Yü, v wú: «Á nyīna, dē kv nē wàá kv tūńa, sē n twiēn n lī yacara tē tē, n yá nē. Kv nē tà, sē kv twá, ndē à mù nē nē pìà nētū. Yá

† 26:37 26.37 Zebede bia bēlē tē nē ya Zwakē dē Zwan.

ku dân me, sə ku yà, ndə n mù nə nə swə nətɔ». ⁴⁰ Ku kwa nə, ɔ pɪ́ ɔ bà ɔ karɓia batwa tɛ con, yá ɔ nɪ dɛ, ba dwèe. U ma swìn Piyerə con, ɔ wú: «Á wà wàní, sə á sùrí á yíá á yà dɛ nə lugu nɛdɔ dɛ tɛtɛ? ⁴¹ Á sùré á yíá, á ga lòrì Yɪ, sə ɔ san aba, sə *Sɪtana dân ká wàní aba, ɔ dódón, sə ɔ yigu ɔ pa á tɔn yokɔkwɪɔn. Ləzwənə pubɔŋa mù yàá pià, sə ku fwa zəni, yá ɔ yɪra tɛ ga ba diàn jə ku fwa ku».

⁴² U ma kúù pɪ́ ɔ va nəe bələ nii nə, ɔ tɛ kúù lòrì Yɪ, ɔ wú: «À nyɪna, dɛ yacara tɛ nə wàrì tɛ lɛ, dɛ à nə wà tɛ dí, sə n mù puswənə tɛ nə tɔn!»

⁴³ U ma kúù pɪ́ ɔ bà ɔ karɓia tɛ con, yá ɔ kúù nɪ dɛ, ba dwèe, ba wàrì ba yíá ba sùrí, dwɪan tɛ yɪrɪ. ⁴⁴ Zwezi ma kúù lɛ, ɔ yá ba, ɔ va yɪŋɔna. U kúù lòrì Yɪ nəe batwa tɛ nii nə, ɔ tɛ ga bwé tɛ sùràn tɛntɛ tɛtɛ.

⁴⁵ U kúù pɪ́ ɔ bà ɔ karɓia tɛ con, ɔ ga wú: «Á tɛ yɪ á tégé, á dwèe? Á nəŋə, máŋá tɛ, ba nə wá ja *Ləzwənə-Biuŋ tɛ, ba kə cuna lià tɛ jìàn wa, tɛ bwələ. ⁴⁶ Á zaŋa, nə vì! Á nəŋə, bɛɛ tɛ, ɔ nə wá ja nə, ɔ pa tɛ nə, ɔ bwələ!»

Zwezi janv tɛ yoo

(Marəkə 14.43-52; Likə 22.47-53; Zwan 18.3-12)

⁴⁷ Zwezi yà tɛ wulə ɔ swìn, dɛ Zwidasə yí. U yà yɪ ɔ karɓia fugə bələ tɛ wa, liù don. Lalɔ yà wulə ɔ kwa dɛ ba jìàn lagɔrɪ sɪán dɛ dangwələn. Ba yɪ *Zwifə-ba Yɪ *jonwana yun tiàn tɛ dɛ ba

§ 26:45 26.45 Zwezi yɪ ɔ tɛtɛ yoo nə ɔ swìn.

*nəkwɪna tə nə tun ba. ⁴⁸ Liù tə, ɔ nə wá ja Zwezi ɔ pa tə yà bɪri kɔ mù lià tɛntə, ba nə púé ɔ kwa tə, mɪmɪnɔ tə, ɔ nə wá twá, sɛ ɔ ma bɪri Zwezi. U dahn ma swɪn, ɔ wú: «Liù tə, à nə wá kɔkwali tə, mə ɔ mù nə, á pià. Á jana kɔ liù tɛntə». ⁴⁹ Zwidasə fàrú lala ɔ yí Zwezi yɪra, ɔ ga swɪn ɔ con, ɔ wú: «À jùnì mú, karnyɪna!» U dahn ga kɔkwali wá. ⁵⁰ Zwezi dahn ma swɪn ɔ con, ɔ wú: «À dabεε, kɔ tə, n nə twi, sɛ n fwa, fwa kɔ lala».

Ba duən tə dahn ma fàrú ba yí, ba ja Zwezi. ⁵¹ Liù don, ɔ nə yɪn də Zwezi cùrú ɔ lagɔri sùú, ɔ ma za Yɪ jɔŋwana yun tián nəkwɪa tɔtɔnù zɪn, ɔ gwəŋə. ⁵² Zwezi ma swɪn kɔ tíú tə con, ɔ wú: «Lià tə mɛ, ba nə cùrí lagɔri sùú, ba ma gwɪ, ba də yɪ lagɔri sùú nə wá gv. Kɔ mù tə yɪri, pií, n kə n lagɔri sùú tə kɔ bwálí nə. ⁵³ N yèrì də, à wàá à nyɪna Yɪ sanɔ à lòrì, ɔ ga wàá ɔ tunja *malɪkɛ kapɔpɔ púlé fugə bələ lala, naaa? ⁵⁴ Yá kɔ dahn nə yɪn nətu, kɔ nə púpúní Yɪ sagɪ tə wa, nii wá fwa nətə kɔ ma sú. Də tə nə swɪn də, kɔ wá twá nətu, kɔ ma tun».

⁵⁵ Zwezi dahn ma swɪn lalɔɔ tə con nə, ɔ wú: «Á twi də lagɔri sɪán də dangwələn, sɛ á ma ja nə, ndə à yɪ ŋwɪàn tə, à nə gwɪ lià. Dun mama, à jəni *Zwifə-ba Yɪ *diè tə wa, à kàrì lá nə, á ga ba nə janɪ. ⁵⁶ Yá tə yìèn tə mama dahn yí, sɛ kɔ tə nə púpúní Yɪ nii *sùsùnà saga tə wa, nii ma sú».

U karbɪa tə mama dahn ma dəri, ba yá wá.

Zwezi wulə Zwifə-ba yun tián tə, ba nə bɪrì

bùrà yáá con

(*Marəkə 14.53-65; Likə 22.54-55, 63-71; Zwan 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷ Lìà tē, ba nē jɪn Zwezi tē ja wá, ba va *Zwifə-ba Yɪ *joŋwana yun tián nəkwiá Kayifə con. Lantə nē, Yɪ nii *yənu tián tē də Zwifə-ba *nəkwiána tē yà kun duən nē. ⁵⁸ Piyerə yɪn Zwezi kwa yɪŋɔna, ɔ ja va Yɪ joŋwana yun tián nəkwiá tē dəwoo wa. U vɛli ɔ zɔ ɔ jə́ə kàrá tē wa, ɔ də Yɪ joŋwana yun tián nəkwiá tē tùtùná, sə ɔ ma na nətɔ tē, kɔ nē wá zwèe.

⁵⁹ Yɪ joŋwana yun tián tē də Zwifə-ba yun tián tē, ba nē bùrì *bùrà tē mama yà pià lià, ba nē wá swìn kunkun yoo, ba kə Zwezi yuu wa, sə ba ma gɔ wá. ⁶⁰ Lìà zənzən nan, ba kɔnɪ kunkun ba keni Zwezi nii nē. Yá də kɔ mama ba wá yoo ni, sə ba kə ɔ yuu wa. Talíkwa, talíkwa nē, bara bələ duən nan ba zɪgɪ tətəŋi wa, ⁶¹ ba ga wú: «Bεε wà tē swìn, ɔ wú: «À wáá Yɪ *dìè tē à mà, à ga pià à lwà ka dian batwa nii nē.» ⁶² Yɪ joŋwana yun tián nəkwiá tē zàn, ɔ swìn Zwezi con, ɔ wú: «N ba yoo le, naaa? Bèèèe nē lià ba tē swìn, ba kəni n yuu wa?» ⁶³ Yá Zwezi púé ɔ nii. Yɪ joŋwana yun tián nəkwiá tē ma kùò swìn, ɔ wú: «À lòrì mú, taa Yɪ tē, ɔ nē wulə mu wa tē yɪɪ, n le nəba, də n cígá nē yɪ *Kərisə, Yɪ-Biu».

⁶⁴ Zwezi ma le wá, ɔ wú: «Mə kɔ yɪ nətɔ, ndə n tətə nē swìn tē. Yá à mù nē swìn kɔ á con, à súrí lá: Kɔ nē zɪgɪ síún, á wá na *Ləzwənə-Biu* tē, ɔ jə́ə Yɪ tē, ɔ nē wulə tē mɛ yuu wa, jɪzən†

* **26:64** 26.64 Zwezi yɪ ɔ tətə yoo nē ɔ swìn. † **26:64** 26.64 Ka jə́əni pià jɪzən vən nē yɪ dun bwálí.

vàn nə. Á wá na wá də, v naŋa lanworu bakwan tə wa, v biàn». ⁶⁵ Yı jonwana yun tián nəkwia tə dań ma cıru v gànù də liŋa, v ga swìn, v wú: «D twın Yı! Nə kúù ba lià pìà, sə ba bırı nəba yoo don! Á nì síún ku tə, v nə twın Yı. Bèèè nə á buŋa ku yuu wa?» ⁶⁶ Ba le wá, ba wú: «D me, sə ba gv wá».

⁶⁷ Ba dań ma pi mımıan, ba lwá v yáá wa. Yá ba ga mà wá də jıgungulə. Ba duən faru v pıpara nə, ⁶⁸ ba ga wú: «Kərisə, lwarı liù tə, v nə mà mú!»

Piyerə swìn də, v yèrì Zwezi

(Marəkə 14.66-72; Likə 22.56-62; Zwan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Piyerə yà jèé dəwoo tə wa. Tutunbua don fàrú v yí v yıra, v ga wú: «N də yà wulə də Zwezi Galile tiú tə». ⁷⁰ Yá v ten lià tə mama yáá con nə, v wú: «À yèrì ku tə, n nə pìà, sə n swìn». ⁷¹ Ku kwa nə, v nə zàn, v vèlə dəwoo tə mimii kwélé wa, tutunbua tə don də kúù nı wá, v ma swìn lià tə con, ba nə wulə ku bwálí tə nə, v wú: «D tə yı də Zwezi *Nazaretə tiú tə». ⁷² Piyerə ma kúù ten, v dù, v wú: «À mù yèrì ku bæ təntə». ⁷³ Ku nə fwa mancın, ba tə, ba nə zıga lá tə fàrú ba yí Piyerə yıra, ba ga swìn, ba wú: «Cígá mama, n yı ba wa liù. N nii sɔgv tətə bırı bwálí tə, n nə nan». ⁷⁴ Piyerə ma ku súrí v nii, v wulə v dwì də v poli v kəni v tián nə, v wú: «À yèrì ku bæ təntə!» Ku máŋá təntə tətə wa nə, cəbu kwi.

⁷⁵ Yá Piyerə dań líı ku tə, Zwezi nə swìn v con nə, v wú: «Də cəbu tə nə wà kwi, n wá ten

nεε batwa, dε n yèrì nε!» U dàń nan, υ ga kwi yinεnkurε.

27

Ba jɪn Zwezi, ba va Pilatε con

(Marεkε 15.1; Likε 23.1-2; Zwan 18.28-32)

¹ Jɪɟu fuεn fuεn *Zwifε-ba Yɪ *jɔŋwana yun tɪán tε mama dε ba *nεkwɪna tε kun duεn nε, ba vuru, sε ba gu Zwezi. ² Ba jɪn wá, ba vwa ba ja va ba pa *Pilatε nε, υ nε yɪ yáá tíú, pìú nεfaru tε nε lɪ υ tún.

Zwidasε tɪan tε yoo

(Tɪtvnan 1.16-20)

³ Máná tε wa, Zwidasε, υ nε jɪn Zwezi υ pa, tε nε nɪ dε, ba wá gu Zwezi, υ zva pucunɪ nεfaru wa. U dàń ma píú υ ja sεbikulan fitwa tε, υ ja va υ pa *Zwifε-ba Yɪ *jɔŋwana yun tɪán tε dε ba *nεkwɪna tε nε. ⁴ U swɪn ba con, υ wú: «À cùgù, à nε pɪn, ba gu liù tε, υ nε wà yoo cùgù tε yɪɪ». Yá ba dàń le wá, ba wú: «Nε mù yáá tɛlɛ, ku ywàŋá mú!»

⁵ Zwidasε dɪlɪ sεbiu tε Zwifε-ba Yɪ *dìè tε wa, υ ga víí. U vɛli υ kùrú υ tɪán. ⁶ Yɪ jɔŋwana yun tɪán tε tì sεbiu tε, ba ga wú: «Kυ culi, sε nε kε ku nε Yɪ dìè sεbiu daka wa, ku nε yɪ sεbiu tε, ba nε ŋwɪn, ba ma gu lεzwεnε yɪɪ».

⁷ Ba nε vuru ba kε duεn nε, ku kwa nε, ba tì ku sεbiu tɛntε, ba ma yè nεkεnmaru don kárá, sε ba ma fwa vεrε lεbεrε bwálí. ⁸ Mε ku mù nε pɪn, ku kárá tɛntε yɪɪ nε yɪ ⟨jana kárá⟩, ku ja bà, ku yí zèn. ⁹ Mε ku twá nεtu Yɪ nii *sùsùnù Zweremi sùràn tε nii ma sú, υ nε wú: «Ba tì sεbikulan

fitwa tē, ku mù nē yi sēbiu tē, *Yizərayelə là tē nē jə́n ba vuru, ba ŋwín ba pa wá. ¹⁰ Yá ba tí ku, ba ma yè nəkəmaru tē kára, ndə nətɔ tē *Yuu-Tiu nē pɪn nē nii, sə à swìn».

Ba ja Zwezi ba va Pilatə con

(Marəkə 15.2-5; Likə 23.3-5, 13-25; Zwan 18.33-38)

¹¹ Ku kwa nē, ba ja Zwezi ba va yáá tíú *Pilatə con, pìú nəfaru tē nē lɪ ɔ tún. Yáá tíú dàń ma wulə wá ɔ bwe, ɔ wú: «N mù nē yi *Zwifə-ba pìú tē?» Zwezi ma le wá, ɔ wú: «Mə ku yi nətɔ, ndə n nē swìn tē». ¹² Zwezi ga wà yoo mama le yìèn tē yuu wa, Zwifə-ba Yi *jonwana yun tìán tē dē ba *nəkwinə tē nē swìn, ba ja zɪɪ ɔ nē. ¹³ Pilatə dàń ma swìn ɔ con, ɔ wú: «N ba tē tē mama nēń, ba nē swìn, ba ja zɪga n nē, naaa?» ¹⁴ Yá Zwezi kúð wà wá le ku yoo tē yuu wa míámíán. Ku dàń ga gwárí yáá tíú tē zənzən.

Ba bə̀rì Zwezi bə̀rà, sə ba gv wá

(Marəkə 15.6-15; Likə 23.13-25; Zwan 18.39-40; 19.4-16)

¹⁵ *Pakə cànə mama nē yí, yáá tíú tē yàá pa, ba dɔgv bə́ń diè liù tē, lalɔɔ tē nē lòrì, sə ɔ dɔgv. ¹⁶ Yá ku mù máńá təntə wa, bə́ń diè liù don yɪn lá, ba nē bonə Barabasə, ɔ yɪrì nē nan zənzən. ¹⁷ Yáá tíú *Pilatə dàń ma bwe là tē nē kun duən nē tē, ɔ wú: «Wàà nē á pìà, sə à dɔgv: Barabasə, nē à yèə Zwezi tē, ba nē bonə *Kərisə tē?» ¹⁸ Cígá, Pilatə yà yèə, ba nē ja Zwezi, ba bà ɔ con, tē dēń. Ku yi wɔgwɔɔ yɪrì nē.

¹⁹ Máńá tē wa, Pilatə nē wulə bə̀rà tē bwálí nē, ɔ kan pɪn liù bà, ɔ swìn ɔ con, ɔ wú: «Títɪn

ku tə nə, à dí càn zənzən cígá tíú wà tə yiri à pandwɪa wa. Ku mù yiri nə, dàn ká kə n tiàn ɔ yìèn wa!»

²⁰ *Zwifə-ba Yɪ *jonwana yun tián tə də ba *nəkwɪna tə vəvəri là tə pubɔɲa, ba kə ba con, ba pa ba lòrì Barabasə ba dɔɣɔ, ba ga pìà, sə ba ɣɔ Zwezi mù. ²¹ Yáá tíú tə bwe ba, ɔ wú: «Ba wàà tətə nə á pìà, sə à dɔɣɔ ba bələ tə wa?» Ba ma le, ba wú: «Barabasə!» ²² Pilatə ma bwe, ɔ wú: «Ku dàn yi à wá fwa Zwezi tə, ba nə boɲə Kərisə tə nətə?» Ba mama ma le, ba wú: «Pa, sə ba paa wá dagarɔ yuu wa!» ²³ Yáá tíú ma bwe, ɔ wú: «Bèèè yokɔkwɪɔn nə ɔ fwa?» Yá ba dàn ken ba diàn mama lá, ba bubwi, ba wú: «Pa, sə ba paa wá dagarɔ yuu wa!»

²⁴ Máná tə, Pilatə ni də, ɔ wàrì won mama ɔ fwa, yá là tə ga kwɛn ba cərí ba súrí lá, ɔ tì níá, ɔ ma sɪn ɔ jìàn lalɔ tə yáá con, ɔ ga wú: «À yáá twá ka təlɛ cígá tíú wà tə tian tə wa! Ku yi á mù yoo!» ²⁵ Lalɔ tə mama le, ba wú: «D tian tə yoo wá tɔ nə mù, də nə bia yuu wa!»

²⁶ Pilatə dàn ma dɔɣɔ Barabasə. U pa ba mà Zwezi də kafɪran, ɔ yira lá, ba ga tì wá, ba pa, sə ba paa dagarɔ tə yuu wa.

Pamana mɔn Zwezi
(*Marəkə 15.16-20; Zwan 19.1-3*)

²⁷ Yáá tíú *Pilatə pamana tə jin Zwezi, ba va bərə diè. Yá pamana tə duən tə mama dàn twi, ba kun ɔ yuu nə. ²⁸ Ba jin ɔ ganan tə, ba li, ba ga zɔ wá də gasɔɔ nəstɪan. ²⁹ Ku kwa nə, ba dàn sva casɔran yupuu, ba pú ɔ yuu nə. Yá ba ga kə mɔ daduu ɔ jizən wa. Ba dàn ga tɔ ba nadwana

nii nə, υ yáá con, ba mun wá, ba wú: «Nə jùnù mύ, *Zwifə-ba pìú!»

³⁰ Ba pi muman ba lwá υ nə, ba ga jon miυ daduu tə, ba ma mà υ yuu wa. ³¹ Máná tə wa, ba nə mun wá, ba zwèe, ba jun gasoo tə ba li, ba ga kúò pìí ba zυ wá υ tətə ganan tə. Ba dàñ ga ja wá ba va, sə ba paa dagarυ yuu wa.

Ba paa Zwezi dagarυ yuu wa

(Marəkə 15.21-32; Likə 23.26-43; Zwan 19.17-27)

³² Pamana tə nə ja Zwezi, ba nanə tiv tə nii wa, ba jérí bæ don, υ yiri nə yi Simon, υ nə yi Sirenə tíú. Pamana tə kálú wá, ba pa υ zin Zwezi dagarυ tə. ³³ Ba yí bwálí don, ba nə bonə «Goləguta», kv dèñ nə yi «yuzonə bwálí». ³⁴ Yá lá nə, ba pin diven, ba nə gùlí yacara tíú, kv nə cà, tə wa, Zwezi nə, sə υ nyυ. U nə dádén kv υ nii nə, υ viga, sə υ nyυ kv.

³⁵ Ba paa wá dagarυ tə yuu wa, ba ga tá kwé, ba ma tara υ ganan. ³⁶ Ba ga kori ba jèó lá, sə ba cì υ nə. ³⁷ U yuu con nə, ba ken púpúná duən lá nə, tə nə biri won tə, kv nə pin, ba ma gv wá. Tə wú: «U tə nə yi Zwezi, *Zwifə-ba pìú tə». ³⁸ Ba pa ηwina bələ, ba nə gwí là tə, kv máná tə wa, kv bwálí təntə nə də Zwezi. U don yi Zwezi jizən yuu, υ don tə yi υ jigwiə yuu.

³⁹ Là tə, ba nə twá lá, ba le yáá vuvugu ba yuu, ba ga twin wá. ⁴⁰ Ba yáá swìn υ con, ba wú: «N mù liù tə, n yà nə pià, sə n mà Zwifə-ba Yı *diè tə, n ga lwà ka dian batwa nii nə. N tətə dàñ jon n tìàn, də n nə ya Yı-Biu, sə n nan dagarυ tə yuu wa, n cú!»

⁴¹ Zwifə-ba Yıi *jonwana yun tián tə, də Yıi nii *yənu tián-ba tə də *nəkwına tə də yà wulə ba mɔŋa Zwezi, ba ga wú: ⁴² «D wàá lià duən v jonə, yá v wàrì v tətə v jonə! U tà *Yızərayelə pìú, naaa? U dàń nan dagarv tə yuu, v cú síún, sə nə ga kə nə waa v nə. ⁴³ U pın v tián Yıi nə. Yıi nə swə wá, sə v jon wá, síún nə. U swın də, v ɣı Yıi-Biu».

⁴⁴ Yá ŋwına tə, ba nə ɣwı lià tə, ba nə paa dagaran tə yuu v səpuni nə, də wulə ba twın wá, ndə ba duən tə nə.

Zwezi tian tə yoo

(*Marəkə 15.33-41; Likə 23.44-49; Zwan 19.28-37*)

⁴⁵ Kɔ nə zıɣı lugu fugə bələ máŋá wa, yikunu púé tia tə mama nə, kɔ ja va dədəni lugu batwa. ⁴⁶ Lugu batwa tə nə yí, Zwezi bubwi v kə ɣıi nə də v lɔv sɔɣv, v wú: «Eli, Eli, lama sabatani!» Kɔ dèń nə ɣı: «À Yıi, à Yıi, bèèèe nə pın, n ma vı nə n dɔɣv?» ⁴⁷ Lià tə duən yà nə wulə lá nı v kori, ba ga swın, ba wú: «D boŋə Yıi nii *sùsùnə Eli!»

⁴⁸ Ba wa don dəri lala, v va v ti canfınsıv v lə diven nyɔnv wa. U ti kɔ v vwa mıv nii nə, v làrì Zwezi nə, sə v nyv. ⁴⁹ Yá ba duən tə dàń swın, ba wú: «Zıɣı, nə wá na də, Eli nə wá bà, v jon wá!» ⁵⁰ Zwezi ma bubwi v kə ɣıi nə, v ga tı.

⁵¹ Yá *Zwifə-ba Yıi *dìè tə wa, mimii gànə tə

zigi yu nɛ, ku cɪrɪ*, ku cú ku ja tɪa, ku pwèè bɛlɛ. Tɪa tɛ sɛsɛgi, pɪran kapana ga lwa. ⁵² Lɛbɛrɛ súrú, yá là tɛ zɛnzɛn, ba nɛ yɪ Yɪ nɛ tɪ, ba yà nɛ tɪga, pɪí ba bwin, ba nan tɪga wa. ⁵³ Zwezi bwiun tɛ kwa nɛ, là tɛntɛ nan lɛbɛrɛ tɛ wa, ba va tɪv† tɛ, ku nɛ yɪ Yɪ nyiɛn wa. Yá là zɛnzɛn ga na ba lá nɛ.

⁵⁴ *Romɛ-ba pamana bíi yuu tíú dɛ pamana tɛ, ba nɛ cì Zwezi nɛ, tɛ mama nɪ tɪa tɛ sɛsɛgu tɛ, dɛ ku tɛ mɛ, ku nɛ yí. Fɛn dàn jun ba zɛnzɛn, ba ga wó: «U cígá yà yɪ Yɪ-Biu». ⁵⁵ Kana, ba nɛ dáá, dɛ yà twá Zwezi kwa, dɛ v tɛ yà wulɛ Galile nagwanaa wa, sɛ ba tɪn ba pa wá. Ba dɛ yà zɪga yɪɪɪna, ba ga ywàɲá. ⁵⁶ Ba wa kana duɛn nɛ yɪ: Mari Madɛlɛnɛ, dɛ Mari, v nɛ yɪ Zwakɛ dɛ Zwɔzɛfɛ nuu, dɛ kan don, v nɛ yɪ Zebede bia tɛ nuu.

Zwezi lɛbɛri wa kɛnu yoo

(Marɛkɛ 15.42-47; Likɛ 23.50-56; Zwan 19.38-42)

⁵⁷ Dɛdɛni nɛ twi ku yí, jɪjɛ tíú don twi, v nɛ nan Arimate, v yɪrɪ nɛ ya Zwɔzɛfɛ. U dɛ yà yɪ Zwezi karbiu. ⁵⁸ U vɛli v yí *Pilatɛ, v ga lòrɪ cwɛɲɛ, sɛ v gùrɪ Zwezi. Pilatɛ dàn ma pa cwɛɲɛ, sɛ ba pa wá Zwezi. ⁵⁹ U ma tì wá, v pɛpɛni v kɛ ganpon wa, ⁶⁰ v ja wá v va v tún lɛbɛri nɛdɔn wa, v nɛ pa ba kù pìù kapan wa, v tɛtɛ yɪrɪ. Ku kwa nɛ,

* **27:51** 27.51 Mimii gànù tɛntɛ nɛ pwèè bwálí tɛ, Yɪ jɔɲwana yun tìán nɛkwɪa tɛ cɪcɪ nɛ yáá zv, v fwa *jɔɲi tɛ v pɪn Yɪ nɛ, dɛ là tɛ duɛn tɛ nɛ zwɪ, ba mɛ lá tɛ duɛn nɛ. Gànù tɛntɛ cɪrv tɛ bɪrɪ dɛ, liù mama dàn wáá Yɪ yɪra, v yí. † **27:53** 27.53 Ku yɪ *Zwerizalɛmɛ yoo nɛ ku swɪn.

υ bəbəli pìù kapan nəfarυ, υ ma pú ləbəri tə nii nə, υ ga vií. ⁶¹ Mari Madələnə tə, də Mari tə don də yà yun lá. Ba yà jəń ləbəri tə nii nə.

Pamana cìgà Zwezi ləbəri tə nə

⁶² Kυ tikunı yà yı *Zwifə-ba *sió dıun tə. Yá Zwifə-ba Yı *jonwana yun tian tə, də *Farızian-ba twá duən, ba va ba yí Pilatə. ⁶³ Ba ga swìn, ba wú: «Yuu tíú, nə yəé də, kυ mù kunkunυ təntə, máńá tə wa, υ tə nə wà tı tə, υ yà swìn, υ wú: «Dıan batwa nii nə, à wá pií à bwın à nan tıan wa». ⁶⁴ Kυ mù tə yırı, pa nii, sə ba cì ləbəri tə nə, kυ ja vələ dıan batwa. U karbıa tə dān ká bà, ba ηù wá. Yá kυ kwa nə, ba ga swìn lalυυ tə con nə, ba wú: «U pií υ bwın, υ nan tıga wa». Kυ mù talıkwa kunkun təntən cān wá donı dí yáá nyıən tə». ⁶⁵ Pilatə ma swìn, υ wú: «Á nəηə, pamana nə, sə ba cì ləbəri tə nə. Á vələ á cì ləbəri tə nə, ndə á nə pià nətυ».

⁶⁶ Ba dāń ma va, ba kwən ba sun ləbəri tə nii zəni, ba tún pamana lá, sə ba cì kυ nə.

28

Zwezi pií υ bwın υ nan

(*Marəkə 16.1-11; Likə 24.1-12; Zwan 20.1-18; Tıtvnan 2.24-38; 1 Korəntə tian 15.1-4*)

¹ *Zwifə-ba *sió dıun tə nə zwe kwa nə, Mari Madələnə, də Mari tə don twı juυ fuən fuən, sə ba na ləbəri tə. ² Naa nədu, də tıa tə səsəgi zənzən, *Yuu-Tıu *malıka nan yı nə, ka cú ka bəbəli kapan tə, ka tún vān nə, ka ga jəń kυ yuu wa. ³ Malıka tə yà nyın ndə dwà pıpıυ nə. Yá

ka ganan tɛ yɪ nɔpɔwɛnɛ ndɛ janfɪnpon nɛ. ⁴ Fɛn tɪ pamana tɛ, ba wulɛ ba vɪvaga, ba ga tɪ, ba kù yɪ nɛ. ⁵ Malɪka tɛ ma swɪn kana tɛ con, ka wú: «Á dànà ká pa fɛn ja aba. Á yèé dɛ, á pìà Zwezi, liù tɛ, ba nɛ paa dagarɔ tɛ yuu wa. ⁶ U tɛlɛ yɛbɛ, ɔ pìi ɔ bwin ɔ nan tɪan wa, ndɛ ɔ yà nɛ swɪn ku nɛtu. Á biàn, á ywàñ bwálí tɛ, ɔ yà nɛ pèñ. ⁷ Á dàñ vɛlɛ lala, á swɪn ɔ karbɪa tɛ con, dɛ Zwezi pìi ɔ bwin ɔ nan tɪan wa. U dàñ ga dí yáá ɔ vɛlɛ, sɛ ɔ dàn ba Galile nagwanaa wa, síún nɛ. Mɛ lá nɛ, ba wá na wá. Mɛ ku tɛ nɛ à jɛ, sɛ à swɪn á con».

⁸ Ba kèèñ lala, ba vii lɛbɛri tɛ nii nɛ, dɛ fɛn dɛ pupoli nɛfarɔ. Ba ga dɛri ba va, ba pa ŋwen tɛntɛ Zwezi karbɪa tɛ nɛ.

⁹ Naa nɛɔv, dɛ Zwezi twi ɔ jérí ba, ɔ ga wú: «À jùnì aba!» Kana tɛ fàrú ba yí ɔ yɪra, ba tu ba nadwana nii nɛ, ba ja ɔ nɛɛ nɛ, ba ga pa wá dun.

¹⁰ Zwezi dàñ ma swɪn ba con, ɔ wú: «Á dànà ká pa fɛn ja aba. Á vɛlɛ, á swɪn à nubɪa tɛ con, ndɛ ba vɛlɛ Galile nagwanaa. Mɛ lá nɛ, ba wá na nɛ».

Pamana tɛ, ba nɛ cìgà Zwezi lɛbɛri tɛ nɛ nii tuɲu

(Matie 27.62-66)

¹¹ Máná tɛ wa, kana tɛ nɛ pìi ba vɛri, pamana tɛ duɛn, ba nɛ cì lɛbɛri tɛ nɛ, pìi ba bà *Zwerizalemɛ wa. Ba swɪn *Zwifɛ-ba Yɪ *jɔɲwana yun tɪán tɛ con, ku tɛ mama, ku nɛ yí. ¹² Yɪ jɔɲwana yun tɪán tɛ bon jéré ba mù dɛ Zwifɛ-ba *nɛkwɪna tɛ. Ba nɛ vuru ba kɛ duɛn nɛ, ba zwèè kwa nɛ, ba pɪn sɛbifarɔ pamana tɛ nɛ, ¹³ ba

ga swìn ba con, ba wú: «Á wá swìn dè, Zwezi karbia tē nē twi titin nē, ba n̄ wá, dē á dwèe. ¹⁴ Dē yáá tíú, pìú nēfaru tē nē l̄ u t̄n, tē n̄i k̄u, nē yèé nē tē wá swìn u con n̄etu, sē w̄wala dān ká yí aba».

¹⁵ Pamana tē jon sēbiu tē, ba ga twá ba nii nē, ndē ba nē swìn n̄etu. Mē n̄etu nē, k̄u yoo tē car̄i k̄u sú Zwifē-ba pwērē wa, k̄u ja bà z̄en.

*Zwezi biri u t̄iàn u karbia fugē n̄edu tē nē
(Marəkē 16.12-20; Likē 24.13-53; Zwan 20.19-29; 21.1-23; Tutvnan 1.1-12; 1 Korētē t̄iàn 15.5-8)*

¹⁶ Zwezi karbia fugē n̄edu tē v̄eli Galile paan tē yuu, Zwezi nē biri ba. ¹⁷ Máná tē nē, ba nē n̄i wá, ba p̄in wá dun. Ba wa l̄ià duēn ga b̄èéé, dē k̄u ȳi u m̄ò. ¹⁸ Zwezi f̄arú u yí, u ga swìn, u wú: «Ȳi ken d̄iàn tē mama Ȳi *s̄àn nē, dē t̄ia yuu wa à j̄un wa. ¹⁹ Á v̄elē, á yí dwíé tē mama l̄u mama wa, sē á ja ba, á f̄wa à karbia. Á liē ba níá wa, k̄u twá dē nȳina Ȳi, dē Ȳi-Biu tē, dē Ȳi-*Siñu tē ȳiri. ²⁰ Á ga k̄àr̄i ba, sē ba twá k̄u tē mama nii nē, à nē biri aba. Á c̄uga z̄eni, à wá yà dē aba, d̄iun mama, k̄u ja v̄elē l̄u zañu».

Yu soywánó sagı
Nuni, Southern: Yu soywánó sagı New Testament
Le Nouveau Testament en Nun

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nuni, Southern

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Sep 2022 from source
files dated 8 Feb 2022

d18530a7-7259-5f23-92b6-70e3abe5f3fa